

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1959-1960.

VERGADERING VAN 9 FEBRUARI 1960.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het Ministerie van Justitie voor het dienstjaar 1960.

VERSLAG
NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1) UITGEBRACHT
DOOR DE H. CUSTERS.

INHOUD

	Blz.
I. — DE WETGEVING OP DE BESCHERMING VAN DE MAATSCHAPPIJ.	
1 ^o De wet van 9 april 1930	4
2 ^o De praktische toepassing van de wet :	
A. Statistische gegevens	8
B. De inrichtingen tot bescherming van de maatschappij	10
C. De ongewenste dualiteit van bevoegdheid terzake tussen de Minister van Justitie en de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin.	13
3 ^o De kritiek op de wet en de in uitzicht gestelde hervorming ervan	16
II. — DE HERVORMING VAN HET PROCESRECHT.	
1 ^o Uiteenzetting van de Koninklijke Commissaris	21
2 ^o Gedachtenwisseling	25

(1) De volgende leden hebben aan de beraadslagingen van de Commissie deelgenomen :

De hh. Rolin, voorzitter; Ancot, Camby, Chot, Mevr. Ciselet, de hh. De Baeck, Derbaix, Dua, Duterne, George, Lagae, Ligot, Nihoul, Oblin, Orban, Pholien, Mevr. Vandervelde, de hh. Van Hemelrijck, Van Oudenhove, Van Remoortel, Vermeylen en Custers, verslaggever.

R. A 5768.

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :
5-VII (Zitting 1959-1960) : Ontwerp van wet.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1959-1960.

SÉANCE DU 9 FÉVRIER 1960.

Projet de loi contenant le budget du Ministère de la Justice pour l'exercice 1960.

RAPPORT
FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)
PAR M. CUSTERS.

TABLE DES MATIÈRES

	Page
I. — LA LÉGISLATION RELATIVE A LA DÉFENSE SOCIALE.	
1 ^o La loi du 9 avril 1930	4
2 ^o Application pratique de la loi :	
A. Statistiques	8
B. Les établissements de défense sociale	10
C. L'indésirable conflit d'attributions opposant en la matière le Ministre de la Justice au Ministre de la Santé Publique et de la Famille	13
3 ^o Critique de la loi et réformes envisagées	16
II. — RÉFORME DE LA PROCÉDURE.	
1 ^o Exposé du Commissaire royal	21
2 ^o Echange de vues	25

(1) Les membres suivants ont participé aux délibérations de la Commission :

MM. Rolin, président; Ancot, Camby, Chot, Mme Ciselet, MM. De Baeck, Derbaix, Dua, Duterne, George, Lagae, Ligot, Nihoul, Oblin, Orban, Pholien, Mme Vandervelde, MM. Van Hemelrijck, Van Oudenhove, Van Remoortel, Vermeylen et Custers, rapporteur.

R. A 5768.

Voir :

5-VII (Session de 1959-1960) : Projet de loi.
Document du Sénat :

	Bladz.
III. — INVENTARIS VAN DE PROBLEMEN WELKE DOOR OF OP INITIATIEF VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE TER STUDIE WERDEN GENOMEN.	
A. Voorontwerpen van wetten of besluiten waarvan de studie ondernomen is door de diensten van het departement :	
1 ^o Algemene diensten — Personeel	29
2 ^o Jeugdbescherming.	34
3 ^o Gevangeniswezen	36
4 ^o Erediensten	40
5 ^o Dienst der wetgeving :	
a) Burgerlijke en Handelswetgeving	41
b) Strafwetgeving	44
c) Rechterlijke inrichting — Notariaat	47
d) Burgerlijke stand — Burgerschap	48
B. Voorontwerpen van wet waarvan het onderzoek aan de gang is in Commissies die afhangen van het departement van Justitie :	
1 ^o De Commissie voor de vennootschappen	49
2 ^o Internationale Commissies voor de burgerlijke stand	49
3 ^o De Commissie voor rehabilitatie	50
4 ^o De Benelux Studiecommissie	50
IV. — VERDERE BESPREKING.	
1. Incidenten te Leuven en optreden van de Rijkswacht	51
2. Gerechtelijk onderzoek inzake Riga	53
3. Voorlopige hechtenis	54
4. Rechten van de verdediging	54
5. Antisemitische agitatie	55
6. Toepassing van de wet Lejeune op de nog gedetineerde incivieken	55
7. Advies van de Europese Commissie voor de Rechten van de mens omtrent artikel 123 ^{sexies} S.W.B.	58
8. Benoemingen in het Parket Generaal van Brussel	59
9. Benoemingen van substituten van de Krijgsauditeur te velde	59
10. Veiligheid van de Staat en gerechtelijke politie	60
11. Zitpenningen van magistraten.	61
12. Onafstaanbaarheid en onbeslagbaarheid van de bezoldigingen, pensioenen en sociale uitkeringen	61
13. Burgerlijk register en repertorium van de onbekwaamheden	63
14. Wet betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen	66
15. Reglementering van de bokssport	68
16. Dierenbescherming	68
17. Commissie voor de hervorming van het strafrecht en van de strafvordering	69
18. Afbakening bevoegdheid gewone rechtsbanken en krijgsrechteng	70
19. Materiële uitrusting drukkerij <i>Belgisch Staatsblad</i>	71
V. — STATISTIEKEN.	
A. Betreffende de toepassing van de wet van 15 mei 1912 op de kinderbescherming	72
B. Betreffende het aantal huwelijken en huwelijkscontracten	79
C. De samenstelling van het ministerieel kabinet van Justitie sinds 25 september 1944	80

	Page
III. — INVENTAIRE MIS A L'ETUDE PAR LE MINISTÈRE DE LA JUSTICE OU A SON INITIATIVE.	
A. Avant-projets de lois ou d'arrêtés dont l'étude a été entreprise par les services du Département :	
1 ^o Services généraux. — Personnel	29
2 ^o	34
3 ^o Administration des Prisons	36
4 ^o Cultes	40
5 ^o Service de législation :	
a) Législation civile et commerciale	41
b) Législation pénale	44
c) Organisation judiciaire et notariat	47
d) Etat civil — Indigénat	48
B. Avant-projets de loi dont l'examen est en cours devant les Commissions ressortissant au Département de la Justice :	
1 ^o La Commission des sociétés.	49
2 ^o Commissions internationales de l'état civil	49
3 ^o La Commission de réhabilitation	50
4 ^o La Commission d'études de Bénélux	50
IV. — DISCUSSION ULTÉRIEURE.	
1. Incidents à Louvain et intervention de la gendarmerie	51
2. L'enquête judiciaire contre Riga	53
3. Détention provisoire	54
4. Droits de la défense	54
5. Agitation antisémite	55
6 ^o Application de la loi Lejeune aux inciviques encore détenus	55
7. Avis de la Commission européenne des Droits de l'Homme concernant l'article 123 ^{sexies} du Code pénal	58
8. Nominations au Parquet général de Bruxelles	59
9. Nominations de substituts de l'Auditeur militaire en campagne	59
10. Sûreté de l'Etat et Police judiciaire	60
11. Jetons de présence des magistrats	61
12. Inaccessibilité et insaisissabilité des rémunérations, pensions et prestations sociales	61
13. Casier civil et répertoire des incapacités	63
14. La loi sur l'assurance obligatoire de la responsabilité civile en matière de véhicules automoteurs	66
15. Réglementation de la boxe.	68
16. Protection des animaux.	68
17. Commission pour la réforme du droit pénal et de la procédure pénale	69
18. Délimitation de la compétence respective des juridictions ordinaires et des tribunaux militaires	70
19. Equipement matériel de l'imprimerie du <i>Moniteur</i>	71
V. — STATISTIQUES.	
A. Concernant l'application de la loi du 15 mai 1912 sur la protection de l'enfance	72
B. Concernant le nombre de mariages et de contrats de mariage.	79
C. Composition du cabinet des Ministres de la Justice depuis le 25 septembre 1944	80

DAMES EN HEREN,

Uw Commissie van Justitie heeft in de loop van haar vergadering van 24 november, 1, 8 en 22 december 1959, 12, 19 en 26 januari 1960, een onderzoek gewijd aan de algemene politieke problemen welke bij het Ministerie van Justitie op dit ogenblik in behandeling zijn.

Meer in het bijzonder ging haar aandacht naar de vraagstukken welke rijzen in verband met de wetgeving op de bescherming van de maatschappij. Bij deze gedachtenwisseling waren de Minister van Justitie en de Minister van Volksgezondheid tegenwoordig.

Verder werd een omstandige uiteenzetting gehoord van de heer Ch. Van Reepinghen, Koninklijk Commissaris voor de rechterlijke hervorming, in aanwezigheid van de Minister van Justitie, welke uiteenzetting gevolgd werd door een discussie omtrent de algemene opvattingen en standpunten welke de koninklijke Commissaris als basis van zijn werk heeft weerhouden.

Tenslotte werd aan Uw verslaggever opdracht gegeven een inventaris op te maken van de onderscheiden vraagstukken welke thans door de verschillende diensten van het Ministerie van Justitie ter studie zijn genomen of in de schoot van de bij dat Ministerie ingestelde Commissies in behandeling zijn.

I.

DE VRAAGSTUKKEN IN VERBAND MET DE WETGEVING OP DE BESCHERMING VAN DE MAATSCHAPPIJ.

De wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen de abnormalen en de gewoontemisdadigers is in werking getreden op 1 januari 1931.

Negen en twintig jaar praktijk hebben haar deugdelijkheid en haar gebreken voldoende in het licht gesteld opdat de wetgever thans met voldoende kennis van zaken zou moeten kunnen uitmaken of het ogenblik niet is aangebroken om het werk van 1930 aan een zekere herziening te onderwerpen.

Prof. Paul Cornil, Secretaris Generaal van het Ministerie van Justitie, heeft achtereenvolgens twee belangwekkende studies gewijd aan de vraagstukken die bij de toepassing van de wet tot bescherming van de maatschappij gerezen zijn.

Een eerste voordracht gehouden in het Institut de Droit comparé van de universiteit van Parijs op 17 december 1954 is gewijd aan de abnormale delikwenten; een tweede voordracht gehouden in hetzelfde instituut op 23 februari 1957 handelt over de gewoontemisdadigers. Beide studies werden afgedrukt in het *Bulletin van het Bestuur der gevan-*

MESDAMES, MESSIEURS,

Au cours des réunions qu'elle a tenues les 24 novembre, 1er, 8 et 22 décembre 1959 et les 12, 19 et 26 janvier 1960, votre Commission de la Justice a examiné les problèmes politiques d'ordre général actuellement à l'étude au Ministère de la Justice.

Les problèmes soulevés par la loi de défense sociale ont plus particulièrement retenu son attention. Les Ministre de la Justice et le Ministre de la Santé Publique assistaient à ces échanges de vues.

La Commission a entendu en outre un large exposé de la question, présenté par M. Ch. Van Reepinghen, Commissaire royal à la réforme judiciaire, en présence du Ministre de la Justice; cet exposé a été suivi d'une discussion sur les conceptions et les points de vue généraux qui sont à la base à l'œuvre entreprise par le Commissaire royal.

Enfin, la Commission a chargé votre rapporteur de dresser l'inventaire des divers problèmes actuellement examinés par les différents services du Ministère de la Justice ou par les Commissions instituées auprès de ce Ministère.

I.

LES PROBLÈMES SOULEVÉS PAR LA LÉGISLATION RELATIVE A LA DÉFENSE SOCIALE.

La loi du 9 avril 1930 de défense sociale à l'égard des anormaux et des délinquants d'habitude, est entrée en vigueur le 1er janvier 1931.

Vingt-neuf années se sont écoulées depuis lors, et cette longue expérience en a fait ressortir suffisamment les qualités et les défauts, pour permettre au législateur d'apprécier en connaissance de cause si le moment n'est pas venu de reviser dans une certaine mesure l'œuvre de 1930.

Le Professeur Paul Cornil, Secrétaire Général du Ministère de la Justice, a consacré successivement deux études intéressantes aux problèmes soulevés par l'application de la loi de défense sociale.

Une première conférence faite à l'Institut de droit comparé de l'Université de Paris, le 17 décembre 1954, traite des délinquants anormaux; une deuxième conférence faite au même institut, le 23 février 1957, s'occupe des délinquants d'habitude. Ces deux études ont été publiées dans le *Bulletin de l'Administration des Prisons*, 9me année, n° 9,

genissen, 9e jaargang, n° 9, van september 1955 en 12e jaargang, n° 3, van mei-juni 1958.

Deze studies bevatten een aantal lezenswaardige beschouwingen in verband met oorsprong en evolutie van het wettelijk stelsel dat in 1930 tot stand is gekomen.

Van meer onmiddellijk en actueel belang zijn daarbij de kritische bijzonderheden waarvan de geleerde auteur gewag maakt op grond van de ruime persoonlijke ervaring welke hij in verband met de toepassing van de wet heeft kunnen opdoen, meer bepaald wat betreft de behandeling van de abnormale delinquenten.

Voor de uiteenzetting welke thans volgt omtrent dat vraagstuk heeft Uw verslaggever een dankbaar en ruim gebruik gemaakt van de interessante gegevens welke in de studie van Prof. Cornil verwerkt zijn.

1. — BEKNOPTTE ONTLEDING VAN DE BESCHIKKINGEN VAN DE WET VAN 9 APRIL 1930 WAT BETREFT DE ABNORMALE DELINKWENTEN.

1° Doel van de wet van 1930 was een dubbele leemte in de beteugeling aan te vullen nl. :

« a) de vrijspraak van de krankzinnige beklaagden die van een rechtvaardigingsgrond genoten hebben en die geplaatst werden in een inrichting voor geesteskranken, zonder dat er doelmatige maatregelen getroffen werden om een voorbarige invrijheidstelling te beletten;

» b) de veroordeling tot een korte straf van de beklaagden waarvan de geestesaandoening de toerekenbaarheid verminderde » (CORNIL, op. cit. *Bulletin*, blz. 395).

2° De wet is toepasselijk zowel op de krankzinnige als op de misdadiger die door erge geestesstoornissen of geesteszwakte is aangedaan waardoor hij onbekwaam wordt zijn daden te beheersen zodat hij een gevaar uitmaakt voor de maatschappij.

De begrippen « krankzinnigheid » en « abnormaliteit » zijn essentieel evolutieve begrippen waarvan de inhoud kan bepaald worden zowel door de deskundige psychiaters gelast met de geestesonderzoeken als door de magistraten die zich over de gevallen moeten uitspreken.

Wat de beoordeling betreft van het gevaarlijk karakter van de misdadigers voor de maatschappij kan men zich afvragen op welke inlichtingen de rechter zich kan steunen om de aanwezigheid of de afwezigheid van dit gevaar, na te gaan. Desbetreffende criteria zijn in de wet niet aangegeven.

3° Het middel om de beveiliging van de maatschappij tegen dit bepaald soort misdadigers te

de septembre 1955, et 12me année, n° 3, de mai-juin 1958.

Ces études contiennent un certain nombre de considérations fort intéressantes sur l'origine et l'évolution du régime instauré en 1930.

Les critiques signalées par l'éminent auteur, qui se base sur la longue expérience personnelle qu'il a acquise dans l'application de la loi, et plus spécialement en ce qui concerne le traitement des délinquants anormaux, présentent toutefois un intérêt plus direct et plus actuel.

Pour rédiger l'exposé qui va suivre au sujet de ce problème, votre rapporteur a eu recours dans une large mesure aux intéressantes données contenues dans l'étude précitée du Professeur Cornil.

1. — ANALYSE SUCCINCTE DES DISPOSITIONS DE LA LOI DU 9 AVRIL 1930 RELATIVES AUX DÉLINQUANTS ANORMAUX.

1° La loi de 1930 avait pour but de combler une double lacune de la répression, à savoir :

« a) l'acquittement des inculpés en état de démence, qui bénéficiaient d'une cause de justification et qui étaient placés dans un établissement pour malades mentaux, sans que des mesures efficaces soient prises pour empêcher une libération prématurée;

» b) la condamnation à une peine de courte durée des inculpés dont une maladie mentale diminuait la responsabilité » (CORNIL, op. cit., *Bulletin*, p. 395).

2° La loi s'applique tant au dément qu'au criminel dont l'état grave de déséquilibre mental ou de débilité mentale les rendent incapables du contrôle de leurs actions, de sorte qu'ils constituent un danger pour la société.

Les notions de « démence » et d' « anormalité mentale » sont essentiellement évolutives et leur contenu peut être défini aussi bien par les psychiatres chargés des examens mentaux que par les magistrats qui ont à juger ces affaires.

En ce qui concerne l'appréciation du danger social que constitue un criminel, on est en droit de se demander sur quels éléments d'information le juge peut se fonder pour apprécier la présence ou l'absence de ce danger. La loi est muette à cet égard.

3° En vue de protéger la société contre cette catégorie déterminée de criminels, notre droit

organiseren is de invoering in ons strafrecht van een maatregel van internering van langere duur.

4° Wanneer het misdrijf bewezen is en de geestesabnormaliteit voldoende vaststaat, kan de maatregel bevolen worden, eventueel na een in observatiestelling van ten hoogste één maand, zowel door de Raadkamer in de loop van het onderzoek als door de Rechtbank die over de grond van het misdrijf te oordelen heeft. — Dit is een belangrijke innovatie in onze strafrechtelijke procedure.

De procedure verloopt met gesloten deuren behoudens tegenstrijdige beslissing van het rechtscollege, op verzoek van de beklaagde of diens raadsman.

De praktijk heeft uitgewezen dat veruit de meeste interneringen bevolen werden door de Raadkamer in de loop van het onderzoek.

Gebleken is ook dat de jury van de assisenhoven zeer zeker weinig gekwalificeerd is om dergelijke beslissingen te treffen.

5° De duur van de internering bedraagt 5, 10 of 15 jaar naar gelang de aard van het begane misdrijf. In feite echter is deze duur totaal onbepaald vermits de geïnterneerde op elk ogenblik in vrijheid kan gesteld worden, of in feite levenslang kan geïnterneerd blijven, ongeacht de duur bepaald voor de internering en de zwaarte van het misdrijf waaraan de geïnterneerde schuldig werd bevonden. De wet voorziet enkel dat « wanneer de geestesgesteldheid van de geïnterneerde zover is verbeterd dat er aanleiding is te denken dat hij geen gevaar voor de samenleving meer oplevert, zijn invrijheidstelling door de Commissie gelast wordt. »

6° De uitvoering van de maatregel van internering behoort tot de uitsluitende bevoegdheid van de Psychiatrische Commissie; zij beslist soeverein over de handhaving van de internering zowel als over de invrijheidstelling ten definitieven titel of bij wijze van proef. De invrijheidstelling kan reeds worden bevolen bij de eerste verschijning.

Dezelfde Commissie duidt eveneens de inrichting aan waar de internering zal plaats hebben. Men kan zich hierbij afvragen of de Administratie niet beter geplaatsd is om de selectie en spreiding van de geïnterneerden over de beschikbare en min of meer gespecialiseerde centra voor internering in handen te nemen, zoals dat overigens met goed gevolg gebeurt voor het onderbrengen van de gewone veroordeelden in de onderscheiden penitentiaire inrichtingen.

De Commissie is samengesteld uit een magistraat die ze voorziet, een geneesheer-psychiater en een advocaat. De Magistraat treedt op als scheidsrechter tussen de tegenstrijdige tendenzen van de

pénal prévoit une mesure d'internement d'une durée plus longue.

4° Lorsque le délit est démontré et que l'anormalité mentale est suffisamment établie, la mesure peut être ordonnée, éventuellement après une mise en observation d'un mois au plus, tant par la Chambre du Conseil pendant l'instruction que par le tribunal qui doit statuer quant au fond. C'est là une importante innovation dans notre procédure pénale.

La procédure se déroule à huis clos, sauf décision contraire de la juridiction à la demande de l'inculpé ou de son conseil.

La pratique a montré que la plupart des internements sont ordonnés par la Chambre du Conseil au cours de l'instruction.

De même, le jury d'assises ne s'est guère révélé qualifié pour prendre des décisions de l'espèce.

5° La durée de l'internement est fixée à cinq, dix ou quinze ans, selon la nature du délit commis. En fait, cependant, cette durée est tout à fait indéterminée, puisque l'interné peut, à tout moment, être remis en liberté, ou être interné à perpétuité, sans préjudice de la durée fixée pour l'internement et quelle que soit la gravité du délit dont l'interné a été déclaré coupable. La loi prévoit uniquement que, « lorsque l'état mental de l'interné est suffisamment amendé pour qu'il y ait lieu de croire qu'il ne constitue plus un danger social, la Commission ordonne sa mise en liberté ».

6° L'exécution de la mesure d'internement relève de la seule compétence de la Commission psychiatrique, qui décide souverainement du maintien de l'internement ou de la mise en liberté, soit à titre définitif, soit à l'essai. La libération peut être ordonnée dès la première comparution.

Cette Commission désigne également l'établissement où l'internement aura lieu. On peut se demander à cet égard si l'Administration n'est pas mieux armée pour opérer la sélection des internés et pour les diriger vers les centres d'internement disponibles et plus ou moins spécialisés; ce procédé est du reste appliqué avec succès lorsqu'il s'agit d'envoyer les condamnés normaux dans les divers établissements pénitentiaires.

La Commission est composée d'un magistrat qui la préside, d'un médecin psychiatre et d'un avocat. Le magistrat arbitre l'opposition des tendances qui se manifeste entre la formation scientifique du

wetenschappelijke vorming van de psychiater en de juridische, van de advocaat. De Prokureur des Konings brengt enkel advies uit.

Er zijn in ons land acht Psychiatrische Commissies die elk hun eigen opvattingen hebben : vandaar een zeer uiteenlopende jurisprudentie. De wet van 1930 houdt geen mogelijkheid in om door middel van een beroep bij een of andere instantie, een zekere eenvormigheid van rechtspraak te waarborgen. Deze verscheidenheid van jurisprudentie schijnt allerm minst bevorderlijk voor een evenwichtige en rechtvaardige toepassing van de wet.

7° Ten aanzien van de rechten van de verdediging rijzen er enkele kiese vraagstukken. Als stelregel geldt dat de geïnterneerde het recht heeft bijstaan te worden door een advocaat. Om redenen van praktische aard doet de Commissie zelf de verplaatsing naar het interneringscentrum om er de geïnterneerde die een verzoek tot invrijheidstelling heeft ingediend, te horen. Dat gebeurt echter meestal buiten de aanwezigheid van de raadsman van de geïnterneerde. Deze wordt dan gehoord in een latere zitting ten zetel van de Psychiatrische Commissie. Deze werkwijze is zeker niet vrij van ernstige bezwaren. De tussenkomst van de advocaat stelt eveneens bepaalde problemen in verband met het feit dat bepaalde bescheiden (bv. psychiatrische verslagen) waarover de Commissie beschikt niet bij het dossier worden gevoegd uit opportuniteitsoverwegingen ten opzichte van de geïnterneerde zelf.

Deze bescheiden worden dan vertrouwelijk aan de raadsman medegedeeld. Hierdoor zal hij in een vrij onbehaaglijke toestand komen te staan : ofwel zal hij zijn houding moeten bepalen op grond van inlichtingen en bescheiden waaromtrent zijn cliënt onwetend is, ofwel zal hij oordelen dat de hem vertrouwelijk medegedeelde bescheiden mogelijkerwijze door zijn cliënt kunnen weerlegd worden. In dat geval is het sinds 1950 te Brussel gebruikelijk geworden dat de advocaat zich beroept op de Stafhouder van de Orde.

Men kan zich afvragen of de rechten van de verdediging in het thans ingevoerd stelsel op voldoende wijze gevrijwaard worden en of het geen aanbeveling zou verdienen uit te zien naar nieuwe vormen en regelen die nauwer zouden aanleunen bij het traditioneel tegensprekelijk karakter van het gerechtelijk debat, onder handhaving van de gewenste en misschien wel noodzakelijke diskretie die ten opzichte van de geïnterneerde zelf zou moeten inachtgenomen worden.

8° De beslissingen van de Psychiatrische Commissie, ten aanzien van invrijheidstelling of handhaving van de maatregel van internering worden niet gemotiveerd.

Op grond van welke criteria deze beslissingen worden genomen blijkt dus uit niets.

psychiatre et la formation juridique de l'avocat. Le Procureur du Roi n'émet qu'un avis.

Notre pays compte huit Commissions psychiatriques, dont chacune a ses conceptions propres ; il n'est donc pas étonnant que la jurisprudence soit très divergente. La loi de 1930 ne prévoit pas l'appel auprès de l'une ou l'autre instance, ce qui garantirait une certaine uniformité de la jurisprudence. Cette diversité dans la jurisprudence n'est pas davantage de nature à favoriser une application équilibrée et équitable de la loi.

7° La question des droits de la défense pose quelques problèmes délicats. En principe, l'interné a le droit de se faire assister d'un conseil. Pour des raisons d'ordre pratique, la Commission se rend elle-même au centre d'internement pour y entendre l'interné qui a introduit une demande de libération. L'audition de l'interné a lieu le plus souvent en l'absence de son conseil. Ce dernier est alors entendu au cours d'une séance ultérieure, tenue au siège de la Commission psychiatrique. Cette façon de procéder comporte sans aucun doute de sérieux inconvénients. L'intervention de l'avocat soulève également certains problèmes, du fait que des documents (tels que les rapports psychiatriques), qui sont à la disposition de la Commission, ne sont pas versés au dossier pour des raisons d'opportunité à l'égard de l'interné lui-même.

Ces documents sont donc communiqués confidentiellement au conseil. De ce fait, celui-ci se trouvera dans une situation plutôt désagréable. En effet, il devra déterminer son attitude sur la base d'informations et de documents ignorés de son client ou il pourra estimer que les documents dont il a pris confidentiellement connaissance pourraient être contredits par son client. Depuis 1950, il est d'usage que, dans ce cas, l'avocat s'en réfère au bâtonnier de l'Ordre.

On peut se demander si les droits de la défense sont suffisamment sauvegardés dans le régime actuellement en vigueur et s'il ne serait pas souhaitable de chercher de nouvelles formules et de nouvelles règles qui s'inspireraient davantage du caractère contradictoire traditionnel des débats judiciaires, en maintenant la discrétion qu'il est souhaitable et peut-être même nécessaire d'observer à l'égard de l'interné lui-même.

8° Les décisions de la Commission psychiatrique concernant la mise en liberté ou le maintien de la mesure d'internement ne sont pas motivées.

Rien n'indique par conséquent sur quels critères la Commission fonde ses décisions.

In werkelijkheid houdt de Commissie rekening met een aantal elementen die het kader van de zuiver psychiatrische wetenschap ver te buiten gaan (reclasseringsmogelijkheden, zwaarte van het misdrijf als aanduiding van een gevaar voor hervalling of als rechtvaardiging voor een internering van een zekere duur, enz.).

Invrijheidstellingen op proef worden doorgaans gekoppeld aan bepaalde voorwaarden waarvan de opvolging nagegaan wordt door een voogd — persoon of organisme — die de geïnterneerde toegewezen krijgt. Ook kan de oorspronkelijke duur van de internering door de Commissie *verlengd* worden voor een zelfde aantal jaren; dit gebeurt slechts uitzonderlijk (op 20 jaar : 137 gevallen).

Voor de ongeneeslijk beschouwde geïnterneerden schijnt er een vreemdsoortige praktijk bij sommige Commissies ingang te hebben gevonden : deze geïnterneerden worden fictief vrijgesteld doch onmiddellijk bij wijze van administratieve maatregel « gekolkeerd » met al de bezwaren welke daaraan zijn verbonden. (Tussen 1950 en 1953 was dit het geval met 92 geïnterneerden uit de inrichting te Doornik.)

9° Gezien de internering tot bescherming van de maatschappij geen straf is werden bij besluitwet van 14 augustus 1933 de onderhoudskosten van het verblijf in een inrichting voor sociaal verweer ten laste gelegd van de geïnterneerden zelf of van diegenen die te hunnen opzichte een wettelijke onderhoudsverplichting hebben.

De beslissingen omtrent deze onderhoudskosten vallen eveneens onder de bevoegdheid van de Psychiatrische Commissies. In feite heeft de toepassing van deze wettelijke beschikking niet veel uitgehaald : op een globale uitgave van 19 miljoen voor het jaar 1950 bedroegen de mogelijk terug te vorderen onderhoudskosten 670.000 frank, zodat men mag vooropstellen dat het de meervernoemde besluitwet — afgezien van haar principiële betwistbaar karakter — mangelt aan realiteitszin.

10° Bij toepassing van artikel 23 van de wet van 1930 worden veroordeelde misdadigers die hun straf uitboeten en tijdens hun opsluiting tekenen vertonen van krankzinnigheid of geestesstoornissen, op advies van de Psychiatrische Commissie bij gewone ministeriële beslissing overgebracht naar een inrichting voor sociaal verweer.

Indien zijn toestand verbeterd, wordt hij terug overgebracht naar de gevangenis voor verdere uitboeting van zijn straf.

Is hij integendeel bij het verstrijken van zijn straf niet genezen dan kan het Parket de handhaving van de internering vorderen vóór de Rechtbank die zijn veroordeling heeft uitgesproken.

En réalité, la Commission tient compte d'un ensemble d'éléments qui dépassent largement le cadre de la science psychiatrique pure (possibilités de reclassement, gravité de l'infraction en tant qu'indication du danger de récidive ou en tant que justification d'un internement d'une certaine durée, etc.).

Les libérations à l'essai sont généralement assorties de conditions déterminées, dont le respect est surveillé par un tuteur — personne ou organisme — attaché à la personne de l'interné. La Commission peut également *proroger* la durée initiale de l'internement pour un terme de même durée, mais le cas est plutôt rare (137 cas en 20 ans).

Certaines Commissions semblent avoir adopté une pratique bizarre à l'endroit des internés considérés comme incurables : ces internés sont libérés fictivement, mais aussitôt « colloqués » par mesure administrative, avec tous les inconvénients qui découlent de cette situation (de 1950 à 1953, il a été procédé de cette façon à l'égard de 92 internés de l'établissement de Tournai.)

9° L'internement de défense sociale n'étant pas une peine, un arrêté-loi du 14 août 1933 a mis les frais d'entretien résultant du séjour dans un établissement de défense sociale, à charge de l'interné ou de ceux qui lui doivent légalement les aliments.

Les décisions relatives à ces frais d'entretien relèvent également de la compétence des Commissions psychiatriques. En fait, les résultats pratiques de l'application de cette disposition légale sont assez minces : en 1950, alors que les dépenses atteignaient un montant global de 19 millions, les frais d'entretien récupérables s'élevaient à 670.000 francs. Dans ces conditions, il n'est pas exagéré de dire que l'arrêté-loi précité, indépendamment de son caractère contestable en principe, est dépourvu de tout sens des réalités.

10° Aux termes de l'article 23 de la loi de 1930, les condamnés pour crime ou délit qui, au cours de leur détention, donnent des signes de démence ou de troubles mentaux sont transférés dans un établissement de défense sociale, en vertu d'une simple décision ministérielle rendue sur avis conforme de la Commission psychiatrique.

Si leur état s'améliore, ils sont réintégrés en prison pour y purger le restant de leur peine.

Si, au contraire, ils ne sont pas guéris à l'expiration de leur peine, le Parquet peut requérir devant la juridiction qui avait prononcé la condamnation, le maintien de leur internement à l'établissement de défense sociale.

2. — DE PRAKTISCHE TOEPASSING VAN DE WET.

2. — APPLICATION PRATIQUE DE LA LOI.

A. Statistische gegevens.

A. Statistiques.

a) Aantal interneringen, invrijheidstellingen en wederopsluitingen vanaf 1931 tot 1957.

a) Nombre d'internements, de mises en liberté et de réintégrations de 1931 à 1957.

Jaren — Années	Interneringen (art. 7) Internements (art. 7)			Invrijheidstellingen Mises en liberté			Wederopsluitingen Réintégrations		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Definitief	Op proef	Totaal	Intrek- kingen	Verlen- gingen	Totaal
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Hommes	Femmes	Total	Définitives (art. 20)	A l'essai (art. 21)	Total	Révoca- tions (art. 14 en/et 21)	Proroga- tions (art. 22)	Total
1931	431	47	478	—	47	47	1	—	1
1932	325	45	370	7	170	177	37	—	37
1933	430	21	451	16	193	209	40	—	40
1934	407	27	434	19	222	241	70	—	70
1935	340	25	365	25	260	285	104	5	109
1936	400	30	430	64	315	379	106	17	123
1937	414	37	451	45	329	374	142	21	163
1938	404	36	440	58	302	360	104	19	123
1939	436	32	468	25	333	358	86	19	105
1940	293	20	313	301	169	470	41	7	48
1941	378	19	397	126	241	367	70	9	79
1942	277	28	305	15	243	258	34	6	40
1943	246	38	284	8	300	308	51	7	58
1944	193	30	223	137	133	270	41	2	43
1945	231	30	261	125	147	272	30	4	34
1946	422	40	462	55	149	204	24	5	29
1947	442	24	466	53	188	241	47	4	51
1948	424	41	465	68	172	240	47	4	51
1949	446	26	472	72	167	239	63	2	65
1950	386	37	423	39	136	175	39	6	45
1951	452	29	481	24	118	142	32	8	40
1952	435	37	472	25	80	105	38	12	50
1953	374	35	409	27	105	132	41	8	49
1954	372	20	392	22	366	388	43	20	63
			+14 (art. 23) (*)						
1955	368	28	396	45	118	163	49	14	63
			+10 (art. 23) (*)						
1956	334	45	379	82	244	326	91	21	112
			+8 (art. 23) (*)						
1957	386	22	408	85	198	283	107	15	122
	10.046	849	10.895 + 32	1.568	5.445	7.013	1.578	235	1.813

(*) Voor de jaren 1954, 1955 en 1956, werd alleen het totaal aantal geïnterneerden krachtens artikel 23 vermeld, zonder onderscheid tussen mannen en vrouwen. — Pour les années 1954, 1955 et 1956, le tableau donne uniquement le chiffre global des internés en vertu de l'article 23, sans distinction entre les hommes et les femmes.

b) Verdeling der interneringsmaatregelen naar de rechtscollages die de internering hebben bevolen en bij toepassing van artikel 23 van de wet (geestesstoornissen bij gewone veroordeelden tijdens uitboeting van hun straf).

b) Répartition des mesures d'internement d'après les juridictions qui ont ordonné l'internement et en application de l'article 23 de la loi (déséquilibre mental se manifestant chez les condamnés normaux pendant l'exécution de leur peine).

Jaren — Années	Raadkamer — Chambre du Conseil			Rechtbanken ter terechtzitting — Juridictions de jugement			Artikel 23 — Article 23			Algemeen totaal — Total général		
	M/H	V/F	T	M/H	V/F	T	M/H	V/F	T	M/H	V/F	T
1948	287	31	318	99	5	104	38	5	43	424	41	465
1949	342	19	361	78	6	84	26	1	27	446	26	472
1950	307	24	331	54	7	61	25	6	31	386	37	423
1951	382	27	409	45	2	47	25	—	25	452	29	481
1952	357	33	390	57	4	61	21	—	21	435	37	472
1953	279	30	309	69	5	74	26	—	26	374	35	409
1954	299	18	317	73	2	75	14	—	14	372	20	392
1955	304	25	329	64	3	67	10	—	10	368	28	396
1956	278	34	312	56	11	67	8	—	8	334	45	379
1957	314	22	336	52	—	52	20	—	20	386	22	408

N.-B. Voor de jaren 1954, 1955 en 1956 werd alleen het totaal aantal geïnterneerden krachtens artikel 23 vermeld, zonder onderscheid tussen mannen en vrouwen. — Pour les années 1954, 1955 et 1956, le tableau donne uniquement le chiffre global des internés en vertu de l'article 23, sans distinction entre les hommes et les femmes.

* * *

Het is wellicht niet ongepast naar aanleiding van deze statistische gegevens hier enkele bemerkings over te drukken welke Prof. Cornil in zijn meer- vernoemde studie hierbij maakt :

« Op twintig jaar tijd werden 7.958 interneringen gelast, hetzij een gemiddelde van 398 per jaar. Wanneer men dit cijfer vergelijkt met dit van de criminele straffen en de correctionele straffen zonder uitstel van uitvoering uitgesproken gedurende die jaren, bemerkt men dat het aantal interneringen ongeveer 4 % van dit totaal vertegenwoordigt.

» De internering van sociaal verweer blijft zodus een uitzonderingsmaatregel. Het blijkt dat de internering, die door de wetgever werd ingevoerd om een leemte aan te vullen in de beteugeling tegenover de geesteszieken die als gevaarlijk beschouwd worden, binnen de opgelegde grenzen behouden bleef.

» Indien een zeker aantal van deze abnormalen onmiddellijk in vrijheid gesteld werd, overtrof de gemiddelde duur van de werkelijke internering voor diegenen die in de inrichtingen voor sociale bescherming werden geplaatst nochtans merkkelijk die van het gemiddelde van de gewone gevangenisstraffen. Dit verklaart waarom het aantal abnormalen, dat op een bepaald ogenblik in een inrichting voor sociale bescherming verblijft, bijna een vierde van de totale bevolking van de strafinrichtingen vertegenwoordigt.

» Bijvoorbeeld waren op 17 november 1954, 1.018 abnormale delinkwenten gedetineerd krachtens

Il n'est sans doute pas inutile de reproduire ici, à propos de ces statistiques, quelques observations faites par le Professeur Cornil dans son étude précitée :

« En vingt ans, 7.958 internements ont été prononcés, soit une moyenne de 398 décisions par an. Si on compare ce chiffre à celui des peines criminelles et des emprisonnements correctionnels prononcés sans sursis au cours de ces mêmes années, on constate que le chiffre des internements oscille aux environs de 4 % de ce total.

» L'internement de défense sociale reste donc une mesure exceptionnelle. Créé par le législateur pour combler une lacune de la répression à l'égard des délinquants malades mentaux considérés comme dangereux, l'internement semble avoir été maintenu par le juge dans les limites qui lui avaient été assignées.

» Cependant, si un certain nombre de ces anormaux sont remis immédiatement en liberté, par contre, la durée moyenne de l'internement effectivement subi par ceux qui sont placés dans des établissements de défense sociale, dépasse de beaucoup la durée moyenne des peines d'emprisonnement ordinaire. Et c'est ce qui explique que le nombre des anormaux qui séjournent à un moment déterminé dans un établissement de défense sociale, représente près du quart de la population pénitentiaire totale.

» Le 17 novembre 1954, par exemple, 1.018 délinquants anormaux étaient détenus en vertu d'une

tens een interneringsuitspraak, terwijl het totaal van de gewone veroordeelden die een straf uitboeten in de gevangenis (uitgezonderd de beklaagden, de landlopers en de bedelaars, en de recidivisten ter beschikking van de regering gesteld) 3.457 was.

» De duur van de uitgesproken interneringen verklaart maar weinig. Het merendeel van de uitgesproken beslissingen zijn interneringen van vijf jaar. Van 1931 tot 1940 vertegenwoordigen zij ongeveer $4/5^e$ (79,14 %) van het totaal; maar het is nochtans merkwaardig dat in 671 gevallen, d.i. 18,26 %, de internering van 10 jaar werd uitgesproken, zodus als sanctie voor feiten die strafbaar waren met dwangarbeid of met buitengewone of levenslange hechtenis. In 96 gevallen, d.i. 2,60 % van het totaal, werd, voor de daders van misdaden strafbaar met de doodstraf, een internering van 15 jaar gelast. » (CORNIL, *op. cit.*, *Bulletin*, blz. 407-408.)

B. De inrichtingen tot bescherming van de Maatschappij.

Uit de studie van Prof. Cornil blijkt op afdoende wijze dat de praktische uitvoering van de wet gepaard is gegaan met tal van moeilijkheden welke onvermijdelijk zijn bij de verwezenlijking van nieuwe ideeën, zoals deze welke aan de oorsprong liggen van de wet op de bescherming van de maatschappij.

Van meet af aan bleken twee tegenstrijdige opvattingen voor te zitten bij de concretisering van de innovatie van 1930 :

« De zuiver psychiatrische opvatting, volgens dewelke de abnormalen werkelijke geesteszieken zijn en aldus moeten behandeld worden, en de opvatting van de anthropologen-criminalisten, die de kwestie van uit een sociaal standpunt beschouwen en trachten de bescherming der maatschappij en de prophylaxe der misdadigheid te verzekeren.

» De tweede opvatting heeft de bovenhand gehaald, maar er bleef nochtans een onzekerheid voortbestaan die een nadelige invloed had op de doelmaticheid van de behandeling van de abnormalen.

» Bij de bespreking van de wet had men aangekondigd dat de geïnterneerden zouden onderworpen worden aan een « wetenschappelijk georganiseerde geneesmethode ».

« In dit opzicht was de toepassing van de wet een grote ontgoocheling. » (CORNIL, *op. cit.*, *Bulletin*, blz. 404-405.)

De oorzaak hiervan was gelegen in het feit dat in de dertiger jaren de therapie voor geestesaandoeningen nog niet zeer ver gevorderd was, vooral dan ten aanzien van de behandeling van de abnormalen die niet onder de krankzinnigen konden gerangschikt worden.

De administratie had gedacht dat de geneesheer haar het recept ging bezorgen voor de wetenschappelijk georganiseerde geneesmethode waarvan men in het Parlement gesproken had.

décision d'internement, alors que le chiffre total des condamnés normaux qui subissaient une peine dans les prisons (à l'exclusion donc des prévenus, des vagabonds et des mendiants, et des récidivistes mis à la disposition du gouvernement) s'élevait à 3.457.

» La durée des internements prononcés ne nous enseigne pas grand-chose. Le plus grand nombre des décisions sont prononcées pour cinq ans. De 1931 à 1940, elles représentent près des $4/5^{mes}$ (79,14 %) du total, mais il est néanmoins remarquable que dans 671 cas, soit 18,26 %, l'internement prononcé fût de dix ans, sanctionnant donc des faits punissables de travaux forcés ou de détention extraordinaire ou perpétuelle. Dans 96 cas, soit 2,60 % du total, un internement de quinze ans a frappé les auteurs de faits punissables de la peine de mort. » (CORNIL, *op. cit.*, *Bulletin*, pp. 407-408.)

B. — Les établissements de défense sociale.

L'étude du Professeur Cornil montre d'une façon péremptoire que l'application pratique de la loi a donné lieu à de nombreuses difficultés qui sont inévitables dans la réalisation d'idées nouvelles, comme celles qui sont à l'origine de la loi de défense sociale.

Dès le début, deux conceptions se sont opposées quant à la manière de concrétiser l'innovation introduite en 1930 :

« La conception purement psychiatrique, selon laquelle les anormaux sont de vrais malades mentaux et doivent être traités comme tels, et la conception des anthropologues criminalistes qui, plaçant la question sur le plan social, cherchent à assurer la protection de la société et la prophylaxie du crime.

» C'est cette seconde conception qui a prévalu, mais une certaine équivoque a subsisté, qui a nui à l'efficacité du traitement des anormaux.

» Au moment de la discussion de la loi, on avait annoncé que les internés seraient soumis à un « traitement curatif scientifiquement organisé ».

« A cet égard, l'application de la loi apportera une grande désillusion. » (CORNIL, *op. cit.*, *Bulletin*, page 404.)

L'origine de cette situation doit être cherchée dans le fait que, vers les années trente, la thérapeutique des maladies mentales n'était pas encore très développée, surtout dans le domaine du traitement des anormaux qui ne pouvaient être rangés parmi les déments.

L'administration croyait que les médecins allaient lui apporter la recette de ce traitement curatif scientifiquement organisé, dont il avait été question au Parlement.

Daarom is de aanvangsperiode van de organisatie der inrichtingen gekenmerkt geworden door veel aarzelen en weifelen en waren de eerste vormen van die organisatie niets anders dan « een verzachte weergave van het gevangenisregime » dat, in de geest van de administratie moest dienen als « achtergrond voor de verwachte wetenschappelijke behandeling door de geneesheren-psychiaters ». Doch richtlijnen van die zijde op dit stuk bleven uit. In werkelijkheid hebben noch de administratie noch de geneesheren-psychiaters eraan gedacht een nieuw regime voor de behandeling van de abnormalen in het leven te roepen.

Van een eerste organisatorische indeling van de abnormalen in drie theoretisch verantwoorde categorieën : de krankzinnigen, de onevenwichtigen en de zwakzinnigen, bleef er weldra niets meer over vanwege de talloze gemengde gevallen die deze theoretische categorieën doorkruisten.

Ook de psychiatrische Commissies die beslisten over de plaatsing van de te interneren abnormalen, geraakten maar moeilijk wegwijs. Van alle kanten was het een tasten en zoeken naar de meest geëigende organisatorische vormen om de bij de wet gestelde doeleinden zo goed mogelijk te benaderen. Men kan zich afvragen in hoever deze evolutie, die dan toch een verloop gekend heeft over negen en twintig jaar, thans haar definitief eindpunt heeft bereikt ?

Wat er ook van zij, de indeling van de geïnterneerden over de beschikbare inrichtingen tot bescherming van de maatschappij gebeurt tegenwoordig volgens criteria die veel meer pragmatisch zijn : « de werkelijke geesteszieken worden altijd — dat spreekt vanzelf — naar de afdelingen voor krankzinnigen gezonden voor psychiatrische behandeling. Voor de anderen tracht men integendeel te vermijden dat de atmosfeer van een interneringsgesticht voor geesteszieken hen zou overtuigen dat ze niet toerekenbaar zijn voor hun daden en zodus niet aan een werkelijke wederopvoedings-behandeling kunnen onderworpen worden. »

Het hiernavolgend beknopt overzicht van de thans voorhanden gestichten tot bescherming van de maatschappij dat door de administratie verstrekt werd en hun bestemming geeft een vrij behoorlijk beeld van de huidige uitbouw van de vereiste apparatuur om de praktische uitvoering van de wet van 9 april 1930 wat betreft de abnormalen te verzekeren.

1. Gesticht tot bescherming van de maatschappij te *Doornik* :

Dit gesticht ontvangt de mannelijke geïnterneerden welke niet geschikt zijn voor een der andere inrichtingen.

Bevolking op 28 december 1959 : 432 geïnterneerden.

2. Rijksabnormalengesticht ter bescherming van de maatschappij te *Rekem* :

Deze inrichting is bestemd voor de rustige mannelijke geïnterneerden die bekwaam zijn tot werken.

C'est ce qui explique que l'organisation des établissements a été, à ses débuts, marquée au coin d'une grande hésitation et de beaucoup d'indécision et que les premières formes de cette organisation n'ont été qu'une « image atténuée du régime pénitentiaire », qui, dans l'esprit de l'administration, devait servir de « toile de fond sur laquelle devait s'appliquer le traitement scientifique annoncé par les médecins psychiatres ». Mais les directives médicales se firent attendre. En fait, ni l'administration, ni les médecins psychiatres n'ont songé à créer un régime nouveau pour le traitement des anormaux.

De l'organisation initiale, basée sur la répartition des anormaux en trois catégories théoriquement justifiées : les déments, les déséquilibrés et les débiles mentaux, il ne resta bientôt plus grand-chose en raison des innombrables cas mixtes qui sont venus se greffer sur ces trois catégories théoriques.

Même les Commissions psychiatriques, qui décidaient du placement des anormaux qui devaient être internés, étaient au début assez désorientés. Partout, on s'efforçait, par tâtonnements, de trouver une formule d'organisation adéquate, qui permettrait de réaliser autant que possible les objectifs fixés par la loi. On peut se demander dans quelle mesure cette évolution, qui, après tout, s'est étendue sur une période de vingt-neuf ans, a actuellement atteint son but final.

Quoi qu'il en soit, la répartition des internés dans les établissements de défense sociale disponibles se fait aujourd'hui selon les critères beaucoup plus pragmatiques : « les vrais malades mentaux sont toujours, et cela va de soi, dirigés vers des sections asilaires en vue du traitement psychiatrique. Pour les autres, on cherche, au contraire, à éviter une ambiance d'établissement pour malades mentaux, qui a pour effet de les persuader qu'ils ne sont pas responsables de leurs actes et qu'ils ne peuvent donc pas être soumis à un véritable traitement de rééducation ».

Une liste indiquant les établissements de défense sociale actuellement disponibles et leur affectation, a été fournie par l'administration. Cette liste, qui donne une idée assez fidèle de l'état actuel du dispositif nécessaire à l'exécution pratique de la loi du 9 avril 1930 en ce qui concerne les anormaux, est reproduite ci-après :

1. Etablissement de défense sociale, à *Tournai* :

Cet établissement accueille les hommes internés qui ne seraient pas à leur place dans les autres établissements.

Population au 28 décembre 1959 : 432 internés.

2. Etablissement de défense sociale de l'Etat pour anormaux, à *Rekem* :

Cet établissement est destiné aux hommes internés paisibles, capables de travailler.

Bevolking op 28 december 1959 : 146 geïnterneerden.

3. Gesticht tot bescherming van de maatschappij te *Bergen* :

Naar deze inrichting worden overgebracht de onrustige, vrouwelijke geïnterneerden.

Bevolking op 28 december 1959 : 27 geïnterneerden.

Deze drie inrichtingen worden beheerd door het Ministerie van Volksgezondheid en het Gezin, onder controle van het Bestuur der Strafinrichtingen voor wat aangaat de toepassing van de wet van 9 april 1930.

4. Afdeling tot bescherming der maatschappij in de strafinrichting te *Merkplas* :

Deze sectie, met een capaciteit van 200 plaatsen, is bestemd voor het opnemen van de rustige en tot werken bekwame mannelijke geïnterneerden, die geschikt zijn voor een gemeenschappelijk regiem.

Bevolking op 28 december 1959 : 206 geïnterneerden.

5. Afdeling tot bescherming van de maatschappij ingericht in de gevangenis te *Turnhout* :

Deze afdeling met een capaciteit van 70 plaatsen is bestemd voor de af te zonderen mannelijke geïnterneerden, gekozen onder de minst gevaarlijken van Doornik, die geen bijzondere geneeskundige verzorging nodig hebben, en in zekere mate vatbaar zijn voor een heropvoedingsregime.

Bevolking op 28 december 1959 : 50 geïnterneerden.

6. Afdeling tot bescherming van de maatschappij bij de strafinrichting te *Sint-Andries-bij-Brugge*.

Worden naar deze afdeling overgebracht de rustige vrouwelijke geïnterneerden.

Bevolking op 28 december 1959 : 28 geïnterneerden.

Deze drie laatste afdelingen vallen uitsluitend onder het beheer van het Departement van Justitie — Bestuur der Strafinrichtingen en inrichtingen ter bescherming van de maatschappij.

Laatstgenoemde Administratie is voornemens eerstdaags een nieuwe afdeling voor vrouwelijke geïnterneerden te openen in de gevangenis te *Vorst* daar het aangewezen is bij de behandeling van geesteszieken over meerdere afdelingen te kunnen beschikken.

Ten slotte ligt het in de bedoeling van het Departement een nieuwe inrichting met een capaciteit van 470 plaatsen te bouwen, uitsluitend bestemd voor geïnterneerde abnormalen.

Dit gesticht zal worden opgericht in de gemeente *Paifve*, gelegen tussen Luik en Tongeren. De formaliteiten voor aankoop van het terrein zijn volop aan gang en de studie voor het opmaken van de plannen is eveneens aangevat. Een krediet van 300 miljoen werd door het Departement van Openbare Werken voorzien voor de bouw dezer inrichting.

Population au 28 décembre 1959 : 146 internés.

3. Etablissement de défense sociale, à *Mons* :

Cet établissement reçoit les femmes internées non paisibles.

Population au 28 décembre 1959 : 27 internées.

Ces trois établissements sont administrés par le Ministère de la Santé Publique et de la Famille, sous le contrôle de l'Administration des établissements pénitentiaires pour ce qui concerne l'application de la loi du 9 avril 1930.

4. Section de défense sociale de l'établissement pénitentiaire, à *Merksplas* :

Cette section, qui offre 200 places, est destinée à accueillir les hommes internés, calmes, capables de travailler et qui peuvent vivre en régime communautaire.

Population au 28 décembre 1959 : 206 internés.

5. Section de défense sociale établie à la prison de *Turnhout* :

Cette section, qui comporte 70 places, est destinée aux hommes internés qui doivent être isolés; ils sont choisis parmi les moins dangereux enfermés à Tournai, qui n'exigent pas de traitement médical spécial et sont susceptibles, dans une certaine mesure, de rééducation.

Population au 28 décembre 1959 : 50 internés.

6. Section de défense sociale de l'établissement pénitentiaire de *Saint-André-lez-Bruges* :

Cette section reçoit les femmes internées paisibles.

Population au 28 décembre 1959 : 28 internées.

Les trois dernières sections relèvent uniquement de l'administration du Département de la Justice — Administration des établissements pénitentiaires et des établissements de défense sociale.

La dite Administration se propose d'ouvrir très prochainement une nouvelle section pour femmes internées, à la prison de *Forest*, car pour le traitement des malades mentaux, il s'indique qu'on puisse disposer de plusieurs sections.

Enfin, le Département a l'intention de faire construire un nouvel établissement de 470 places destiné uniquement aux anormaux internés.

Cet établissement sera créé sur le territoire de la commune de *Paifve*, entre Liège et Tongres. Les formalités pour l'acquisition du terrain sont en cours, de même que l'étude préparatoire à l'établissement des plans. Le Département des Travaux publics a prévu un crédit de 300 millions pour cette construction.

C. De ongewenste dualiteit van bevoegdheid terzake tussen de Minister van Justitie en de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin.

Bij herhaling heeft Uwe Commissie van Justitie de wens uitgedrukt dat er een definitieve regeling zou getroffen worden tussen de Minister van Justitie en de Minister van Volksgezondheid ten aanzien van hun wederzijdse bevoegdheid wat betreft de hogere leiding over de inrichtingen voor krankzinnigen en abnormalen. Thans is de toestand nog steeds zo dat de gestichten van Doornik, Rekem en Bergen, terzelfdertijd geesteszieken herbergen die er verblijven ingevolge een administratieve maatregel van kollokatie naast andere geesteszieken die er ondergebracht worden op grond van een maatregel van internering bij toepassing van de wet tot bescherming van de maatschappij.

Deze gestichten hangen af van het Ministerie van Volksgezondheid; hetzelfde geldt voor de aldaar ondergebrachte gekollokeerden; de geïnterneerden echter staan onder toezicht van de Minister van Justitie.

Deze dualiteit van bevoegdheden is onder velerlei opzichten verwerpelijk; zij staat een preciese afbakening van verantwoordelijkheden in de weg; zij is hinderlijk voor een goedgeordende inrichting van deze gestichten; zij is allerm minst bevorderlijk voor een doelmatige behandeling van de aldaar verblijvende zieken, meer bepaald van diegenen wier genezing redelijkerwijze kan verwacht worden mits aanwending van geëigende en aangepaste methodes en middelen.

De h. Meyers, Minister van Volksgezondheid en van het Gezin, is welwillend ingegaan op de uitnodiging van Uwe Commissie van Justitie om samen met zijn Collega van Justitie een bespreking aan deze aangelegenheid te wijden.

Het gaat erom te weten of er maatregelen van wetgevende, budgetaire of administratieve aard moeten getroffen worden om een oplossing te vinden voor een probleem dat telken jare vruchteloos wordt gesteld.

Op grond van zijn persoonlijke ervaring geeft de Minister van Volksgezondheid uiting aan zijn bezorgdheid omtrent de toestand in de gestichten van Rekem en Doornik, die door hem werden bezocht.

Het gesticht te Rekem is ondergebracht in een oud kasteel; de slechte toestand van de gebouwen en het gebrek aan personeel zijn er erger nog dan te Doornik. Ongeveer 800 geesteszieken worden te Rekem verzorgd, waarvan 146 geïnterneerden. Er is ook een paviljoen van zieke kinderen, in de onmiddellijke omgeving van de andere paviljoenen.

Te Doornik zijn er 1.200 zieken waaronder 432 geïnterneerden.

Men moet het probleem in zijn geheel zien : de voornaamste reden van de ellendige toestand van die instellingen is te vinden in een tekort aan gebouwen, wat een overbevolking in de bestaande instel-

C. L'indésirable conflit d'attributions opposant en la matière le Ministre de la Justice au Ministre de la Santé Publique et de la Famille.

A plusieurs reprises, votre Commission de la Justice a exprimé le vœu qu'un règlement définitif intervienne entre le Ministre de la Justice et le Ministre de la Santé Publique au sujet de leur compétence respective dans la haute direction des établissements pour déments et anormaux. En effet, la situation actuelle est telle, que les établissements de Tournai, Rekem et Mons hébergent à la fois des malades mentaux qui ont fait l'objet d'une mesure administrative de « collocation », et d'autres qui y ont été placés à la suite d'une mesure d'internement prise en application de la loi de défense sociale.

Ces établissements dépendent du Ministère de la Santé Publique, tout comme d'ailleurs les personnes qui y sont colloquées; par contre, les internés sont placés sous la surveillance du Ministre de la Justice.

Cette dualité des attributions est condamnable à maints égards : elle empêche une délimitation précise des responsabilités, elle entrave une organisation bien ordonnée de ces établissements, elle n'est guère favorable à un traitement efficace des malades qui y séjournent, et notamment de ceux dont on peut raisonnablement escompter la guérison grâce à l'emploi des méthodes et moyens appropriés.

M. Meyers, Ministre de la Santé Publique et de la Famille, s'est rendu avec bienveillance à l'invitation que lui a adressée votre Commission de la Justice, d'examiner cette question avec son Collègue de la Justice.

Il s'agit de savoir si des mesures à caractère législatif, budgétaire ou administratif doivent être prises pour résoudre un problème sur lequel votre Commission se penche — mais en vain — chaque année.

Se basant sur son expérience personnelle, le Ministre se déclare préoccupé par la situation existant dans les établissements de Rekem et de Tournai, qu'il a visités.

L'établissement de Rekem occupe un vieux château ; l'état de vétusté des bâtiments et la pénurie de personnel s'y font sentir plus encore qu'à Tournai. Quelque 800 malades mentaux, dont 146 internés, sont soignés à Rekem. L'établissement comprend également un pavillon pour enfants malades, à proximité immédiate des autres pavillons.

L'établissement de Tournai abrite 1.200 malades parmi lesquels 432 internés.

Il faut considérer le problème dans son ensemble : le spectacle navrant que présentent ces établissements est dû en majeure partie au manque de bâtiments, lequel entraîne une surpopulation dans les

lingen voor gevolg heeft. Verder beantwoordt het personeelskader, dat eertijds werd opgesteld, niet meer aan de sterk aangegroeide bevolking. Tenslotte is het moeilijk om de vereiste psychiaters te vinden. Het is toch voldoende bekend dat de Vrije Universiteit van Brussel voor de colleges van Psychiatrie beroep heeft moeten doen op een Frans professor. De instellingen zijn ver van alle grote centra afgelegen zodat de psychiaters echte apostelen zijn moeten om zich full-time aan die instellingen te willen verbinden.

Wat het lager personeel betreft, heeft de Minister het personeel van Rekem reeds aangevuld; een examen voor 9 toezichters te Doornik is uitgeschreven bij het Vast Wervingssecretariaat. Aldus zal ook voor die personen eindelijk de week van 45 uren kunnen gelden.

De Minister gaat akkoord om duidelijk de onderscheiden bevoegdheden vast te leggen van zijn departement en van het departement van Justitie wat betreft de geïnterneerden op grond van de wet tot bescherming van de maatschappij.

Voor de oplossing om het beheer van al die geïnterneerden alleen van het Ministerie van Justitie te laten afhangen, zijn er argumenten pro en contra. In Frankrijk, waar men echter geen wet tot bescherming van de maatschappij kent, hangen al de geesteszieken zonder onderscheid af van het Ministerie van Volksgezondheid.

Door een vertegenwoordiger van de Administratie van het Gevangeniswezen wordt eraan herinnerd dat vóór 1948 het Departement van Justitie de zorg had over de gevangenen en over de geesteszieken (sociaal verweer of niet). In 1948 werden al de geesteszieken onder de bevoegdheid van Volksgezondheid geplaatst.

Men constateerde dat de bestaande instellingen onvoldoende plaats boden en dat er een teveel was aan gevallen van zieken die afgezonderd moesten worden.

Sinds 1952 werden sommige geesteszieken, meer bepaald de geïnterneerden, opnieuw onder de bevoegdheid van het Ministerie van Justitie geplaatst. De kalme zieken, die geschikt waren voor arbeid en leven in gemeenschap, ongeveer 200 in aantal, werden overgenomen en te Merksplas geplaatst; 60 zieken die af te zonderen zijn, doch gekozen onder de minst gevaarlijke die te Doornik verbleven en die nog heropgevoed konden worden, werden te Turnhout ondergebracht.

Er zijn bovendien ongeveer 30 vrouwelijke geesteszieken te Sint-Andries-Brugge en 30 te Bergen. Vanaf de lente 1960 zal er te Vorst een sectie voor geesteszieke vrouwen worden ingericht en wordt Bergen afgeschaft.

Doch daarmee zijn al de mogelijkheden van het Ministerie van Justitie uitgeput.

Men heeft dan uitgerekend dat een nieuw gebouw zou moeten opgericht worden, plaats biedende aan 450 af te zonderen zieken. De oprichting van dit gebouw zou toelaten dat onder Justitie al de geesteszieken en abnormalen van sociaal verweer zouden

établissemments existants. D'autre part, le cadre du personnel, établi jadis, ne répond plus aux besoins d'une population toujours croissante. Enfin, il est malaisé de trouver les psychiatres nécessaires. Il est notoire à ce propos que l'Université Libre de Bruxelles a dû faire appel à un professeur français pour les cours de psychiatrie. Les établissements sont fort éloignés des grands centres et les psychiatres doivent être de vrais apôtres pour s'attacher à temps plein à ces établissements.

Le Ministre a déjà renforcé le personnel subalterne de l'établissement de Rekem, et le Secrétariat Permanent de Recrutement a annoncé un concours en vue du recrutement de 9 surveillants destinés à l'établissement de Tournai. Ainsi, la semaine des 45 heures finira par devenir une réalité pour ce personnel également.

Le Ministre se déclare d'accord pour préciser les attributions respectives de son département et de celui de la Justice, en ce qui concerne les personnes internées en application de la loi de défense sociale.

La solution tendant à confier le contrôle de tous ces internés au seul Ministère de la Justice, a ses partisans et ses détracteurs. En France, où il n'existe pas de loi de défense sociale, tous les malades mentaux sans distinction relèvent du Ministère de la Santé Publique.

Un représentant de l'Administration des Prisons rappelle qu'avant 1948, le Département de la Justice s'occupait des prisons et des malades mentaux (défense sociale et autres). En 1948, tous les malades mentaux ont été placés sous le contrôle du Ministère de la Santé Publique.

On a constaté que les établissements existants étaient insuffisants et qu'il y avait trop de malades à isoler.

Depuis 1952, certains malades mentaux, notamment les internés, dépendent à nouveau du Ministère de la Justice. Les quelque 200 malades paisibles qui étaient capables de travailler et de vivre en communauté, ont été envoyés à Merksplas; 60 malades qui doivent être isolés, choisis parmi les moins dangereux enfermés à Tournai, et encore rééducables, ont été transférés à Turnhout.

Il y a, en outre, 30 malades mentaux (femmes) à Saint-André-lez-Bruges et 30 à Mons. Au printemps de 1960, une nouvelle section sera créée à Forest pour les malades mentaux (femmes) et l'établissement de Mons sera fermé.

Mais là s'arrêtent toutes les possibilités du Ministère de la Justice.

On en est donc arrivé à envisager la construction d'un nouveau bâtiment, qui pourrait accueillir 450 malades à isoler. Ce nouvel établissement permettrait de placer sous le contrôle du Ministère de la Justice tous les malades mentaux et tous les

ressorteren, met uitzondering van de zeer zware gevallen, die voor kollokatie in aanmerking komen. Men moet in dit domein een duidelijke politiek bepalen en dan de politiek logisch doorvoeren.

Op uitdrukkelijke vraag van de Voorzitter of de Ministers akkoord gaan met het principe dat al de geïnterneerden van sociaal verweer, met uitzondering van de zware gevallen, uitsluitend onder het Ministerie van Justitie zullen ressorteren wordt door beide Ministers bevestigend geantwoord.

Wat nu de bouw van een gesticht te Paifve betreft, doen bepaalde commissarissen opmerken dat het daartoe bestemd terrein uitstekende landbouwgrond is en dat Paifve moeilijk te bereiken valt voor dokters en bezoekers. Zij wijzen erop dat de Staat op 5 à 10 minuten afstand van het station « Guillemins » te Luik, een terrein bezit, 9 ha groot, bekend onder de benaming « le grand pierreux ».

Daar het gaat over zieken die af te zonderen zijn, zou er geen principiële bezwaar tegen bestaan die instelling te Luik op te richten. De bepaling van de plaats waar de instelling zal gebouwd worden wordt aan de Minister van Justitie overgelaten.

De Minister van Justitie merkt op dat met het nieuw gebouw niet alles geregeld is; men moet ook psychiaters vinden. De wet spreekt van krankzinnigen, zwakzinnigen en ontwrichten. De grondslag voor de behandeling van al die gevallen is de psychiatrie.

Buiten de gestichten zijn nog ongeveer een gelijk aantal gevallen die in voorlopige vrijheid gesteld zijn. Men mag aannemen dat ongeveer 25 % der geïnterneerden zware gevallen zijn, die dicht bij de kollokatie staan.

Wat de moeilijkheden bij de recrutering van het hoger personeel betreft, wordt in het midden gebracht dat zelfs als men meer personeel zou willen recruter, de nodige kredieten niet voorzien zijn. Men zou moeten beginnen met de kredieten terzake te verdubbelen, zelfs als men het effectief aan personeel niet onmiddellijk in dezelfde mate zou kunnen verhogen. Het ware alvast een officiële erkenning van de nood die er heerst. Verder wordt de suggestie gedaan dat contact zou worden genomen met de fakulteiten van geneeskunde van de universiteiten. Op een vraag van een commissaris wordt geantwoord dat de dokters en psychiaters die aan de bestaande instellingen verbonden zijn, allen full-time zijn en toch allen een privé-kliënteel hebben.

De Minister van Volksgezondheid verklaart hierop dat hij reeds besloten heeft de kredieten te verhogen en 2 psychiaters en 1 dokter (algemene geneeskunde) voor Doornik te benoemen.

Een commissaris wijst op het tekort aan psychiaters in het algemeen en op het feit dat sommigen aan privé-instellingen verbonden zijn. De mening wordt vooruitgezet dat wij op dat stuk een overgangperiode doormaken en men over drie à vier jaar vermoedelijk over een groter effectief aan psychiaters zal beschikken.

anormaux de défense sociale, à l'exception des cas très graves susceptibles de faire l'objet d'une mesure de « collocation ». Il faut, dans ce domaine, arrêter une politique bien définie et l'appliquer ensuite logiquement.

Le Président leur ayant demandé de façon formelle s'ils étaient d'accord sur le principe selon lequel tous les internés de défense sociale, à l'exclusion des cas graves, relèveront uniquement du Ministère de la Justice, les deux Ministres ont répondu affirmativement.

• A propos de la construction d'un nouvel établissement à Paifve, certains commissaires ont fait remarquer que le terrain qui y est destiné est de l'excellente terre de culture et que Paifve sera d'un accès difficile pour les médecins et les visiteurs. Ils signalent d'autre part que l'Etat est propriétaire d'un terrain de 9 hectares, dénommé « le grand pierreux » et situé à une distance de 5 à 10 minutes de la gare des Guillemins, à Liège.

Rien ne s'oppose, en principe, à la construction de cet établissement à Liège, puisqu'il s'agit de malades qui devront être isolés. Le soin de déterminer l'emplacement de la future construction est laissé à l'appréciation du Ministre de la Justice.

Le Ministre de la Justice fait observer que le nouvel établissement ne permettra pas de résoudre tous les problèmes, car il faut aussi trouver des psychiatres. La loi parle de déments, de débiles mentaux et de déséquilibrés mentaux, mais la psychiatrie est à la base du traitement de tous ces cas.

Un nombre de malades, à peu près identique à celui des internés, se trouvent en liberté provisoire. On peut admettre que 25 % environ des internés constituent des cas graves qui frisent la « collocation ».

En ce qui concerne les difficultés que l'on rencontre pour le recrutement du personnel supérieur, on fait observer que même si l'on voulait en recruter davantage, les crédits nécessaires feraient défaut. Il faudrait commencer par doubler les crédits nécessaires, même s'il n'était pas possible d'augmenter immédiatement et proportionnellement les effectifs. Ce serait tout au moins reconnaître officiellement les besoins existants. On suggère en outre de prendre contact avec les facultés de médecine des universités. A la question d'un commissaire, il est répondu que les médecins et les psychiatres attachés aux établissements actuels le sont à temps plein et qu'ils ont néanmoins tous une clientèle privée.

Le Ministre déclare à ce propos qu'il a déjà décidé de majorer les crédits et de nommer 2 psychiatres et 1 médecin (médecine générale) pour l'établissement de Tournai.

Un commissaire a souligné la pénurie de psychiatres en général et le fait que certains d'entre eux sont attachés à des établissements privés. Il est à supposer que nous traversons une période de transition dans ce domaine et que le nombre de psychiatres sera plus élevé d'ici trois ou quatre ans.

Een commissaris meent dat er in afwachting geen bezwaar tegen bestaat dat tijdelijk psychiaters uit Nederland of Frankrijk zouden worden aangevraagd. Hem wordt geantwoord dat dit onmogelijk is wegens het statuut der ambtenaren en wegens de niet-erkenning van hun diploma.

In elk geval kan men de toestand gevoelig verbeteren als men in de instellingen dokters in algemene geneeskunde benoemt teneinde aldus de psychiaters te ontlasten.

3. DE KRITIEK OP DE WET EN DE IN UITZICHT GESTELDE HERVORMING ERVAN.

De wet van 9 april 1930 gaf aanleiding tot veelvuldige en vaak heftige kritiek tijdens de eerste jaren van haar uitvoering.

« De enen achtten ze te streng, gevaarlijk voor de individuele vrijheid, omdat ze de delinkwent overleverte aan de willekeur van de geneesheer-psychiater. Anderen daarentegen waren van mening dat ze de maatschappij niet voldoende beschermt daar zij te vlugge invrijheidstellingen van gevaarlijke delinkwenten toeliet. De waarheid ligt waarschijnlijk tussen deze twee uitersten. » (CORNIL, *op. cit.*, *Bulletin*, blz. 394).

Reeds op 10 mei 1935 werd er van regeringswege een commissie ingesteld met het oog op een eventuele herziening van de wet.

Op 5 juli 1939 heeft deze commissie een omstandig verslag ingediend opgesteld door haar Voorzitter, de h. Leon Cornil, gewezen Prokureur Generaal bij het Hof van Cassatie en door wijlen Prof. L. Braffort, gewezen Stafhouder van de Orde van Advokaten te Brussel.

Dit verslag lokte protest uit vanwege vooraanstaande geneesheren-psychiaters; het vond bijval in Belgische en Franse juristenkringen.

De door deze commissie voorgestelde hervormingen komen, bondig samengevat, neer op wat volgt :

1° de organisatie van het deskundig geestesonderzoek zou een tweezijdig, ja zelfs tegensprekelijk, karakter bekomen.

2° De abnormale delinkwenten welke onder toepassing vallen van de wet tot bescherming van de maatschappij, zouden ingedeeld worden in twee afzonderlijke kategoriën : de volledig krankzinnigen en de gedeeltelijk toerekenbare abnormalen. Zij zouden aan een verschillend regime onderworpen worden nl. minder geneeskundig en gerechtelijk voor de abnormalen; minder repressief voor de krankzinnigen.

« Voor de krankzinnigen zou men vermijden dat zij voor de rechtscollages moeten verschijnen en in de gevangenis verblijven door ze in observatie te stellen en te internen in een inrichting voor geesteszieken. De invrijheidstelling van deze zieken zou nochtans afhangen van een beslissing van de Commissie voor sociale bescherming (nieuwe benaming voor de commissie van de psychiatrische afdeling).

Un commissaire a estimé qu'en attendant, il n'y avait aucun inconvénient à recruter à titre temporaire des psychiatres néerlandais ou français. Mais on lui a répondu que la chose est impossible en raison du statut des fonctionnaires et de la non-reconnaissance de leur diplôme en Belgique.

Il est en tout cas possible d'améliorer sensiblement la situation, en nommant dans les établissements des docteurs en médecine générale, afin d'alléger la tâche des psychiatres.

3. CRITIQUE DE LA LOI ET RÉFORMES ENVISAGÉES.

La loi du 9 avril 1930 a donné lieu à des critiques nombreuses et souvent violentes pendant les premières années de son application.

« Les uns la trouvaient trop sévère, dangereuse pour la liberté individuelle, parce qu'elle livrait le délinquant à l'arbitraire du médecin psychiatre. D'autres, au contraire, estimaient qu'elle ne protégeait pas assez la société, en permettant des libérations trop rapides de délinquants dangereux. Il se peut que la vérité se trouve au milieu. » (CORNIL, *op. cit.*, *Bulletin*, page 394.)

Dès le 10 mai 1935, le gouvernement a constitué une commission chargée d'étudier la revision de la loi.

Le 5 juillet 1939, cette commission a déposé un rapport très fouillé, rédigé par son président, M. Léon Cornil, ancien Procureur Général près la Cour de Cassation, et par le regretté Professeur L. Braffort, ancien Bâtonnier de l'Ordre des Avocats à Bruxelles.

Ce rapport suscita des protestations de la part de médecins psychiatres éminents, mais il rencontra l'approbation de juristes belges et français.

On peut résumer brièvement comme suit les réformes proposées par la commission :

1° L'organisation de l'expertise mentale acquerrait un caractère bilatéral, sinon contradictoire.

2° Les délinquants anormaux visés par la loi de défense sociale seraient subdivisés en deux catégories distinctes : les véritables déments et les anormaux partiellement responsables. Ils seraient soumis à un régime différent, à savoir : moins médical et moins judiciaire pour les anormaux; moins répressif pour les déments.

« Pour les déments, on éviterait les comparutions judiciaires et les séjours en prison, en autorisant le placement en observation et l'internement dans un établissement pour malades mentaux. La libération de ces malades dépendrait cependant d'une décision de la Commission de défense sociale (nouvelle dénomination de la Commission d'annexe psychiatrique).

» De andere geïnterneerden, gegroepeerd onder de benaming van abnormalen, zouden veroordeeld worden tot een betrekkelijk onbepaalde straf, waarvan het minimum zes maand zou zijn en het maximum nooit meer dan de vrijheidsstraf toepasselijk op de dader van de inbreuk, zonder nochtans ooit minder dan twee jaar te zijn. » (CORNIL, *op. cit. Bulletin*, blz. 412).

Deze voorgestelde hervorming stuitte op heftig verzet vanwege de psychiaters die daarbij lieten gelden dat het in de praktijk onmogelijk is een grens te trekken tussen de bedoelde twee categorieën abnormalen.

Bovendien verwijt men de ontwerpers van het hervormingsvoorstel de neiging te vertonen om terug te grijpen naar het traditioneel strafrecht, hetgeen allerminst bevorderlijk is voor de beoogde wederopvoeding en de invrijheidstelling op proef in het gedrang zou brengen.

Men is het erover eens dat er een grondig verschil bestaat tussen werkelijke krankzinnigen en bepaalde abnormalen die de draagwijdte van hun daden begrijpen ook al blijken zij niet in staat die daden te beheersen.

Dit verschil rechtvaardigt ongetwijfeld een verschillende methode van behandeling. Maar moet dit verschil daarom ook uitdrukking vinden in een afzonderlijk wettelijk systeem ?

* * *

Prof. CORNIL, in zijn meervernoemde studie neemt op zijn beurt stelling ten aanzien van een eventuele hervorming van de wet van 9 april 1930.

Onbewimpeld geeft hij als zijn overtuiging te kennen « dat de Belgische wet tot bescherming der maatschappij, in haar geheel genomen, een goede strafwet is, die dient bijgewerkt in het licht van de verworven ondervinding, doch zonder fundamentele wijzigingen ».

In dit laatste verband maakt hij de volgende bemerkingen :

« Het schijnt mij dat het mogelijk is een merkelijke verbetering te verwezenlijken door de goedkeuring van twee wijzigingen aan de wet van 1930, waarvan slechts de eerste belangrijk is.

» Om aan de billijke wens te beantwoorden van diegenen die wensen een meer geneeskundig en minder repressief karakter te geven aan de behandeling van de krankzinnigen, stel ik voor de weg in te slaan, die reeds werd aangeduid in het verslag van 1939, door de inobservatiestelling en de behandeling van deze krankzinnigen in een inrichting voor geesteszieken, daartoe erkend, toe te staan. Deze maatregel zou slechts genomen worden wanneer het verblijf in de gevangenis of in de inrichting voor sociaal verweer van aard zou zijn de gezondheid van de zieke erg in gevaar te brengen of hem een onherstelbaar nadeel te berokkenen (art. 20 van het ontwerp). Aldus zou de vrouw die, in een

» Quant aux autres internés groupés sous la dénomination d'anormaux, ils seraient frappés d'une peine relativement indéterminée, dont le minimum serait de six mois et dont le maximum ne pourrait jamais dépasser le maximum de la peine privative de liberté applicable à l'auteur de cette infraction, sans toutefois pouvoir être jamais inférieure à deux ans. » (CORNIL, *op. cit., Bulletin*, page 411.)

La réforme proposée a suscité les critiques les plus vives des psychiatres, qui ont affirmé qu'il est pratiquement impossible de faire une distinction nette entre ces deux catégories d'anormaux.

On reproche en outre aux auteurs du projet de réforme une certaine tendance au retour vers le droit pénal classique, ce qui n'est guère de nature à favoriser la rééducation envisagée et risque de compromettre la libération à l'essai.

On est d'accord pour dire qu'il existe une différence profonde entre le véritable aliéné et certains anormaux qui saisissent la portée de leurs actes, même s'ils ne semblent pas capables de les contrôler.

On ne peut contester que cette différence justifie un traitement spécial, mais doit-elle aussi se traduire par un régime légal distinct ?

* * *

Dans son étude précitée, le Professeur Cornil définit à son tour sa position à l'égard de la réforme de la loi du 9 avril 1930.

C'est sans réserve qu'il se déclare convaincu que « la loi belge de défense sociale est, dans l'ensemble, une bonne loi pénale qui doit être mise au point à la lumière de l'expérience acquise, mais sans y apporter de changements fondamentaux ».

A ce dernier point de vue, il fait observer ce qui suit :

« Pour ma part, il me semble qu'il serait possible de réaliser une amélioration considérable par l'adoption de deux réformes de la loi de 1930, dont la première seulement est importante.

» Pour répondre au vœu légitime de ceux qui désirent donner un caractère plus médical et moins répressif au traitement des véritables aliénés, je propose d'entrer dans la voie indiquée par le rapport de 1939, en autroisant le placement en observation et le traitement de ces aliénés dans un établissement pour malades mentaux, agréé à cette fin. Cette mesure ne serait prise que si le séjour en prison ou à l'établissement de défense sociale était de nature à compromettre gravement la santé du malade ou à lui causer un préjudice irréparable (art. 20 du projet). C'est ainsi que la femme qui commettrait un infanticide sous l'empire d'une démence momentanée pourrait être mise en observation, puis éven-

vlaag van voorbijgaande krankzinnigheid, een kindermoord heeft gepleegd, in observatie gesteld worden, en later eventueel behandeld, in een krankzinnigengesticht, zonder in de psychiatrische afdeling van de gevangenis geplaatst te worden.

» Nochtans, in tegenstrijd met het systeem van het ontwerp van 1939, zou de beslissing dezelfde zijn als degene die tegenwoordig ten opzichte van de abnormalen in het algemeen getroffen wordt. Op die manier zou de overgang van het gesticht voor geesteszieken naar de inrichting voor sociaal verweer, en omgekeerd, geschieden ten gevolge van een beslissing van de commissie van de psychiatrische afdeling. Men zou aldus een grotere keus hebben voor de uitvoering van de interneringsmaatregel en — benevens andere voordelen — de betwistbare beslissingen van invrijheidstelling, die genomen werden voor de z.g. ongeneeslijken om ze in een gesticht voor geesteszieken te plaatsen, vermijden.

» Voor wat betreft de niet-krankzinnige abnormalen, heb ik reeds gezegd dat het noodzakelijk was de verbetering van het regime van de inrichtingen waarin ze geplaatst worden voort te zetten. Daarbuiten zou ik slechts een minieme hervorming voorstellen, waardoor sommige invrijheidstellingen, die voorbarig schijnen, konden belet worden. Deze hervorming zou er in bestaan een centrale commissie voor beroep met zeer beperkte bevoegdheid in te richten. De oprichting van een commissie voor beroep werd reeds dikwijls voorgesteld om eenheid te brengen in de rechtsopvatting van de verscheidene commissies van eerste aanleg. Dit voorstel werd nochtans niet weerhouden, want het zou bij de geïnterneerden nog een grotere ongerustheid teweegbrengen door het afwachten van de opeenvolgende verschijningen voor de Commissie van eerste aanleg, daarna voor de Commissie van beroep, tot dewelke ieder geïnterneerde, waarvan de invrijheidstelling geweigerd werd, zich onvermijdelijk zou richten. Daarom zou ik de Commissie voor beroep van mijn voorstel maar in één geval doen tussenkomen : wanneer het openbaar ministerie acht dat een invrijheidstelling, beslist vóór het verstrijken van een door de wet vastgestelde minimumtijd, een gevaar is voor de openbare orde.

» Door dit middel zou men, volgens mij, de onmiddellijke of te vlugge invrijheidstelling — in voorwaarden die deze maatregel niet schijnen te rechtvaardigen — vermijden voor sommige delinquenten. » (CORNIL, *op. cit.*, *Bulletin*, blz. 414 en 415).

* *

Het meest recent initiatief in verband met een mogelijke hervorming van de wet tot bescherming van de maatschappij werd genomen door de tweede afdeling van de Commissie belast met de studie van de hervorming van de Wetboeken van Strafrecht en Strafrechtspleging.

Deze Commissie, samengesteld uit juristen en psychiaters, staat onder het voorzitterschap van Ridder Braas, gewezen rector van de Universiteit te Luik, waar hij strafrecht doceerde.

tueelment traitée dans un asile, sans être placée à l'annexe psychiatrique de la prison.

» Cependant, contrairement au système du projet de 1939, la décision judiciaire serait la même que celle qui est prise aujourd'hui à l'égard de l'ensemble des anormaux. De cette façon, le passage de l'établissement pour malades mentaux à l'annexe ou à l'établissement de défense sociale, et vice versa, pourrait se faire par décision de la Commission de l'annexe psychiatrique. On disposerait ainsi d'un choix plus étendu dans l'exécution de la mesure d'internement et — entre autres avantages — on éviterait ces décisions critiquables de libération de soi-disant incurables en vue de leur placement dans un établissement pour malades mentaux.

» Quant aux anormaux non-déments, j'ai noté plus haut qu'il était nécessaire de poursuivre l'amélioration du régime des institutions dans lesquelles ils sont placés. En dehors de cela, je ne proposerais qu'une réforme relativement mineure, qui permettrait d'éviter certaines libérations qui paraissent prématurées. Elle consisterait à créer une commission centrale d'appel, à compétence très réduite. La création d'une commission centrale d'appel a déjà été envisagée à plusieurs reprises, pour tenter d'unifier la jurisprudence des diverses commissions de première instance. Elle n'a cependant pas été retenue, car elle aurait accentué, chez les internés, un état d'esprit d'inquiétude, dans l'attente des comparutions successives devant la Commission de première instance, puis devant la Commission d'appel, à l'intervention de laquelle tout interné dont la libération serait refusée ne manquerait pas de recourir. C'est pourquoi je ne ferais intervenir que dans un seul cas la Commission d'appel que je propose de créer : lorsque le ministère public estimerait qu'une libération décidée par la commission, avant l'expiration d'un délai minimum qui serait fixé par la loi, mettrait en danger l'ordre public.

» Par ce moyen, on éviterait, me semble-t-il, la libération immédiate ou trop rapide de certains délinquants, dans des circonstances qui ne paraissent pas justifier cette mesure de faveur. » (CORNIL, *op. cit.*, *Bulletin*, pages 413 et 414).

* *

L'initiative la plus récente touchant la revision de la loi de défense sociale a été prise par la deuxième section de la Commission chargée d'étudier la réforme du Code pénal et du Code de procédure pénale.

Cette Commission, composée de juristes et de psychiatres, est présidée par M. le Chevalier Braas, ancien recteur de l'Université de Liège, où il a enseigné le droit pénal.

In 1955 heeft zij de Minister van Justitie een voorontwerp van wet, met een verslag over deze kwestie, ter hand gesteld. Verder heeft zij de oprichting aanbevolen van een Vaste Commissie tot bescherming van de maatschappij.

Die Vaste Commissie is ingesteld bij koninklijk besluit van 19 februari 1956 (1).

Op te merken valt dat de Vaste Commissie tot bescherming van de maatschappij bestaat uit vertegenwoordigers van de vier universiteiten, van de magistratuur, van de balie, van de commissies bij de psychiatrische afdelingen, van de geneesheren-psychiaters en de ambtenaren van de Ministeries van Volksgezondheid en van Justitie.

(1) Samenstelling van de Vaste Commissie :

Voorzitter : Ridder Braas, gewezen rector van de Universiteit te Luik.

Ondervoorzitter : Dokter Alexander, ere-directeur van de Anthropologische Dienst der strafinrichtingen, die dokter Héger-Gilbert, overleden, heeft vervangen.

Leden : de hh. Dokter Andersen, geneesheer-anthropoloog in de gevangenis te Antwerpen en lid van de Commissie van de psychiatrische afdeling van de gevangenis aldaar;

Bondue, professor aan de Universiteit te Leuven, advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel;

Dokter Bruyninckx, inspecteur-generaal bij het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin;

Buckinx, directeur-generaal bij het Bestuur der Wetgeving;

Calewaert, advocaat te Antwerpen;

Constant, Eerste-advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Luik en professor aan de Universiteit aldaar;

P. Cornil, Secretaris-Generaal van het Ministerie van Justitie en professor aan de Universiteit van Brussel;

Dokter Dellaert, geneesheer-psychiater te Antwerpen;

Dupréel, directeur-generaal van het Bestuur der strafinrichtingen en der inrichtingen tot bescherming van de maatschappij, professor aan de Universiteit van Brussel;

Gérard, Ere-directeur-generaal van het Bestuur der Wetgeving;

Dokter Goossens, Secretaris-Generaal van het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin;

Dokter Ley, directeur van de anthropologische dienst der strafinrichtingen en lid van de Commissie bij de psychiatrische afdeling der gevangenis te Vorst;

Vanderveeren, advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel;

Mevr. Vandervelde, dokteres-psychiater te Brussel, Senator;

Van Helmont, Inspecteur-Generaal bij het Bestuur der strafinrichtingen en der inrichtingen tot bescherming van de maatschappij;

Vanhoudt, advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Gent en professor aan de Universiteit aldaar;

Van Reepinghen, gewezen Stafhouder van de Orde der advocaten bij het Hof van Beroep te Brussel en Commissaris van de Koning voor de rechterlijke hervorming;

L. Cornil, Ere-Procureur-Generaal bij het Hof van Cassatie en ere-professor aan de Universiteit van Brussel, verleende de Commissie zijn medewerking tot in februari 1958, toen hij verzocht heeft om gezondheidsredenen van zijn opdracht te worden ontheven.

Leden-secretarissen : de hh. Fettweis, professor aan de Universiteit te Luik;

Versele, Rechter in de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Adjunct-secretaris : de h. Janssen, directeur bij het Bestuur der strafinrichtingen en der inrichtingen tot bescherming van de maatschappij.

En 1955, elle a remis au Ministre de la Justice un avant-projet de loi accompagné d'un rapport sur cette question. Par ailleurs, elle a préconisé la constitution d'une Commission permanente de défense sociale.

Cette Commission permanente a été créée par arrêté royal du 19 février 1956 (1).

Il convient de souligner que la Commission permanente de défense sociale comprend des représentants des quatre Universités, de la Magistrature, du Barreau, des Commissions instituées auprès des annexes psychiatriques, des Médecins psychiatres et des Fonctionnaires du Ministère de la Santé publique et du Ministère de la Justice.

(1) Composition de la Commission permanente :

Président : M. le Chevalier Braas, Ancien Recteur de l'Université de Liège.

Vice-Président : M. le Docteur Alexander, Directeur honoraire du Service d'Anthropologie pénitentiaire, qui a remplacé le Docteur Héger-Gilbert, décédé.

Membres : MM. le Docteur Andersen, Médecin anthropologue à la prison d'Anvers et membre de la Commission de l'annexe psychiatrique de la prison de cette ville;

Bondue, Professeur à l'Université de Louvain, Avocat général à la Cour d'Appel de Bruxelles;

Docteur Bruyninckx, Inspecteur général au Ministère de la Santé Publique et de la Famille;

Buckinx, Directeur général à l'Administration de la Législation;

Calewaert, avocat à Anvers;

Constant, Premier avocat général à la Cour d'Appel de Liège et Professeur à l'Université de cette ville;

P. Cornil, Secrétaire général du Ministère de la Justice et Professeur à l'Université de Bruxelles;

Docteur Dellaert, Médecin psychiatre à Anvers;

Dupréel, Directeur général de l'Administration des établissements pénitentiaires et de défense sociale, Professeur à l'Université de Bruxelles;

Gérard, Directeur général honoraire de l'Administration de la Législation;

Docteur Goossens, Secrétaire général du Ministère de la Santé Publique et de la Famille;

Docteur Ley, Directeur du Service d'anthropologie pénitentiaire et membre de la Commission de l'annexe psychiatrique de la prison de Forest;

Vanderveeren, Avocat près la Cour d'Appel de Bruxelles;

Mme le Docteur Vandervelde, médecin psychiatrique à Bruxelles, Sénateur;

Van Helmont, Inspecteur général à l'Administration des établissements pénitentiaires et de défense sociale;

Vanhoudt, Avocat général à la Cour d'Appel de Gand et Professeur à l'Université de cette ville;

Van Reepinghen, ancien Bâtonnier de l'Ordre des Avocats près la Cour d'Appel de Bruxelles et Commissaire Royal à la Réforme judiciaire;

L. Cornil, Procureur général honoraire à la Cour de Cassation et Professeur honoraire à l'Université de Bruxelles, a prêté son concours à la Commission jusqu'en février 1958, date à laquelle il a demandé à être déchargé de ses fonctions pour raison de santé.

Membres-Secrétaires : MM. Fettweis, Professeur à l'Université de Liège;

Versele, Juge au Tribunal de Première Instance de Bruxelles.

Secrétaire adjoint : M. Janssen, Directeur à l'Administration des établissements pénitentiaires et de défense sociale.

Op de installatievergadering heeft de Minister van Justitie, de h. Lilar, de Commissie verzocht zich onder meer bezig te houden met de herziening van het voorontwerp van wet en van het verslag, door de tweede Sectie van de Commissie voor de bestudering van het Wetboek van Strafrecht en van het Wetboek van rechtspleging in strafzaken voorbereid en hem alle nuttige suggesties betreffende de wet tot bescherming van de maatschappij te doen.

De Vaste Commissie heeft zes en twintig vergaderingen besteed aan het herzien van het voorontwerp van wet en van het bijgaande verslag. Bovendien heeft zij een ontwerp van koninklijk besluit ter uitvoering van de nieuwe wet opgesteld.

Dit voorontwerp zal dienen ter vervanging van de eerste vier hoofdstukken der wet van 9 april 1930 tot bescherming der maatschappij, die betrekking hebben op de abnormalen.

* *

Aan de hand van de inlichtingen welke de Minister van Justitie verstrekt heeft aan Uw verslaggever, kunnen de grote lijnen van de door de Commissie Braas voorgestelde hervormingen bondig geschetst worden als volgt :

1° De *verdediging* van de abnormale misdadigers wordt beter en doeltreffender georganiseerd door de tussenkomst van de advocaat verplichtend te stellen en hem een ruim recht van initiatief toe te kennen;

2° Het *curatief karakter* van de behandeling van de abnormale misdadigers wordt beklemtoond door het voorzien van de mogelijkheid van plaatsing in erkende vrije psychiatrische inrichtingen; door een degelijker organisatie van de psychiatrische commissies en een uitbreiding van de bevoegdheid van haar voorzitter voor dringende gevallen;

3° Teneinde het door de wet beoogd doel n.l. *de maatschappij te beschermen* tegen het optreden van abnormale delinquenten, beter te benaderen, worden de voorwaarden waaronder de geïnterneerden in vrijheid kunnen worden gesteld aangevuld en verscherpt, terwijl tevens een recht van beroep wordt voorzien voor de Prokureur des Konings bij een centrale beroepscommissie tegen beslissingen van invrijheidstelling mede met het oog op het tot stand brengen van de vereiste eenheid van rechtspraak in de onderscheiden psychiatrische commissies;

4° Het thans bestaand regime inzake terugvoering van *onderhoudskosten* ten laste van de geïnterneerden of diens naastbestaanden wordt eveneens gewijzigd en beperkt tot de plaatsingen in erkende vrije inrichtingen;

5° Het vraagstuk van de *rechtsbekwaamheid* van de geïnterneerden, dat door de wet stilzwijgend wordt voorbijgegaan, bekomt eveneens een afdoende oplossing.

Een wetsontwerp tot wijziging van de wet van 9 april 1930 in de door de Commissie Braas aangegeven zin zal binnenkort door de Regering bij het Parlement worden ingediend.

Lors de la séance d'installation, M. Lilar, Ministre de la Justice, a prié la Commission de revoir notamment l'avant-projet de loi et le rapport élaborés par la deuxième Section de la Commission pour l'étude du Code pénal et du Code de procédure pénale et de lui faire toutes suggestions utiles concernant la loi de défense sociale.

Au cours de vingt-six réunions, la Commission permanente a revu l'avant-projet de loi et le rapport qui l'accompagnait. En outre, elle a rédigé un projet d'arrêté royal d'exécution de la loi nouvelle.

Cet avant-projet est destiné à remplacer les quatre premiers chapitres de la loi de défense sociale du 9 avril 1930, se rapportant aux anormaux.

* *

Sur la base des renseignements fournis à votre rapporteur par le Ministre de la Justice, les grandes lignes des réformes proposées par la Commission Braas peuvent être esquissées comme suit :

1° La *défense* des criminels anormaux est mieux organisée tout en étant plus efficace, l'intervention de l'avocat, qui se voit attribuer un large droit d'initiative, étant rendue obligatoire;

2° Le *caractère curatif* du traitement des criminels anormaux est accentué, étant donné qu'il serait possible de les placer dans des établissements psychiatriques libres agréés, que l'organisation des commissions psychiatriques serait plus rationnelle et que la compétence de son président serait élargie pour les cas urgents;

3° Afin de mieux réaliser le but visé par la loi, qui est de *protéger la société* contre les actes de délinquants anormaux, les conditions dans lesquelles les internés peuvent être mis en liberté sont complétées et rendues plus strictes; il est prévu, en outre, que le Procureur du Roi disposera d'un droit d'appel contre les décisions de mise en liberté, auprès d'une commission centrale d'appel, cette mesure étant destinée en même temps à assurer l'uniformité nécessaire de la jurisprudence des diverses commissions psychiatriques.

4° Le système actuel de récupération des *frais d'entretien* à charge de l'interné ou de ses plus proches parents est également modifié et est limité aux placements dans des établissements libres agréés.

5° Le problème de la *capacité juridique* de l'interné, que la loi passe sous silence, est aussi définitivement résolu.

Le Gouvernement déposera sous peu, sur le Bureau des Chambres législatives, un projet de loi modifiant la loi du 9 avril 1930 dans le sens proposé par la Commission Braas.

II.

DE HERVORMING
VAN HET PROCESRECHT.

Bij koninklijk besluit dd. 17 oktober 1958 werd de heer Ch. Van Reepinghen, gewezen stafhouder van de balie te Brussel, professor aan de Universiteit te Leuven, bijzitter van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State, benoemd tot Koninklijk Commissaris voor de rechterlijke hervorming.

De Koninklijke Commissaris werd er mede belast aan de regering, door bemiddeling van de Minister van Justitie, voor te leggen :

1° voorontwerpen van wet tot hervorming van de rechterlijke inrichting en van de bevoegdheids- en procedureregels;

2° voorontwerpen van besluit tot uitvoering van die hervormingen.

De bevoegde Ministers stellen ter beschikking van de Koninklijke Commissaris de informatie-middelen die voor het vervullen van zijn opdracht zijn vereist.

Daartoe namelijk verstrekt elk van de bevoegde Ministers hem desgevraagd alle dienstige inlichtingen en bescheiden.

De Koninklijke Commissaris wint het advies in van de bevoegde of betrokken instellingen. Hij mag om het even welke personaliteit, die van de rechterlijke orde afhangt of een personaliteit die niet tot de rechterlijke orde of tot de rijksdiensten behoort, verzoeken hem van advies te dienen.

De opdracht van de Koninklijke Commissaris loopt op 31 december 1960 ten einde.

* *

Zoals bekend heeft de Koninklijke Commissaris, korte tijd na het opnemen van zijn taak, contact gezocht met de Commissies voor de Justitie van Kamer en Senaat en er een algemene uiteenzetting gegeven omtrent zijn opvattingen en inzichten bij het vervullen van de hem toevertrouwde opdracht.

De bespreking van de begroting leek uw Commissie voor de Justitie een uitstekende gelegenheid om opnieuw voeling te nemen met de Koninklijke Commissaris, teneinde te vernemen hoever de uitvoering van deze opdracht thans is gevorderd.

Op 8 en 22 december 1959 hoorde uw Commissie een nieuwe uiteenzetting van de Koninklijke Commissaris welke gevolgd werd door een bondige gedachtenwisseling.

* *

A. — UITEENZETTING VAN DE HEER VAN REEPINGHEN.

Wij menen de uiteengezette methode en plannen als volgt te kunnen samenvatten :

1. Het nieuwe wetboek dat in voorbereiding is, zou bestaan uit vijf delen : 1° de algemene beginselen; 2° de rechterlijke organisatie; 3° de bevoegd-

II.

LA REFORME DE LA PROCEDURE.

Par arrêté royal du 17 octobre 1958, M. Charles Van Reepinghen, ancien bâtonnier du Barreau de Bruxelles, professeur à l'Université de Louvain, assesseur de la Section de Législation du Conseil d'Etat, a été nommé Commissaire royal à la réforme judiciaire.

Le Commissaire royal a été chargé de présenter au Gouvernement, à l'intervention du Ministre de la Justice :

1° des avant-projets de loi réformant l'organisation judiciaire et les règles de compétence et de procédure;

2° des avant-projets d'arrêtés d'exécution de ces réformes.

Les moyens d'information nécessaires à l'accomplissement de sa mission sont mis à la disposition du Commissaire royal par les Ministres compétents.

A cette fin, chacun des Ministres compétents lui communique, à sa demande, tous les renseignements et documents utiles.

Le Commissaire royal recueille les avis des organismes compétents ou intéressés. Il peut inviter toutes les personnalités relevant de l'Ordre judiciaire ou étrangères à celui-ci ou aux services de l'Etat, à lui donner leur avis.

La mission du Commissaire royal prendra fin le 31 décembre 1960.

* *

Comme on le sait, le Commissaire royal a pris contact, peu de temps après son entrée en charge, avec les Commissions de la Justice de la Chambre et du Sénat et leur a fait un exposé général sur les principes qui présideront à l'accomplissement de la mission qui lui a été confiée.

A l'occasion de l'examen du budget, votre Commission a estimé qu'il était utile de reprendre contact avec le Commissaire royal afin de connaître l'état d'avancement de ses travaux.

A la date des 8 et 22 décembre 1959, votre Commission a entendu un nouvel exposé du Commissaire royal, qui a été suivi d'un bref échange de vues.

* *

A. — EXPOSÉ DE M. VAN REEPINGHEN.

Les méthodes et les projets qui en ont fait l'objet paraissent pouvoir être résumés comme suit :

1. Le nouveau code en voie d'élaboration comprendrait cinq parties, consacrées respectivement : 1° aux principes généraux; 2° à l'organisation

heid; 4° de procedure van het geding en de rechtsmiddelen; 5° de zekerheid en de uitvoering.

Tegen het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering is dikwijls het bezwaar gemaakt dat het geen grondbeginselen bevat en dat het de begrippen waarvan het de toepassing regelt, niet nauwkeurig bepaalt. Men moet zich wel is waar hoeden voor begripsbepalingen die in de praktijk al te eng of al te streng zouden blijken, maar men kan niet ontkennen dat het bezwaar meer dan eens gegrond is. In het nieuwe wetboek, dat het gemeen recht inzake rechtsvordering zal worden, zullen de betekenissen, de orde en de gevolgen van de woorden en de formaliteiten wetenschappelijker en klaarder worden omschreven. Bij de voorbereiding is ruimschoots gebruik gemaakt van de rechtsleer en de rechtspraak.

Het is nog te vroeg voor een analyse van de teksten, die de Commissie voor de Justitie voorgelezen werden, en die, naar het woord van de Koninklijke Commissaris, nog moeten worden bijgewerkt.

2. De Koninklijke Commissaris heeft ze trouwens reeds aan het advies van bevoegde personen voorgelegd. Hij heeft contact opgenomen met de hoofden van de magistratuur en van de balie. Hij heeft ook verscheidene werkgroepen gevormd, onder meer een vast studiecentrum dat, onder zijn voorzitterschap, hoogleraren van onze vier universiteiten heeft betrokken bij de voorbereiding van een taak die een onafzienbaar terrein bestrijkt waarop met een uiterste omzichtigheid te werk moet worden gegaan.

Over de theorie en haar praktische toepassingen heeft de Koninklijke Commissaris ook een omvangrijke en kostbare rechtsvergelijkende documentatie bijeengebracht.

3. In de rechterlijke organisatie wordt gedacht aan een zo ver mogelijk doorgedreven hergroepering van de rechtscolleges. Aan de verspreiding zoniet de versnippering ervan zijn immers bezwaren verbonden die, ook naar de herhaaldelijk uitgesproken wens van het Parlement, moeten worden verholpen.

De burgerlijke rechtbank in eerste aanleg of in hoger beroep van vonnissen van de vrederechter, de correctionele rechtbank, de rechtbank van koophandel en de sociale rechtbank, waarvan de organisatie en de bevoegdheid nog nader moeten worden geregeld, zouden een « arrondissementsrechtbank » vormen, waarvan de eenheid geen hinderpaal zou zijn voor de verscheidenheid die, zoals elders werd onderstreept, ook haar voordelen heeft.

4. De algemene bevoegdheid van de vrederechter zou worden uitgebreid tot 25.000 frank in alle zaken. Maar daartegenover zouden alle arbeidsgeschillen, waarvan hij thans kennis dient te nemen, worden opgedragen aan sociale rechtbanken op het vlak van de kantons of gegroepeerde kantons.

judiciaire; 3° à la compétence; 4° à la procédure de l'instance et aux voies de recours; 5° aux voies de sûreté et d'exécution.

On a reproché au Code de procédure civile de manquer de principes fondamentaux et de ne point fixer avec exactitude les notions dont il réglait les applications. Encore qu'il faille se garder de définitions que la pratique révélerait trop étroites ou trop rigoureuses, il n'est pas niable que le reproche est plus d'une fois fondé. Dans le nouveau code, appelé à devenir le droit commun de la procédure, on trouverait précisés d'une manière plus scientifique et plus claire à la fois, le sens, l'ordre et les effets des vocables et des formalités. La doc d'une œuvre d'une ampleur considérablement et qui doit être accomplie avec une extrême prudence.

Il est prématuré de faire une analyse des textes dont une première lecture a été donnée à la Commission de la Justice et qui, selon le propos du Commissaire royal, sont encore sujets à des mises au point.

2. Le Commissaire royal a d'ailleurs entendu les soumettre déjà à des avis autorisés. Il a pris d'utiles contacts avec les chefs de corps de la magistrature et du barreau. Il a constitué aussi plusieurs centres de travaux et parmi eux un groupe d'études permanent qui, sous sa présidence, associe les professeurs de nos quatre universités à la préparation d'une œuvre d'une ampleur considérable et qui doit être accomplie avec une extrême prudence.

Sur le plan théorique et sur les applications pratiques, le Commissaire royal a réuni aussi une documentation importante et utile en droit comparé.

3. L'organisation judiciaire telle qu'elle est envisagée tend, dans toute la mesure du possible, à un regroupement des juridictions. La dispersion, voire l'émiettement de celles-ci présentent en effet des inconvénients auxquels le Parlement a déjà plusieurs fois émis le vœu de voir remédier.

Le tribunal civil siégeant en premier ressort ou en degré d'appel des jugements rendus par le juge de paix, le tribunal correctionnel, le tribunal de commerce et, dans des règles d'organisation et de ressort qui restent à préciser, le tribunal social, formeraient un « tribunal d'arrondissement » qui ménagerait, par son unité, une diversité dont les avantages ont été soulignés par ailleurs.

4. Le juge de paix verrait sa compétence générale portée à vingt-cinq mille francs en toutes matières. Cette compétence, en revanche, serait allégée par l'attribution à des tribunaux sociaux, à l'échelon des cantons ou de groupements de cantons, de toutes les matières dont le juge de paix connaît aujourd'hui relativement aux différends du travail.

Dit onderstelt natuurlijk dat de gerechtelijke kaart van de kantons wordt herzien. Deze herziening kwam reeds herhaaldelijk ter sprake, doch thans werd zij opnieuw ter hand genomen met moderne informatiemiddelen en met medewerking van een commissie bestaande uit bevoegde vertegenwoordigers van de magistratuur. De verkeersmiddelen, de belangcentra, de bevolkingsdichtheid, het aantal strafzaken op verkeersgebied hebben zulke ingrijpende veranderingen ondergaan dat zij een weerslag moeten hebben op de plaats en het kantonaal gebied van de kantonshoofdplaatsen. Bovendien moet een einde worden gemaakt aan al te grote ongelijkheid tussen de vrederechten wat de omvang van hun werk betreft. Sommige hebben nog geen 200 zaken per jaar te behandelen, terwijl andere ver boven de 4.000 vonnissen vellen.

Er zijn talrijke belangen te vrijwaren waarmee de hervorming zorgvuldig rekening zal moeten houden.

5. Volgens de Koninklijke Commissaris verdient het om meer dan een reden aanbeveling, sociale rechtbanken in te stellen.

De belangrijkheid van het sociaal recht en de toepassing ervan is sterk toegenomen. De te behandelen stof veronderstelt zulk een uitgebreide kennis dat de medewerking van gespecialiseerde juristen vereist is. In dit verband is het wenselijk dat enerzijds de arbeidsgerechten worden opgenomen in de Rechterlijke Orde, met dezelfde waarborgen van onafhankelijkheid en onafzetbaarheid voor de betrokken rechters, en dat anderzijds de gelijken van de rechtzoekenden — werkgevers en werknemers — kunnen blijven deelnemen aan de berechting, iets waaraan de representatieve organisaties zeer gehecht zijn.

De aldus bevorderde sociale rechtbanken zullen dan natuurlijk een groot aantal bevoegdheden moeten overnemen van de vrederechters, de werkrechtshraden en tal van commissies die naast en buiten de eigenlijk Rechterlijke Orde ontstaan zijn en zich ontwikkeld hebben, wat dikwijls betreurd werd.

Sommige leden van de Commissie voor de Justitie hebben de wens uitgesproken dat deze opmerking niet uit het oog verloren zou worden voor andere dan de eigenlijk sociale aangelegenheden en dat de bevoegdheid van de hoven en de rechtbanken nog meer zou verruimd worden.

6. De Koninklijke Commissaris denkt niet te moeten aansturen op de afschaffing van de rechtbanken van koophandel, maar wel op een aanpassing van die instanties in het algemene kader van de hervorming. Tegen hun instelling zelf en vooral tegen de verruiming van hun bevoegdheid tot niet-kooplieden, is principieel bezwaar gemaakt, maar dit zal worden ondervangen indien ook de rechtbanken van koophandel, naast de sociale rechtbanken en zoals de burgerlijke rechtbanken, in de organisatie van de hoven en de rechtbanken een afdeling van de arrondissementsrechtbank vormen. Evenals in de sociale rechtbanken, zal ook in de

Ces dispositions impliquent, il va sans dire, une revision de la carte judiciaire des cantons. Plusieurs fois abordée, elle a été entreprise de nouveau avec des moyens d'information actuels et le concours d'une commission comprenant des représentants qualifiés de la magistrature. Les moyens de communication, les centres d'intérêt, la densité de la population, le nombre des affaires répressives en matière de roulage, ont subi des modifications telles que l'emplacement et le ressort territorial des chefs-lieux de cantons doit en être influencé. Il convient au surplus de mettre fin à l'inégalité excessive que révèle la répartition des justices de paix. Certaines de celles-ci ont une activité qui n'atteint pas le jugement de deux cents causes par an, tandis que d'autres dépassent amplement le total de quatre mille jugements.

Maints intérêts sont à concilier dont le projet de réforme devra tenir compte avec soin.

5. Quant aux tribunaux sociaux, le Commissaire royal estime que leur institution est recommandable à plus d'un titre.

L'importance du droit social et de ses applications a prodigieusement augmenté. Les matières qu'il englobe impliquent des connaissances qui requièrent le concours de juristes spécialisés. Dans cet ordre d'idées, il paraît souhaitable, d'une part, de garantir aux juridictions du travail leur intégration dans l'ordre judiciaire avec l'indépendance et l'inamovibilité qui doivent en résulter pour les magistrats appelés à y siéger, et, d'autre part, de conserver à ces juridictions le concours des pairs des justiciables — patrons, employés, ouvriers — ce à quoi les organisations représentatives se montrent attachées.

La promotion des tribunaux sociaux impliquera le regroupement à leur juridiction de nombreuses attributions aujourd'hui dispersées entre le juge de paix, le conseil de prud'hommes et maintes commissions qui ont été créées et se sont développées, on l'a regretté souvent, en marge de l'ordre judiciaire.

Certains membres de la Commission de la Justice ont exprimé le vœu que cette observation retienne l'attention au-delà des matières proprement sociales et que la compétence des cours et tribunaux soit encore étendue.

6. Le Commissaire royal ne croit pas devoir s'orienter vers une suppression des tribunaux de commerce, mais vers leur aménagement dans le cadre général de la réforme. Sans doute des critiques ont-elles été émises sur le principe de leur institution et notamment sur l'extension de leur juridiction à des justiciables non commerçants. Mais ces critiques seront mal fondées si, parallèlement à l'intégration des tribunaux sociaux dans l'organisation des cours et tribunaux, les tribunaux de commerce viennent à former, au même titre que les tribunaux civils, une section du tribunal d'arrondissement. Comme au tribunal social,

rechtbank van koophandel en haar kamers het voorzitterschap worden waargenomen door een beroepsrechter. Maar de handelsrechters zullen blijven medewerken, want hun ervaring en toewijding op dit gebied is van zeer groote waarde.

7. In dit kader, dat hier slechts in grote trekken wordt geschetst, zullen de problemen van bevoegdheid niet alleen aanzienlijk worden vereenvoudigd, maar zullen zij ook gemakkelijk en snel een oplossing vinden. Alle moeilijkheden zullen in beginsel door tussenkomst van de voorzitter van de arrondissementsrechtbank geregeld kunnen worden. Wordt de bevoegdheid van de rechter bij wie de zaak aanhangig is betwist dan zal de eiser vóór de sluiting van de debatten kunnen verzoeken dat de zaak wordt verwezen naar de voorzitter van de arrondissementsrechtbank, die over de exceptie uitspraak zal doen. De enige formaliteit die hiervoor vereist zal zijn, is dat de verwijzing op het zittingsblad wordt vermeld en dat het dossier door de griffier aan de voorzitter van de arrondissementsrechtbank wordt doorgegeven.

8. De bijzondere aandacht is gegaan naar de hervorming van de eigenlijke procedure in burgerlijke zaken.

De inleiding van het proces en de ontwikkeling van het geding, de theorie van de nietigheid, de samenstelling van het proceduredossier, de organisatie van de procedures op rekest, de rechtsmiddelen werden opnieuw onderzocht zowel in het licht van de wetenschappelijke gegevens als uit het oogpunt van de praktische toepassing.

Daaruit volgt dat op dit gebied een grondige een veelomvattende hervorming zal worden voorgesteld. In ieder geval zal, indien, zoals de Commissie wenst, de afschaffing van de verplichte bijstand van de pleitbezorger — natuurlijk met de nodige compensatie — onder ogen moet worden gezien, de procedure als gevolg van deze beslissing zeer vereenvoudigd kunnen worden. Deze vereenvoudiging veronderstelt dat er nieuwe bepalingen worden vastgesteld zowel met betrekking tot het bestuur van de registratie als het beheer van de griffies. De Koninklijke Commissaris houdt dit in het oog.

9. Tenslotte moet ook de grondslag van de zekerheids- en uitvoeringsmaatregelen worden herlegd.

Men heeft terecht gewezen op de ingewikkeldheid en de al te grote strengheid van het beslag op onroerende goederen, het dure formalisme van het arrestbeslag, de leemten van het conservatoir beslag, dat beperkt is tot koophandel en mobiliën. Het beslag op onroerende goederen zou worden versoepeld door een ruime toepassing van de regels inzake dadelijke uitwinning. Het arrestbeslag zou aanzienlijk worden vereenvoudigd. Het conservatoir beslag zou voor alle zaken worden ingevoerd, zoals het Studiecentrum voor de hervorming van de Staat overigens ook wenst.

un magistrat de carrière assumera la charge de la présidence du tribunal de commerce et de ses chambres. Mais le concours des juges consulaires, dont l'expérience et le dévouement sont précieux, lui demeurera assuré.

7. Aussi bien dans ces perspectives, dont on se borne sommairement ici à noter les données essentielles, les problèmes de compétence seront singulièrement simplifiés et leur solution sera aussi aisée que rapide. Toutes difficultés pourront, en principe, être résolues à l'intervention du président du tribunal d'arrondissement. Lorsque la compétence du juge saisi sera contestée, le demandeur pourra, avant la clôture des débats, requérir le renvoi de la cause devant le président du tribunal d'arrondissement afin d'entendre statuer sur l'exception. La cause sera portée devant ce magistrat sans autres formalités que la mention du renvoi à la feuille d'audience et la transmission du dossier au président du tribunal d'arrondissement par les soins du greffier.

8. La réforme de la procédure civile proprement dite a retenu tout particulièrement l'attention.

L'introduction du procès et le développement de l'instance, la théorie des nullités, la constitution du dossier de la procédure, l'organisation des procédures sur requêtes, les voies de recours ont fait l'objet du réexamen qu'elles appellent sur le plan scientifique autant que sur leur plan d'application.

Il s'en dégage la conclusion que ces matières feront l'objet de propositions de refonte étendues et profondes. De toute manière si, comme il semble à la Commission, la suppression du ministère obligatoire de l'avoué doit être désormais envisagée, d'importantes simplifications de la procédure iront de pair avec cette décision. Ces simplifications impliquent l'établissement de dispositions nouvelles qui intéressent à la fois l'Administration de l'enregistrement et la gestion des greffes. Le Commissaire royal y est attentif.

9. Enfin, l'ensemble des mesures de sûreté et d'exécution doit être repris en sous-œuvre.

On a déploré, à juste titre, les complications et les rigueurs excessives de la saisie immobilière, le formalisme coûteux de la saisie-arrest, les lacunes de la saisie conservatoire limitée aux matières commerciales et mobilières. Les règles de la saisie immobilière seraient assouplies par un aménagement largement inspiré des conditions d'exercice de la voie parée. La saisie-arrest serait considérablement simplifiée. La saisie conservatoire serait organisée en toutes matières selon un vœu déjà émis par le Centre d'études pour la réforme de l'Etat.

B. — GEDACHTENWISSELING.

Bij de aanvang van de bespreking werd een eensgezinde hulde gebracht aan de Koninklijke Commissaris voor de wijze waarop hij tot dusverre zijn zware en kiese taak heeft opgenomen en verwezenlijkt. Een grondig en wetenschappelijk verantwoord onderzoek werd gewijd aan de omvangrijke en ingewikkelde stof die het voorwerp uitmaakt van de voorgenomen hervormingspoging en oplossingen werden telkens overwogen zeer zeker in een progressistische zin met het oog op vereenvoudiging en rationalisering doch tevens met voldoende realiteitszin om de praktische aanvaarding van die hervorming in de mate van het mogelijke te vergemakkelijken en te bevorderen.

Dit belet echter niet dat verschillende Commissarissen een zekere schroomvalligheid betonen ten aanzien van de wijze waarop het vermoedelijk tegen einde 1960 voltooid werk van de Koninklijke Commissaris door de Wetgevende Kamers zal benuttigd worden om de beoogde hervorming van ons procesrecht binnen een redelijke termijn door een wet te verwezenlijken.

Voorgesteld wordt dat de Minister van Justitie het verslag van de Koninklijke Commissaris, met instemming van de Regering, bij een van de Wetgevende Kamers zou indienen als wetsontwerp en dat de Commissies voor de Justitie van beide Kamers erover zullen moeten beraadslagen.

De grote moeilijkheid blijkt hierbij te zijn dat de verschillende delen van de te behandelen stof innig met elkaar verknocht zijn zodat het bijna onbegonnen werk zijn zou de verwerking ervan onder vorm van wetsontwerpen en de behandeling in de Commissie fragmentair onder ogen te nemen.

Een vrij uitvoerige bespreking wordt aan dit vraagstuk gewijd welke uiteindelijk leidt tot volgende voorlopige conclusies :

Iedereen is het erover eens dat de prerogatieven van het Parlement volledig moeten geëerbiedigd worden. Doch anderzijds komt het wenselijk voor dat het volledig werk van de Koninklijke Commissaris bij één enkel wetsontwerp aan de beraadslagingen van het Parlement onderworpen zou worden.

Bij het onderzoek ervan in de Commissie zou men gelijktijdig meerdere verslaggevers en werkgroepen kunnen gelasten met de voorbereidende studie van bepaalde onderdelen, zo mogelijk in verstandhouding met en met medewerking van de Koninklijke Commissaris. De pleno-Commissie zou instaan voor een voldoende coördinatie tussen de verschillende werkgroepen, zodat de behandeling van de verschillende delen voldoende nauw aansluit om de homogeniteit van het geheel te vrijwaren. In dezelfde geest zou kunnen overwogen worden of er — in een voorbereidend stadium — geen bestendig contact zou moeten gelegd worden tussen de Commissies van Justitie van Kamer en Senaat, zoals dit al eens gebeurd is in het verleden (bv. onlangs nog bij de behandeling van de Nederlandse tekst van de Grondwet).

B. — ECHANGE DE VUES.

La Commission a tenu tout d'abord à rendre un hommage unanime au Commissaire royal, pour la façon dont il s'est acquitté jusqu'à présent de l'importante et délicate mission qui lui a été confiée. Il s'est livré à un examen approfondi et scientifique de la matière complexe qui fait l'objet de la réforme projetée et les solutions qu'il envisage, si elles ont un caractère progressiste dans le sens de la simplification et de la rationalisation, tiennent suffisamment compte des réalités pour que la mise en œuvre de la réforme soit facilitée et accélérée dans la mesure du possible.

Plusieurs commissaires ont néanmoins marqué une certaine réticence, car ils se demandent comment les Chambres législatives utiliseront le travail du Commissaire royal, qui sera probablement terminé fin 1960, pour réaliser, par le vote d'une loi et dans un délai raisonnable, la réforme de notre procédure.

On a proposé que le Ministre de la Justice, avec l'accord du Gouvernement, dépose le rapport du Commissaire royal, sous forme de projet de loi, sur le bureau de l'une des deux Chambres législatives et que les Commissions de la Justice de la Chambre et du Sénat en discutent le texte.

La difficulté majeure semble résider dans le fait que les diverses parties de la matière à traiter sont à ce point connexes qu'il serait absurde de procéder fragmentairement tant dans l'élaboration des projets de loi que pour ce qui est des discussions en Commission.

Ce problème a donné lieu à une discussion assez longue, qui a abouti aux conclusions provisoires suivantes :

Tout le monde est d'accord pour dire que les prerogatives du Parlement doivent être intégralement respectées. D'autre part, il paraît souhaitable de soumettre aux délibérations du Parlement l'ensemble des avant-projets du Commissaire royal, sous forme d'un projet de loi unique.

Au moment de l'examen en Commission, on pourrait désigner simultanément plusieurs rapporteurs et groupes de travail chargés de l'étude préparatoire de certaines parties des avant-projets, si possible avec l'accord et la collaboration du Commissaire royal. La Commission plénière veillerait à une coordination suffisante entre les différents groupes de travail, ce qui permettrait de sauvegarder l'homogénéité de l'ensemble en menant de front l'examen des diverses réformes partielles qui sont proposées. C'est dans le même esprit que l'on pourrait, au stade préparatoire, envisager des contacts permanents entre les Commissions de la Justice de la Chambre et du Sénat, comme on l'a déjà fait dans le passé, et récemment encore pour l'examen du texte néerlandais de la Constitution.

Er bestaat vanzelfsprekend mogelijkheid om bij de studie van de onderscheiden vraagstukken een zekere rangorde te volgen maar men schijnt het erover eens dat het bezwaarlijk denkbaar zijn zou de ontworpen Codex deel per deel in openbare zitting te bespreken en goed te keuren op gevaar af de onderlinge samenhang tussen die delen onherroepelijk in het gedrang te brengen.

Opzet van de ganse voorgenomen hervorming is in een synthetische geest een systematische vernieuwing van ons procesrecht door te voeren; daarbij kunnen bepaalde vraagstukken die een zekere politieke inslag hebben zoals bv. alles wat verband houdt met de omschrijving van het rechtsgebied, bezwaarlijk uit de weg gegaan worden; de oplossing van dit soort vraagstukken kan maar verkregen worden indien zij bekeken wordt vanuit de gezichtshoek van de gehele hervorming en als een noodzakelijk en integrerend deel ervan.

* * *

Na deze voorafgaandelijke bespreking wordt achtereenvolgens van gedachten gewisseld over de door de koninklijke Commissaris voorgedragen denkbeelden inzake bevoegdheid, rechterlijke inrichting en procedure.

Algemene beginselen — Bevoegdheid.

Een lid vestigt de bijzondere aandacht van de Koninklijke Commissaris op de toestand van de Belgen in het buitenland (vooral inzake echtscheiding b.v. wat betreft de Belgen die in Italië of in Spanje verblijven). De Koninklijke Commissaris belooft dit probleem te zullen onderzoeken.

Hetzelfde lid is van oordeel dat de begripsbepaling van de verknachtheid, zoals die in het voorontwerp voorkomt, te subjectief is. De Koninklijke Commissaris antwoordt dat bij deze begripsbepaling is uitgegaan van de jongste rechtspraak van het Hof van Cassatie. Het vraagstuk van de verknachtheid hangt samen met dat van het gewijsde, hetwelk nog in onderzoek is. De begripsbepaling van de verknachtheid zal op dat ogenblik worden herzien.

In hetzelfde verband wijst een ander lid op de grote moeilijkheden die inzake industriële eigendom rijzen door de uitbreiding van het gewijsde tot derden.

Nog een ander lid vraagt zich af of een begripsbepaling van de verknachtheid wel noodzakelijk is. Het betreft hier iets concreets dat men door de rechter moet laten vaststellen. De Koninklijke Commissaris merkt op dat men moeilijk over de gevolgen van de verknachtheid kan spreken zonder te zeggen wat ze is. Draagt men deze taak aan de rechter op, dan schept men onzekerheid. Bovendien valt op te merken dat de verknachtheid ook door partijen kan worden ingeroepen.

Een lid wenst de bedoeling van de Koninklijke Commissaris te kennen ten opzichte van de zgn. administratieve rechtscolleges.

De Koninklijke Commissaris antwoordt dat hij ernaar streeft deze zoveel mogelijk in te schakelen in de gewone rechtbanken. Op de vraag of de sociale

Il est évidemment possible de procéder à l'étude des divers problèmes dans un ordre déterminé, mais on voit mal comment le Parlement pourrait discuter du nouveau Code en séance publique et l'adopter, partie par partie, sans compromettre irrémédiablement la cohésion de l'ensemble.

La réforme envisagée a pour but de renouveler notre procédure de façon systématique et dans un esprit de synthèse; dès lors, on ne peut négliger certains problèmes à incidence politique, notamment tout ce qui touche à la délimitation du ressort des juridictions; la solution de ce genre de problèmes n'est possible que si on les examine dans l'optique de la réforme générale et qu'on les considère comme une partie intégrante et nécessaire de celle-ci.

* * *

Après cette discussion préliminaire, la Commission procède à un échange de vues sur les conceptions émises par le Commissaire royal au sujet des problèmes de la compétence, de l'organisation judiciaire et de la procédure.

Principes généraux — Compétence.

Un membre appelle l'attention spéciale du Commissaire royal sur la situation des Belges à l'étranger (surtout en matière de divorce, par exemple, en ce qui concerne les Belges demeurant en Italie ou en Espagne). Le Commissaire royal promet d'examiner ce problème.

Le même membre est d'avis que la définition de la connexité, telle que celle-ci est rédigée dans l'avant-projet, est trop subjective. Le Commissaire royal répond que cette définition est inspirée par la dernière jurisprudence de la Cour de Cassation. La question de la connexité est liée à celle de la chose jugée, qui est encore à l'examen. La définition de la connexité sera revue à ce moment.

Dans le même ordre d'idées, un membre souligne les grosses difficultés que présente en matière de propriété industrielle l'extension de la chose jugée à des tiers.

Un autre membre se demande si une définition de la connexité est bien indispensable. Il s'agit d'une chose concrète qu'il faut laisser définir par le juge. Le Commissaire royal fait observer qu'il est difficile de parler des conséquences de la connexité sans dire ce que c'est. Si l'on confie cette tâche au juge, on crée l'incertitude. Par ailleurs, il y a lieu d'observer que la connexité peut aussi être invoquée par les parties.

Un membre voudrait connaître les intentions du Commissaire royal à l'égard des juridictions dites administratives.

Le Commissaire royal répond que ses efforts tendent à les intégrer le plus possible dans les juridictions ordinaires. A la question de savoir

rechtbanken alleen kennis zullen nemen van de zaken die nu ter beoordeling van de werkrechters staan of ook van de geschillen inzake sociale wetten (bv. de werkloosheid), antwoordt de Koninklijke Commissaris dat zijn voorkeur naar de tweede oplossing gaat. In een voorontwerp, dat bij voorleest, worden de sociale rechtbanken bevoegd verklaard voor de gehele sociale materie (pensioenen, ook voor de zelfstandigen, kinderbijslag, enz.).

Andere leden zijn van oordeel dat deze aangelegenheid en de werking van de administratieve rechtscolleges in haar geheel zou moeten kunnen worden herzien. De Koninklijke Commissaris wijst erop dat zijn taak bijzonder zwaar is. Men moet de problemen schiften. De opgeworpen vraag zou kunnen worden onderzocht nadat hij zijn huidige taak tot een goed einde heeft gebracht.

Rechterlijke organisatie.

Een lid vraagt of de sociale rechter op het vlak van het kanton ter zijde gestaan zal worden door twee bijzitters; het antwoord luidt bevestigend, maar de Koninklijke Commissaris onderzoekt thans of het mogelijk is het bijzitterschap onverplicht te maken, indien de partijen het hiermede eens zijn.

Aan de andere kant wijst men erop dat de sociale wetgeving zo verscheiden en zo ingewikkeld is dat voorzien zou moeten worden in de verwiisselbaarheid van de bijzitters volgens de behandelde stof.

De Minister van Justitie merkt op dat de sociale rechter voor een onmogelijke taak zal komen te staan indien hij geen bijzitters heeft.

De Koninklijke Commissaris zegt dat zijn ontwerp voorziet in een gespecialiseerd arbeidsrechter per kanton, behoudens sommige kleine kantons waar de vrederechter tegelijk ook sociaal rechter zal zijn.

De arbeiders- en de bediendenorganisaties eisen niet dat in het Hof van Cassatie een sociale afdeling zal worden opgericht. Men zal een bijzondere kamer voor sociale aangelegenheden instellen.

Gewenst wordt dat ook in de parketten specialisten op het gebied van het sociaal recht zouden worden benoemd.

Een lid vreest dat de wijziging van de kantongrenzen een weerslag zal hebben op de notaris-kantoren en vraagt dat de Koninklijke Commissaris dit niet uit het oog zou verliezen.

Deze antwoordt dat er een strekking bestaat om de bevoegdheid van de notarissen uit te breiden tot het arrondissement. Maar alle notariële kringen schijnen hiervan geen voorstander te zijn.

Procédure.

Op de vraag of de bevoegdheid van de Koninklijke Commissaris zich ook tot het zeerecht uitstrekt, antwoordt deze bevestigend. Bijgevolg besluit de Commissie de behandeling van het ontwerp van wet houdende wijziging van artikel 53 van titel II van Boek II van het Wetboek van Koophandel uit te stellen.

si les juridictions sociales connaîtront seulement de la matière prud'hommale ou bien aussi du contentieux en matière des lois sociales (par exemple, le chômage), le Commissaire royal répond que ses préférences vont à la deuxième solution. Il donne lecture d'un avant-projet de texte qui rend la juridiction sociale compétente pour toute la matière sociale (pensions, même pour indépendants, allocations familiales, etc.).

D'autres membres sont d'avis qu'il faudrait pouvoir reconsidérer la matière et le fonctionnement des juridictions administratives. Le Commissaire royal souligne l'énormité de la tâche qu'il a entreprise. Il faut sérier les problèmes. La question soulevée pourrait être examinée après avoir mené à bonne fin sa tâche actuelle.

Organisation judiciaire.

Un membre demande si, à l'échelon cantonal, le juge social sera flanqué de deux assesseurs. La réponse est affirmative, mais le Commissaire royal examine actuellement la question de savoir s'il n'est pas possible de rendre l'assessorat facultatif, s'il y a accord des parties à ce sujet.

On souligne, d'autre part, que la matière sociale est tellement diversifiée et compliquée qu'il faudrait prévoir l'interchangeabilité des assesseurs suivant la matière traitée.

Le Ministre de la Justice fait observer que la tâche du juge social sera écrasante s'il n'y a pas d'assesseurs.

Le Commissaire royal rappelle que, d'après son projet, il y aura dans les cantons un juge de travail spécialisé, sauf dans certains petits cantons, où il y aura une union personnelle entre le juge de paix et le juge social.

Les organisations ouvrières et celles des employés ne réclament pas la constitution dans la Cour de Cassation d'une section sociale. Il y aura une chambre spécialisée en matière sociale.

On souhaite que l'on nomme dans les parquets également des spécialistes en droit social.

Un membre appréhende que la refonte des circonscriptions cantonales n'ait une répercussion sur les études notariales et demande que le Commissaire royal veuille bien y prêter attention.

Celui-ci répond qu'il y a une tendance en faveur de l'extension de la compétence notariale à l'arrondissement. Cette tendance ne semble pas rencontrer l'adhésion de tous les milieux notariaux.

Procédure.

Répondant à une question, le Commissaire royal déclare que sa mission s'étend également au droit maritime. En conséquence, la Commission décide d'ajourner la discussion du projet de loi modifiant l'article 53 du Titre II du Livre II du Code de Commerce.

Daarentegen is de Commissie van oordeel dat zij de behandeling van de drie verdragen betreffende de aanvaring dient voort te zetten.

* * *

De Koninklijke Commissaris hoopt dat hij zijn taak einde 1960 zal kunnen beëindigen. De Regering zal vervolgens het advies van de Raad van State vragen. Het ontwerp zal dus door het Parlement niet in behandeling genomen kunnen worden voor maart-april 1961. Hij vraagt zich af of het naar het voorbeeld van de Kamer van Volksvertegenwoordigers niet nuttig zou zijn dat de Commissie aan enkele leden zou opdragen geregeld contact te houden met de Koninklijke Commissaris.

De Commissie is tegen dit voorstel gekant. Zolang het ontwerp niet is ingediend kan de Commissie geen verbintenis op zich nemen en zich niet uitspreken over enig voorstel van de Koninklijke Commissaris. Aan de andere kant is het overleg dat de Commissie reeds met de Koninklijke Commissaris heeft gepleegd, zeer nuttig geweest en kan het zeer gemakkelijk worden herhaald. Het ontwerp moet in zijn geheel worden ingediend. In de Commissie zal men het eventueel splitsen om ieder deel dan afzonderlijk te behandelen en achtereenvolgens naar de andere Kamer te zenden. Bij de behandeling van deze verschillende delen van het ontwerp zal de Commissie natuurlijk moeten waken voor de coördinatie van het ontwerp in zijn geheel.

La Commission estime, d'autre part, qu'elle doit continuer l'examen des trois Conventions en matière d'abordage.

* * *

Le Commissaire royal espère qu'il pourra terminer sa mission fin 1960. Le Gouvernement demandera ensuite l'avis du Conseil d'Etat. Le projet ne pourra donc pas être discuté par le Parlement avant mars-avril 1961. Il se demande si, à l'instar de ce qui se fait à la Chambre des Représentants, il ne serait pas utile que la Commission charge plusieurs de ses membres d'avoir des contacts réguliers avec le Commissaire royal.

La Commission est opposée à cette suggestion. Aussi longtemps que le projet n'est pas déposé, la Commission ne peut prendre aucun engagement et ne peut se prononcer sur l'une ou l'autre des propositions du Commissaire royal. D'autre part, les échanges de vues que la Commission a déjà eus avec le Commissaire royal ont été très utiles et peuvent être répétés très facilement. Le projet devra être déposé dans son ensemble. En Commission, l'on procédera éventuellement à sa disjonction en plusieurs parties qui seraient discutées et envoyées consécutivement à l'autre Chambre. Lors de la discussion de ces différentes parties du projet, la Commission devra évidemment veiller à la coordination avec l'ensemble du projet.

III.

INVENTARIS VAN DE PROBLEMEN WELKE
DOOR OF OP INITIATIEF VAN HET
MINISTERIE VAN JUSTITIE TER STU-
DIE WERDEN GENOMEN.A. Voorontwerpen van wetten of besluiten
waarvan de studie ondernomen is door de
diensten van het Departement.

1. ALGEMENE DIENSTEN — PERSONEEL.

Verscheidene leden hebben de Minister van Justitie om opheldering verzocht over de huidige evolutie van de toepassing van de wet van 20 december 1957 houdende herziening van het statuut van de griffiers van de rechterlijke macht en van het personeel van de griffies van hoven en rechtbanken.

Voor de uitvoering van deze wet moeten vrij talrijke bepalingen genomen worden, waarvan sommige tot de bevoegdheid van de wetgevende macht en andere tot die van de uitvoerende macht behoren.

Deze uitvoeringsmaatregelen moeten eveneens beschouwd worden volgens hun aard, naar gelang zij betrekking hebben op de kaders, de wedden en de voorwaarden bij de wet gesteld om tot bepaalde functies te worden toegelaten.

De kaders.

De wet van 20 december 1957 heeft zelf de kaders vastgesteld van de griffiers-diensthooften in de Hoven van bercep en in het Militair Gerechtshof (art. 5 § 13). Tot de benoemingen is reeds overgegaan.

Daarentegen heeft de wet de Koning belast met het voorlopig vaststellen van het kader van de griffiersklerken. (art. 16).

Het koninklijk besluit van 6 januari 1959 (*Staatsblad* van 9 januari 1959) heeft het voorlopige kader vastgesteld. De benoemingen hebben plaatsgehad.

De wet stelt de voorwaarden vast om tot eerst-aanwezende griffiersklerk en tot eerstaanwezende bediende te worden bevorderd. De griffiersklerken en bedienden, die de gestelde voorwaarden vervullen, zijn reeds benoemd.

Moeten nog vastgesteld worden de kaders van de :

- a) griffiers en griffiersklerken;
- b) vertalers, opstellers en bedienden;
- c) griffiers-diensthooften in de rechtbanken van eerste aanleg;
- d) leidende griffiers.

In dit verband zijn op 16 juni en 3 augustus 1959 voorstellen bij de Minister Ondervoorzitter van de Raad ingediend.

De Minister, Ondervoorzitter van de Raad heeft zijn standpunt ten aanzien van die voorstellen op 4 december 1959 bekendgemaakt. Het Departement zal eerlang antwoorden op de verzoeken om nadere inlichtingen en op de uitgebrachte bezwaren.

III.

INVENTAIRE DES PROBLÈMES MIS A
L'ETUDE PAR LE MINISTÈRE DE LA
JUSTICE OU A SON INITIATIVE.A. Avant-projets de lois ou d'arrêtés dont
l'étude a été entreprise par les services
du Département.

1. SERVICES GÉNÉRAUX — PERSONNEL.

Plusieurs commissaires ont demandé au Ministre de la Justice d'être informés en détail sur l'évolution actuelle de l'exécution de la loi du 20 décembre 1957 portant revision du statut des greffiers de l'ordre judiciaire et du personnel des greffes des Cours et Tribunaux.

L'exécution de cette loi postule que d'assez nombreuses dispositions soient prises qui sont tantôt de la compétence du pouvoir législatif, tantôt de celle du pouvoir exécutif.

Ces mesures d'exécution demandent également d'être considérées d'après leur nature, selon qu'elles ont trait aux cadres, aux traitements ou aux conditions de réalisation des exigences prévues par la loi pour accéder à certaines fonctions.

Les cadres.

La loi du 20 décembre 1957 a fixé elle-même les cadres des greffiers-chefs de service dans les Cours d'appel et la Cour Militaire (art. 5, § 13). Il a été procédé aux nominations.

Par contre, la loi avait chargé le Roi de fixer provisoirement le cadre des commis-greffiers (art. 16).

L'arrêté royal du 6 janvier 1959 (*Moniteur belge* du 9 janvier 1959) a fixé le cadre provisoire. Il a été procédé aux nominations.

La loi a fixé les conditions d'accession aux grades de commis-greffier principal et d'employé principal. Il a été procédé aux nominations des commis-greffiers et employés qui réunissaient ces conditions.

Doivent encore être fixés les cadres :

- a) des greffiers et commis-greffiers;
- b) des traducteurs, rédacteurs et employés;
- c) des greffiers-chefs de service dans les juridictions de première instance;
- d) des greffiers dirigeants.

Des propositions ont été introduites à cette fin auprès du Ministre Vice-Président du Conseil, le 16 juillet et le 3 août 1959.

Le Ministre Vice-Président du Conseil a fait connaître son point de vue concernant ces propositions sous la date du 4 décembre 1959. Le Département répondra incessamment aux demandes de renseignements complémentaires et aux objections qui ont été émises.

Sommige leden van het personeel van de griffies zijn, op grond van de kaderontwerpen, in hogere functies gedelegeerd ten einde de normale werking van de rechtbanken te verzekeren in afwachting dat de nieuwe kaders van kracht worden.

Wedden.

1° Een wet moet de wedde van de griffiersklerken, eerstaanwezende griffiersklerken, griffiersdiensthoofden, leidende griffiers vaststellen en, in voorkomend geval, de wedden van bepaalde griffiers aanpassen.

Na goedkeuring van de Ministerraad, is een ontwerp van wet met dat doel bij de Senaat ingediend.

2° Verder moet een ministerieel besluit de wedde van de opstellers, eerstaanwezende redacteurs, bedienden en eerstaanwezende bedienden vaststellen.

Bij de Minister, Ondervoorzitter van de Raad zijn op 31 augustus 1959 voorstellen in die zin ingediend.

Op 18 november 1959 werd de Minister, Ondervoorzitter van de Raad, aan die voorstellen herinnerd.

De heer Lilar heeft zijn advies op 10 december 1959 medegedeeld. De Minister zal in de eerstkomende dagen het ministerieel besluit tot vaststelling van die wedden ondertekenen.

Nieuwe voorwaarden om tot bepaalde functies te worden toegelaten.

Een enkel koninklijk besluit regelt de voorwaarden om tot bepaalde functies te worden toegelaten. Het betreft hier de maturiteitsexamens voor de betrekkingen van opsteller en bediende, de afgifte van het getuigschrift van kandidaat-griffier, de inrichting van de stage voor de doctors in de rechten, de examens over de taalkennis. Dit koninklijk besluit draagt de datum van 12 januari 1960 en werd op 15 januari 1960 in het *Staatsblad* bekendgemaakt.

Hetzelfde koninklijk besluit bepaalt, overeenkomstig de opdracht die de wetgever aan de Koning heeft gegeven, de onverenigbaarheden, de verlofregeling en de eedaflegging.

De maturiteitsexamens.

Het besluit stelt een examencommissie in die het maturiteitsexamen van de kandidaat-opsteller moet afnemen en een andere, die het examen van de kandidaat-bediende afneemt. Ieder van deze examencommissies wordt voorgezeten door een magistraat van de rechterlijke orde en omvat twee secties : een Nederlandstalige en een Franstalige, elk samengesteld uit de voorzitter van de examencommissie, een griffier van de rechterlijke orde, een ambtenaar van het Ministerie van Justitie en een leraar. Deze leraar moet tot het middelbaar onderwijs van de hogere graad behoren, wanneer het om de kandidaat-opstellers gaat, en tot het middelbaar onderwijs van de lagere graad indien het de kandidaat-bedienden betreft.

Il a été procédé à la délégation de certains membres du personnel des greffes à des fonctions supérieures, sur base des projets de cadres élaborés, afin d'assurer le fonctionnement normal des juridictions, en attendant l'entrée en vigueur des nouveaux cadres.

Traitements.

1° Une loi doit fixer le traitement des commis-greffiers, commis-greffiers principaux, greffiers-chefs de service, greffiers dirigeants et ajuster éventuellement les traitements de certains greffiers.

Un projet de loi, élaboré à cette fin et qui a reçu l'approbation du Conseil des Ministres, vient d'être déposé sur le bureau du Sénat.

2° Un arrêté ministériel doit en outre fixer le traitement des rédacteurs, rédacteurs principaux, employés et employés principaux.

Des propositions ont été soumises dans ce but au Ministre Vice-Président du Conseil, le 31 août 1959.

Ces propositions ont été rappelées à l'attention du Ministre Vice-Président du Conseil le 18 novembre 1959.

M. Lilar a fait connaître son avis le 10 décembre 1959. Le Ministre signera dans les tout prochains jours l'arrêté ministériel fixant ces traitements.

Conditions nouvelles pour l'accession à certaines fonctions.

Un seul arrêté royal règle les modalités pour l'accession à certaines fonctions. Il s'agit des examens de maturité pour les candidats aux emplois de rédacteur et d'employé, de la délivrance du certificat de candidat-greffier, de l'organisation du stage pour les docteurs en droit, des examens de connaissances linguistiques. L'arrêté royal en question porte la date du 12 janvier 1960 et a été publié au *Moniteur* du 15 janvier 1960.

Le même arrêté royal détermine les incompatibilités, le régime des congés et la prestation de serment, conformément à la mission donnée au Roi par le législateur.

Les examens de maturité.

L'arrêté institue un jury chargé de procéder aux examens de maturité des candidats-rédacteurs et un jury pour les candidats-employés. Chacun de ces jurys sera présidé par un magistrat de l'Ordre judiciaire et comprendra deux sections : l'une française et l'autre néerlandaise, composées chacune du président du jury, d'un greffier de l'Ordre judiciaire, d'un fonctionnaire du Ministère de la Justice et d'un professeur. Ce dernier appartiendra à l'enseignement moyen du degré supérieur pour les candidats-rédacteurs et à l'enseignement moyen du degré inférieur pour les candidats-employés.

Elk maturiteitsexamen omvat, overeenkomstig de wens van de wetgever, een schriftelijk en een mondeling gedeelte. Voor de candidaat-opstellers bestaat het schriftelijk gedeelte in een samenvatting en een critische commentaar op een voordracht; voor de candidaat-bedienden, in een opstel over een onderwerp waarvan het peil overeenstemt met de van hen vereiste studiën. De kandidaten die voor het schriftelijk gedeelte geslaagd zijn, moeten vervolgens een mondelings gedeelte afleggen, dat de algemene vorming betreft en bestaat in een onderhoud van ongeveer 15 minuten met de leden van de sectie.

Getuigschrift van candidaat-griffier.

Het besluit voorziet in de instelling van een examencommissie voor het afnemen van de examens van de candidaat-griffiers. Deze examencommissie wordt voorgezeten door een magistraat en omvat eveneens een Nederlandstalige en een Franstalige sectie. Zijn lid van de commissie : de personen die de Minister van Justitie aanwijst om de vormingscursussen te geven, en wel in de taal van de sectie.

Het examen bestaat in een schriftelijke proef, die loopt over het publiek recht, de rechterlijke inrichting, het burgerlijk recht, het handelsrecht, het strafrecht, de burgerlijke rechtsvordering, het tarief in burgerlijke zaken, de strafvordering, het tarief in strafzaken, het belastingrecht en de boekhouding van de griffies.

Cursussen over de vakken die op het examenprogramma voorkomen, worden door het departement georganiseerd.

Inrichting van de stage voor de doctors in de rechten.

De stage van griffier wordt volbracht onder de leiding van de hoofdgriffier of van de griffier-griffiehoofd van het gerecht waarbij zij geschiedt en onder het toezicht van de procureur-generaal of van de auditeur-generaal. De stage bestaat hierin, dat de stagiaire zich vertrouwd maakt met het werk in een griffie. Zij vergt ten minste 8 uren aanwezigheid per week. De uitoefening van het ambt van griffiersklerk, van opsteller, van bediende of van hulpgriffiebediende, met volledige prestaties, wordt met stage gelijkgesteld.

Taalkennis.

De wetgever heeft de wet van 15 juni 1935 betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken gewijzigd. Derhalve brengt het besluit, ter uitvoering van de wet, wijzigingen in het koninklijk besluit van 9 september 1935.

In dit verband neemt het ontwerp al de uitvoeringsbepalingen over van de wet van 15 juni 1935, die gelden voor de candidaat-griffiers en maakt ze toepasselijk op de candidaat-griffiersklerken, candidaat-opstellers en candidaat-bedienden.

De nieuwe bepalingen betreffen de wijze waarop zal blijken dat de kandidaten een voldoende kennis bezitten van de taal van de minderheidstaalgroep,

Chaque examen de maturité se composera, selon le vœu du législateur, d'une épreuve écrite et d'une épreuve orale. Pour les candidats-rédacteurs, l'épreuve écrite consiste en un résumé et un commentaire critique d'une conférence; pour les candidats employés, en une rédaction portant sur un sujet situé au niveau des études exigées d'eux. Les candidats qui auront satisfait à cette épreuve seront appelés ensuite à subir une épreuve orale, portant sur la formation générale, et consistant en un entretien entre le candidat et les membres du jury, d'une durée d'environ 15 minutes.

Certificat de candidat-greffier.

L'arrêté prévoit la constitution d'un jury chargé de procéder aux examens de candidats greffiers. Présidé par un magistrat, ce jury comprendra également une section de langue française et une section de langue néerlandaise. Font partie du jury, les personnes désignées par le Ministre de la Justice pour donner les cours de formation dans la langue correspondant à celle de la section.

L'examen consistera en une épreuve écrite sur le droit public, l'organisation judiciaire, le droit civil, le droit commercial, le droit pénal, la procédure civile, le tarif civil, la procédure pénale, le tarif criminel, le droit fiscal et la comptabilité des greffes.

Des cycles de cours portant sur les matières figurant au programme de ces examens, seront organisés par le département.

Organisation de stages pour les docteurs en droit.

Le stage de greffier s'accomplira sous la direction du greffier en chef ou du greffier chef de greffe de la juridiction auprès de laquelle il s'effectue et sous la surveillance du Procureur général ou de l'Auditeur général. Il consistera dans l'initiation aux activités d'un greffe et comportera un minimum de 8 heures de présence par semaine. L'exercice des fonctions de commis-greffier, rédacteur, employé ou d'auxiliaire à prestations complètes sera assimilé au stage.

Connaissances linguistiques.

Le législateur a modifié la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire. L'arrêté prévoit en conséquence, des modifications à l'arrêté royal du 9 septembre 1935 prises en exécution de la loi.

A cet égard, le projet reprend dans leur intégralité les dispositions d'exécution de la loi du 15 juin 1935 à l'égard des candidats greffiers, en les rendant applicables aux candidats aux fonctions de commis-greffier, de rédacteur et d'employé.

Les dispositions nouvelles concernent les modalités selon lesquelles sera établie la connaissance suffisante de la langue de la minorité linguistique.

welke van bepaalde kandidaten tot het ambt van griffier, griffiersklerk, opsteller en bediende geëist wordt.

Dit geldt ook voor de voldoende kennis van de Duitse taal.

Het examen over de kennis van het Frans of van het Nederlands, die vereist is voor de benoeming tot het ambt van vertaler in de griffie van het Hof van Cassatie, is hetzelfde als dat hetwelk de doctors in de rechten in de gelegenheid moet stellen de grondige kennis van één van beide landstalen te doen blijken.

* * *

In verband met de definitieve regeling van het statuut van de griffiers werd de aandacht van Uw verslaggever getrokken op het *vraagstuk van de valorisatie van de « mindere jaren »*. Daaronder wordt meer bepaald het volgende verstaan : het koninklijk besluit van 16 februari 1953 houdende bezoldigingsregeling van het personeel der ministeries stelt de Rijksambtenaren in de gelegenheid, ingeval van bevordering de dienstjaren te valoriseren welk zij in de lagere graden vanaf de leeftijd van 21 jaar, volgens de klasse van de weddeschaal, hebben gepresteerd. Dit besluit is toepasselijk op alle Rijksambtenaren.

De griffiers, die ambtenaren zijn van de rechterlijke orde, moeten ongetwijfeld als Rijksambtenaren worden beschouwd. Op dit ogenblik genieten alle Rijksambtenaren, benevens alle provincie- en gemeenteambtenaren, het voordeel van voornoemd koninklijk besluit. Alleen de griffiers komen daarvoor niet in aanmerking.

Hieruit volgt dat een griffier die de rechterlijke orde verlaat om een administratieve functie te bekleden, de dienstjaren, welke hij in zijn eerste functie heeft doorgebracht, gevaloriseerd ziet. De griffiebediende daarentegen die, ten gevolge van een promotie tot de graad van griffier, de administratieve orde verlaat om in de rechterlijke orde te treden, verliest het voordeel van de talrijke jaren die hij in dienst van de Staat, zij het in een griffie, heeft gepresteerd, waar die diensten ten slotte de normale en verplichte voorbereiding tot zijn functie van griffier uitmaken.

Dit is zeker niet rechtvaardig.

Ingevolge de stappen van het Nationaal Verbond van de griffiers in de hoven en rechtbanken, bij de achtereenvolgende ministers van Justitie sinds 1953, schijnt een principieel akkoord bereikt te zijn.

Gelet op de budgettaire weerslag werd een voorstel tot valorisatie van de mindere jaren aan de dienst voor Algemeen Bestuur bij de Ondervoorzitter van de Kabinetsraad voorgelegd. Zodra van hogerhand een beslissing is genomen, zal tot een wijziging van de teksten betreffende het geldelijk statuut van de griffiers en de secretarissen worden overgegaan.

* * *

tique exigée de certains candidats aux fonctions de greffier, commis-greffier, rédacteur et employé.

Il en est de même en ce qui concerne la connaissance suffisante de la langue allemande.

L'examen portant sur la connaissance du français ou du néerlandais, exigée pour la nomination aux fonctions de traducteur au greffe de la Cour de Cassation, est le même que celui destiné à permettre aux docteurs en droit, de justifier de la connaissance approfondie de l'une ou de l'autre langue nationale.

* * *

En ce qui concerne le règlement définitif du statut des greffiers, l'attention de votre rapporteur a été attirée sur le *problème de la valorisation des années dites mineures*. Voici comment il se présente : L'arrêté royal du 16 février 1953 portant statut pécuniaire du personnel des ministères permet aux agents de l'Etat de valoriser, lors d'une promotion, les années de service qu'ils ont passées dans les grades inférieurs à partir de l'âge de 21 ans selon la classe de l'échelle des traitements. Cet arrêté est applicable à tous les agents de l'Etat.

Les greffiers, fonctionnaires de l'ordre judiciaire, doivent incontestablement être considérés comme agents de l'Etat. Or, à ce jour, tous les agents de l'Etat et tous les agents des provinces et des communes jouissent de l'avantage conféré par l'arrêté royal précité. Seuls les greffiers sont exclus du bénéfice de ce régime.

La conséquence en est qu'un greffier quittant l'ordre judiciaire pour occuper une fonction administrative voit valoriser les années de service passées dans sa première fonction. Par contre, le commis-greffier qui, par suite d'une promotion au grade de greffier, quitte l'ordre administratif pour entrer dans l'ordre judiciaire, perd le bénéfice de nombreuses années qu'il a passées au service de l'Etat, dans un greffe certes, pour des prestations qui sont la préparation normale et obligatoire à la fonction de greffier.

Cela n'est certainement pas équitable.

A la suite de démarches entreprises par la Confédération nationale des Greffiers des cours et tribunaux (Cénégér) auprès des Ministres de la Justice qui se sont succédé depuis 1953, un accord de principe semble avoir été réalisé.

Eu égard à sa répercussion budgétaire, une proposition de valorisation des années mineures a été soumise aux services d'Administration Générale près la Vice-Présidence du Conseil de Cabinet. Dès qu'une décision sera intervenue en la matière, il sera procédé à une modification des textes régissant le statut pécuniaire des greffiers et des secrétaires.

* * *

Ter uitvoering van de wet van 20 december 1957 is in het *Belgisch Staatsblad* van 1 februari 1950 het ministerieel besluit verschenen tot vaststelling van de *benoemingsvoorwaarden voor de boden* in de griffies van Hoven en Rechtbanken.

De wet van 20 december 1957 heeft de nieuwe graad van boden in de griffie ingesteld en draagt aan de Minister de zorg op om de benoemingsvoorwaarden te bepalen. Het besluit neemt de bepalingen over welke sinds lang ten aanzien van de boden bij de rechtbanken gelden.

Zijn thans nog in voorbereiding bij de Administratie :

Een koninklijk besluit houdende syndicaal statuut van het personeel der griffies en der parketten.

Invoering van een syndicaal statuut in navolging van de regeling die geldt voor het personeel van de openbare diensten en voor de gerechtelijke politie.

Een ontwerp van koninklijk besluit houdende het kader van het meesterspersoneel verbonden aan de hoven en rechtbanken.

Dit ontwerp beoogt de instelling, bij het Hoofdbestuur, van een kader van meesterspersoneel waarvan de leden bij de hoven en rechtbanken zouden gedetacheerd worden voor de uitvoering van onderhoudswerken, voor het stoken, enz.

Het personeel dat thans in dienst is, wordt als hulppersoneel beschouwd.

* *

Onder de andere studieobjecten welke de aandacht hebben van de algemene diensten, zijn nog te vermelden :

Ontwerp van koninklijk besluit betreffende het statuut van de ambtenaren en beambten van het Hoofdbestuur.

Deze reglementering moet worden opgemaakt ter uitvoering van het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 houdende statuut van het Rijkspersoneel, ten einde de toegang en de eventuele bevordering tot de in het organieke kader van het Centraal Bestuur van het Ministerie van Justitie bestaande functies te regelen.

Het betreft hier maatregelen met een minder beperkte strekking, maar die genomen worden met toepassing van de bepalingen van het statuut van het Rijkspersoneel, telkens als bijzondere voorwaarden gelden voor de aanwerving en de promotie.

Ontwerp van koninklijk besluit betreffende de modaliteiten inzake bevordering tot de graad van bibliothecaris bij de algemene diensten.

Reglementering voor te bereiden ter uitvoering van het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 houdende statuut van het Rijkspersoneel, teneinde de toegang en de eventuele bevordering tot de bedoelde functie te regelen.

En exécution de la loi du 20 décembre 1957 a encore paru au *Moniteur belge* du 1er février 1960, l'arrêté ministériel du 25 janvier 1960 fixant les *conditions de nomination des messagers* dans les greffes des Cours et Tribunaux.

La loi du 20 décembre 1957 qui crée le grade nouveau de messenger de greffe, a confié au Ministre le soin d'en fixer les conditions de nomination. L'arrêté reprend les dispositions en usage depuis longtemps en ce qui concerne les messagers des tribunaux.

Sont encore en préparation à l'Administration les projets suivants :

Projet d'arrêté royal portant statut syndical du personnel des greffes et parquets :

Introduction d'un système de statut syndical inspiré de celui des agents des services publics et de la police judiciaire.

Projet d'arrêté royal du cadre du personnel de maîtrise attaché aux Cours et Tribunaux :

Il s'agit de créer auprès de l'Administration Centrale un cadre de personnel de maîtrise dont les membres seraient détachés auprès des cours et tribunaux pour assurer des travaux d'entretien, de chauffage, etc.

Le personnel actuellement en fonctions est considéré comme auxiliaire.

* *

Parmi les autres projets à l'étude aux services généraux, il convient de signaler notamment :

Projet d'arrêté royal relatif au statut des fonctionnaires et agents de l'Administration Centrale.

Réglementation à élaborer en exécution de l'arrêté royal du 2 octobre 1937 portant statut des agents de l'Etat afin de régler l'accès et la promotion éventuelle aux fonctions prévues par le cadre organique de l'Administration Centrale du Ministère de la Justice.

Il s'agit ici de mesures de portée moins restreinte mais prises en application des dispositions du statut des agents de l'Etat, là où des modalités particulières doivent être instaurées en matière de recrutement et de promotion.

Projet d'arrêté royal relatif aux modalités de promotion au grade de bibliothécaire aux services généraux.

Réglementation à élaborer en exécution de l'arrêté royal du 2 octobre 1937 portant statut des agents de l'Etat, afin de régler l'accès et la promotion éventuelle à la fonction visée.

Het gaat hier om een kleine wijziging betreffende de toegang tot de aanvangsbetrekkingen van de eerste categorie.

Ontwerp van koninklijk besluit betreffende de modaliteiten inzake bevordering tot de graad van operator-fotograaf bij de dienst fotografie.

Dit besluit moet worden genomen ter uitvoering van het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 houdende statuut van het Rijkspersoneel, ten einde de bevordering tot de genoemde betrekking te regelen.

Het gaat hier om een wijziging met beperkte draagwijdte in het statuut van het Rijkspersoneel dat niet voorziet in een examen met het oog op bevorderingen binnen dezelfde klasse.

Ontwerp van organiek reglement betreffende het Belgisch Staatsblad.

Dit ontwerp werd op 19 januari 1960 aan de orde gesteld in de Departementale syndicale raad van advies.

Het heeft tot doel de bijzondere toelatingsvoorwaarden tot de 28 rangen van het meesterspersoneel nader te bepalen. Het stelt met name vast van welke diploma's de kandidaten voor sommige betrekkingen houder moeten zijn, welke rang zij moeten bekleden om zich kandidaat te kunnen stellen en welke exameneisen voor de toegang tot sommige betrekkingen gesteld moeten worden.

Aldus zullen alle voorwaarden betreffende de benoeming tot rangen van het meesterspersoneel vastgesteld zijn, indien men rekening houdt met het koninklijk besluit van 19 januari 1956 houdende statuut van de leerjongens-letterzetters en de leerjongens-innaaiers.

2. JEUGDBESCHERMING.

In verband met het reeds zo vaak behandeld vraagstuk van het tekort aan gespecialiseerde opvoeders in de inrichtingen voor de verwaarloosde en misdadige jeugd valt te vermelden :

Ontwerp van organiek besluit houdende afwijking van het algemeen statuut van het rijkspersoneel wat betreft de aanwerving van het opvoedkundig en onderwijzend personeel bij de Rijksobservatie- en opvoedingsgestichten.

Deze studie werd toevertrouwd aan een Commissie die haar werkzaamheden beëindigd heeft. Het organiek besluit in voorbereiding zou in de loop van volgende maand aan het advies van de Raad van State onderworpen worden.

Er zijn te wijzig kandidaten voor de opvoedkundige en onderwijsbetrekkingen bij de Rijksopvoedingsgestichten en de aanwervingstermijnen zijn te lang, zodat het noodzakelijk is een soepeler regeling in te voeren, die geen afbreuk doet aan de grondbeginselen van het statuut, maar de Dienst voor Kinderbescherming in staat stelt, *rechtstreeks* beambten aan te werven op grond van bijzondere schiftingsexamens.

Il s'agit d'une modification restreinte en matière d'accès aux fonctions de début de la 1re catégorie.

Projet d'arrêté royal relatif aux modalités de promotion au grade d'opérateur photographe au service photographique.

Réglementation à élaborer en exécution de l'arrêté royal du 2 octobre 1937 portant statut des agents de l'Etat afin de régler la promotion à la fonction visée.

Il s'agit d'une modification de portée restreinte au statut des agents de l'Etat, où aucun examen n'est exigé pour les promotions à l'intérieur d'une même catégorie.

Projet de règlement organique du Moniteur belge.

Ce projet a été inscrit, le 19 janvier 1960, à l'ordre du jour du Comité départemental de consultation syndicale.

Il vise à préciser les conditions particulières d'accès aux 28 grades du personnel de maîtrise. Il détermine notamment les diplômes dont doivent être porteurs les candidats à certaines fonctions, les grades dont ils doivent être titulaires pour pouvoir poser une candidature et enfin les conditions d'examen d'accession à certaines fonctions.

Toutes les conditions de nomination aux grades du personnel de maîtrise seront ainsi déterminés, si l'on tient compte de l'arrêté royal du 19 janvier 1956 qui fixe le statut des apprentis-typographes et des apprentis-brocheurs.

2. PROTECTION DE LA JEUNESSE.

Au sujet du problème, déjà évoqué tant de fois, de la pénurie d'éducateurs spécialisés dans les établissements qui s'occupent de la jeunesse abandonnée et délinquante, il convient de signaler le :

Projet d'arrêté organique portant dérogation au statut général des agents de l'Etat, en ce qui concerne le système de recrutement du personnel éducatif et enseignant dans les Etablissements d'observation et d'éducation de l'Etat.

Cette étude a été confiée à une Commission, qui vient de terminer ses travaux. L'arrêté organique en préparation serait soumis pour avis au Conseil d'Etat dans le courant du mois prochain.

Par suite de la pénurie de candidats aux fonctions éducatives et enseignantes dans les Etablissements d'éducation de l'Etat et les longs délais requis par le mode de recrutement, il s'avère indispensable de recourir à un système plus souple qui, sans porter atteinte aux principes essentiels du statut, donnerait néanmoins à l'Office de la Protection de l'Enfance la possibilité d'engager *directement* des agents sur base d'épreuves de sélection spécialisées.

Deze hervorming is van groot belang.

Ontwerp van koninklijk besluit tot regeling van de toekenning van toelagen voor het inrichten van cursussen met het oog op de opleiding of de hogere opleiding van het dienstdoende opvoedkundig personeel bij de andere inrichtingen dan die van de Staat, die minderjarigen opnemen bij toepassing van het bepaalde in de wet van 15 mei 1912 op de kinderbescherming.

De strekking van dit ontwerp is vrij ruim in die zin dat het tot doel heeft de opleiding en de hogere opleiding van het dienstdoende opvoedkundig personeel bij de inrichtingen die minderjarigen opnemen met toepassing van de wet van 15 mei 1912 op de kinderbescherming, te bevorderen en met het oog hierop te voorzien in het toekennen van toelagen aan de instellingen die op dit gebied werkzaam zijn, alsmede eventueel aan de instellingen die zelf het initiatief nemen door cursussen te organiseren.

Ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 15 september 1958 tot regeling van het verlenen van toelagen aan adoptiewerken.

Deze wijziging is van weinig belang. Het koninklijk besluit van 15 september 1958 bepaalt vier categorieën van kinderen waarvoor aan de adoptiewerken toelagen verleend kunnen worden. Het ontwerp van wijziging beoogt hieraan een categorie toe te voegen, namelijk de kinderen die hun door de vrederechter worden toevertrouwd.

Beide ontwerpen van besluit zijn voldoende ver gevorderd om binnen afzienbare tijd aan de Raad van State te worden onderworpen.

* *

Een belangrijk deel van het verslag over de begroting van het Ministerie van Justitie voor het jaar 1959 was gewijd aan een onderzoek omtrent het tot stand brengen van preventieve maatregelen tot zedelijke bescherming van de jeugd.

In dit verband kan aangestipt worden dat sindsdien de Kamer van Volksvertegenwoordigers in haar zitting van 18 juni 1959 het wetsvoorstel waarbij de toegang tot danszalen, speelhuizen en gelijkaardige inrichtingen verboden of gereglementeerd wordt, opnieuw geamendeerd, heeft goedgekeurd en dat dit wetsvoorstel thans zou moeten behandeld worden door de Senaat.

Wat betreft het wetsvoorstel tot vervanging van de wet van 1 september 1920, waarbij aan minderjarigen beneden 16 jaar de toegang tot de bioscoopzalen ontegd wordt, dat door de Senaat gestemd werd en thans bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers aanhangig is, bleef het tot dusverre bij het status quo ante.

Wat betreft het vraagstuk van de verspreiding van pornographische lektuur schijnt er tot dusverre door de Minister van Justitie geen enkel initiatief te zijn genomen.

Cette réforme est importante.

Projet d'arrêté royal réglant l'octroi de subventions pour l'organisation de sessions de cours en vue de la formation ou du perfectionnement du personnel éducatif en fonction dans des établissements autres que ceux de l'Etat recevant des mineurs placés en application des dispositions de la loi du 15 mai 1912 sur la protection de l'enfance.

La portée de ce projet est assez large en ce sens qu'il a pour but d'encourager la formation et le perfectionnement du personnel éducatif en fonction dans les établissements recevant des mineurs placés en application des dispositions de la loi du 15 mai 1912 sur la protection de l'enfance et, à cette fin, de permettre l'octroi de subventions aux organismes qui s'en occupent ainsi que, éventuellement, aux établissements qui prennent eux-mêmes cette initiative en organisant des sessions de cours.

Projet d'arrêté royal modifiant l'arrêté royal du 15 septembre 1958 réglant l'octroi de subventions aux œuvres d'adoption.

Il s'agit d'une modification de peu d'importance. L'arrêté royal du 15 septembre 1958 prévoit 4 catégories d'enfants pouvant être prises en considération pour l'octroi de subventions aux œuvres d'adoption. Le projet de modification tend à ajouter une catégorie supplémentaire d'enfants, à savoir ceux qui leur sont confiés par les juges de Paix.

La préparation de ces deux projets d'arrêté étant suffisamment avancée, il pourrait être soumis au Conseil d'Etat dans un avenir rapproché.

* *

Une partie importante du rapport sur le budget du Ministère de la Justice pour l'exercice 1959 était consacrée à la mise au point de certaines mesures préventives destinées à assurer la protection morale de la jeunesse.

A cet égard, il convient de noter que la Chambre des Représentants a depuis lors approuvé, en sa séance du 18 juin 1959, la proposition de loi interdisant ou réglementant l'accès des salles de danse, salles de jeu et établissements analogues, non sans y avoir apporté de nouveaux amendements. Le texte devra donc être soumis de nouveau au Sénat.

En ce qui concerne la proposition de loi tendant à remplacer la loi du 1er septembre 1920, qui interdit l'accès des salles de cinéma aux mineurs en dessous de 16 ans, la situation reste inchangée. En effet, le projet qui avait été adopté par le Sénat, est toujours pendant à la Chambre.

Quant au problème que pose la diffusion des écrits pornographiques, il semble bien que, jusqu'à présent, le Ministre de la Justice n'ait pris aucune initiative.

Tenslotte sinds geruime tijd reeds werd een grondige hervorming van de wet van 15 mei 1912 op de bescherming van de jeugd in uitzicht gesteld; aldus is een wetsontwerp op dat stuk bij het Parlement aanhangig gemaakt, dat op dit ogenblik besproken wordt in de Commissie van Justitie in de Kamer der Volksvertegenwoordigers.

3. GEVANGENISWEZEN.

Buiten het vraagstuk van de hervorming van de wet van 9 april 1930, waarvan spraak in het eerste deel van dit verslag vallen volgende initiatieven te vermelden :

In 1951 heeft *De Hoge Raad der Gevangenen* een studie gewijd aan *het vraagstuk van de misdadige jeugd*.

Dit vraagstuk heeft in andere landen, meer bepaald in Duitsland, reeds het voorwerp uitgemaakt van een speciale wetgeving (*Jugendgerichtsgesetz* van 4 augustus 1953, *Bundesgesetzblatt* 1953 n° 44; *Gesetz zur Aenderung von Vorschriften des Reichsjugendwohlfahrtsgesetzes* van 28 augustus 1953, *Bundesgesetzblatt* 1953, n° 54).

In het verslag over de begroting van het Ministerie van Justitie van het jaar 1959 werd gewezen op de wenselijkheid om onze wetgeving op het stuk van de jeugdbescherming aan te vullen met een afzonderlijke wetgeving omtrent de adolescenten.

Gelet op het uitzonderlijk belang van dit vraagstuk kwam het Uwe Commissie niet ongepast voor de belangwekkende conclusies van de Hoge Raad der Gevangenen onder de aandacht te brengen van het Parlement.

Deze conclusies verschenen in het *Bulletin van het Bestuur der Gevangenen*, 6^e Jaargang, n° 4, van april 1952.

Deze studie, welke van 1951 dagtekend, zou vergeleken moeten worden met het onlangs ingediende wetsontwerp op de kinderbescherming, om na te gaan of er geen onnodige herhaling in voorkomt.

Hierbij de tekst :

« 1. Een jeugdrechter wordt door de Koning aangesteld bij iedere rechtbank van eerste aanleg. Hij wordt benoemd voor een termijn van drie jaar. Zijn mandaat is vernieuwbaar. De kinderrechter kan, in geval van noodzakelijkheid aangeduid worden als jeugdrechter. Desniettemin dient deze vereniging van ambten zoveel mogelijk vermeden, ten einde iedere verwarring tussen de zending van deze twee magistraten te voorkomen.

» 2. De jeugdrechter zetelt met twee bijzitters niet-magistraten, door de Koning voor een vernieuwbare termijn van drie jaar benoemd. Eén der bijzitters wordt gekozen tussen de leden van de Bestuur der Gevangenen.

Enfin, voici déjà tout un temps que l'on annonce une réforme radicale de la loi du 15 mai 1912 sur la protection de la jeunesse; un projet de loi en ce sens a été déposé au Parlement : il est actuellement en discussion à la Commission de la Justice de la Chambre des Représentants.

3. ADMINISTRATION DES PRISONS.

Abstraction faite du problème de la refonte de la loi du 9 avril 1930, dont il a été question dans la première partie du présent rapport, on peut citer les initiatives suivantes :

En 1951, la *Conseil supérieur des Prisons* a consacré une étude au *problème de l'adolescence coupable*.

Cette question a déjà fait l'objet d'une législation particulière dans certains pays étrangers et notamment en Allemagne (*Jugendgerichtsgesetz* du 4 août 1953, *Bundesgesetzblatt*, n° 44 de 1953; *Gesetz zur Aenderung von Vorschriften des Reichsjugendwohlfahrtsgesetzes* du 28 août 1953, *Bundesgesetzblatt*, n° 54 de 1953).

Le rapport relatif au budget du Ministère de la Justice pour l'exercice 1959 avait déjà souligné l'opportunité de compléter notre arsenal législatif en matière de protection de la jeunesse par une législation spécialement applicable aux adolescents.

Vu l'importance exceptionnelle de ce problème, votre Commission n'a pas jugé inutile de soumettre à l'attention du Parlement les intéressantes conclusions auxquelles est arrivé le Conseil supérieur des Prisons.

Ces conclusions ont été publiées dans le *Bulletin de l'Administration des Prisons*, 6e année, n° 4, d'avril 1952.

Cette étude, qui date de 1951, devrait être confrontée avec le projet de loi récent sur la protection de l'enfance en vue de vérifier s'il n'y a pas double emploi.

En voici le texte :

« 1. Un juge des adolescents est désigné par le Roi, au sein de chaque tribunal de première instance. Il est nommé pour un terme de trois ans. Son mandat est renouvelable. Le juge des enfants peut, en cas de nécessité, être désigné comme juge des adolescents. Néanmoins, afin de prévenir toute confusion entre la mission de ces deux magistrats, il y a lieu d'éviter autant que possible ce cumul.

» 2. Le juge des adolescents siège avec deux assesseurs non-magistrats, nommés par le Roi pour un terme renouvelable de trois ans. Un des assesseurs est choisi parmi les membres de l'Administration des Prisons.

» 3. De rechter spreekt zich alleen uit over de schuldigheid van de beklaagde. Vervolgens, na het advies van zijn bijzitters te hebben ingewonnen, bepaalt hij alleen de straffen die op de jongeling dienen toegepast. Hij kan de correctionele en politiestraffen vervangen door één der volgende straffen :

- a) de berisping;
- b) de onder probation stelling;
- c) de boete met onder toezichtstelling;
- d) de internering in een strafschool voor een termijn van drie jaar.

» 4. De jeugdrechter moet zijn beslissing motiveren, zowel wat de schuldigheid aangaat als wat de aard en de duur der straffen betreft. Zo deze straffen werden gekozen in tegenstrijd met het advies van de bijzitter of van één hunner, worden deze afwijkende adviezen bij de beslissing gevoegd.

» 5. De door de jeugdrechter getroffen beslissingen zijn vatbaar voor beroep vanwege het Openbaar Ministerie en de beklaagde. Over het beroep wordt, in aanwezigheid van het Openbaar Ministerie, geoordeeld door een magistraat van het Hof van Beroep, die door de Koning bij het Hof van Beroep aangesteld wordt voor een termijn van drie jaar. Zijn mandaat is vernieuwbaar.

» 6. De jeugdrechter is bevoegd in correctionele zaken ten overstaan van beklaagden die op het ogenblik van de inbreuk van 16 tot 25 jaar oud zijn.

Zo de bevoegdheid van de kinderrechter tot de ouderdom van 18 jaar uitgebreid wordt, dient 16 door 18 vervangen en een alinea opgesteld als volgt, bijgevoegd :

« Bovendien kan de kinderrechter een minderjarige van 16 tot 18 jaar oud op het ogenblik der feiten, verdacht van een feit dat als inbreuk bestempeld wordt en die hij ongeschikt acht om van de opvoedings- en veiligheidsmaatregelen voorzien door de wet op de kinderbeveiliging te genieten, naar de jeugdrechter verwijzen. Deze beslissing tot verwijzing is vatbaar voor beroep voor de kinderrechter van beroep ».

» 7. Het Openbaar Ministerie kan de persoon verdacht van een wanbedrijf dat normaal in de bevoegdheid valt van de politierechtbank voor de jeugdrechter brengen.

» 8. Wanneer het feit gepleegd door de jongeling samenhangend is met een feit dat tot vervolging tegen een volwassene kan aanleiding geven, zullen de vervolgingen gesplitst worden en de jongeling zal voor de jeugdrechter gebracht worden.

» 9. 1° Een medisch-psychologisch onderzoek van de verdachte en een sociaal enkwest worden bevolen door de jeugdrechter, zelfs vóór de zaak ter zitting wordt gebracht, of, zo een onderzoek gepend is, door de onderzoeksrechter tenzij deze

» 3. Le juge se prononce seul sur la culpabilité du prévenu. Ensuite, après avoir pris l'avis de ses assesseurs, il détermine seul les peines à appliquer à l'adolescent. Il peut substituer aux peines correctionnelles et de police l'une des peines suivantes :

- a) la réprimande;
- b) la mise sous probation;
- c) l'amende avec mise sous surveillance;
- d) l'internement dans une prison-école pour un terme de trois ans.

» 4. Le juge des adolescents doit motiver sa décision, tant sur la culpabilité du prévenu que sur la nature et la durée des peines. Si ces peines ont été choisies contrairement à l'avis des assesseurs ou de l'un d'eux, les avis divergents sont annexés à la décision.

» 5. Les décisions rendues par le juge des adolescents sont susceptibles d'appel de la part du Ministère public et du prévenu. L'appel est jugé, avec l'assistance du Ministère public, par un magistrat de la Cour d'Appel désigné par le Roi au sein de la Cour d'Appel pour un terme de trois ans. Son mandat est renouvelable.

» 6. Le juge des adolescents est compétent en matière correctionnelle à l'égard des prévenus âgés de 16 à 25 ans au moment de l'infraction.

Si la compétence du juge des enfants est élevée à 18 ans, il convient de remplacer 16 par 18 et d'ajouter un alinea rédigé comme suit :

« En outre, le juge des enfants peut renvoyer devant le juge des adolescents, un mineur âgé de 16 à 18 ans au moment des faits, prévenus d'un fait qualifié infraction et qu'il estime inapte à bénéficier des mesures d'éducation et de préservation prévues par la loi sur la protection de l'enfance. Cette décision de renvoi est susceptible d'appel devant le juge d'appel des enfants. »

» 7. Le Ministère public peut déférer au juge des adolescents le prévenu d'un délit qui normalement relève de la compétence du tribunal de police.

» 8. Lorsque le fait commis par l'adolescent est connexe à un fait qui peut donner lieu à poursuite contre un adulte, les poursuites seront disjointes et l'adolescent sera déféré au juge des adolescents.

» 9. 1° Un examen médico-psychologique de l'inculpé et une enquête sociale sont ordonnés par le juge des adolescents, même avant que l'affaire soit portée à l'audience, ou si une instruction est ouverte, par le juge d'instruction, à moins que

magistraten de mening toegedaan zijn dat, in de gegeven omstandigheden en de stand der zaak er tot deze maatregelen of één dezer niet dient overgegaan.

2º Deze maatregelen worden bevolen zo de verdediging het vraagt.

3º Voor het hierboven bedoeld onderzoek mag de verdachte zich altijd laten bijstaan door een geneesheer naar zijn keuze.

» 10. Telkens de jeugdrechter een internering in een strafschool of een correctionele gevangenisstraf uitgesproken heeft, stuurt het penitentiair bestuur hem, 't zij spontaan, 't zij op zijn aanvraag, een verslag van de bestuurder der inrichting over de evolutie van de penitentiaire behandeling. In geval van internering in een strafschool moeten bij dit verslag een advies van de geneesheer-anthropoloog evenals een advies van de diensten gelast met de voorbereiding de reclassering van de geïnterneerde, gevoegd worden.

» 11. In geval van veroordeling van een jongeling tot een gevangenisstraf, mag de jeugdrechter de penitentiaire behandeling volgen en dienaangaande aan de administratie iedere suggestie maken die hij nuttig acht; zijn advies dient gevraagd over ieder voorstel tot voorwaardelijke invrijheidstelling; hij mag de opening van een administratief onderzoek omtrent de gepastheid van een voorwaardelijke invrijheidstelling uitlokken.

» 12. In geval van veroordeling tot internering in een strafschool, kan de jeugdrechter, binnen de tijdsvoorwaarden voorzien door de wet van 31 mei 1888, beslissen tot de voorwaardelijke invrijheidstelling en er de voorwaarden van bepalen.

Hij hoort de jongeling, desgevallend in de strafschool. Bovendien kan hij het advies nemen van de bestuurder der strafschool, de ambtenaren van de reclasseringsdiensten en van iedere ander persoon die hem mogelijks kan inlichten. Hij doet uitspraak in de zetel van zijn functies na, in zitting met gesloten deuren, het Openbaar Ministerie en de verdediging gehoord te hebben.

De administratie kan bij de jeugdrechter een voorstel tot voorwaardelijke invrijheidstelling hangig maken.

De jeugdrechter beveelt de voorlopige invrijheidsstelling; de Minister van Justitie behoudt niettemin in gevallen van hoogdringendheid, het recht om ze te bevelen voor een duur die één maand niet te boven gaat.

» 13. Wanneer de jeugdrechter de onder probation stelling heeft beslist, worden de verslagen van de probation ambtenaar hem afgegeven. Hij kan de opgelegde voorwaarden wijzigen of, na het advies van het Openbaar Ministerie, van de jongeling en zijn raadsman te hebben ingewonnen, besluiten tot de intrekking van de op proefstelling en haar vervanging door een gevangenzitting of een internering in een strafschool.

ces magistrats n'estiment que, dans les circonstances et l'état de la cause, il n'y a pas lieu de procéder à ces mesures ou à l'une d'elles.

2º Ces mesures sont ordonnées si la défense le demande.

3º Pour l'examen visé ci-dessus, l'inculpé peut toujours se faire assister par un médecin de son choix.

» 10. Chaque fois que le juge des adolescents a prononcé un internement dans une prison-école ou une peine d'emprisonnement correctionnel, l'administration pénitentiaire lui communique, soit spontanément, soit à sa demande, un rapport du directeur de l'établissement sur l'évolution du traitement pénitentiaire. Dans le cas de l'internement dans une prison-école, un avis du médecin anthropologue ainsi qu'un avis des services chargés de préparer le reclassement de l'interné doivent être joints à ce rapport.

» 11. En cas de condamnation d'un adolescent à une peine d'emprisonnement, le juge des adolescents peut suivre le traitement pénitentiaire et faire à cet égard à l'administration toute suggestion qu'il estime utile; son avis doit être demandé sur toute proposition de libération conditionnelle; il peut provoquer l'ouverture d'une instruction administrative sur l'opportunité d'une libération conditionnelle.

» 12. En cas de condamnation à l'internement dans une prison-école, le juge des adolescents peut, dans les limites de temps prévues par la loi du 31 mai 1888, décider la libération conditionnelle et en fixer les conditions.

Il entend l'adolescent, le cas échéant, à la prison-école. Il peut entendre en outre le directeur de la prison-école, les agents des services de reclassement et toute autre personne susceptible de l'éclairer. Il statue au siège de ses fonctions après avoir entendu à huis clos le Ministère public et la défense et avoir pris l'avis de ses assesseurs.

L'administration peut saisir le juge des adolescents d'une proposition de libération conditionnelle.

Le juge des adolescents ordonne la libération provisoire; le Ministre de la Justice conserve néanmoins, dans les cas d'extrême urgence, le droit de l'ordonner pour une durée n'excédant pas un mois.

» 13. Lorsque le juge des adolescents a décidé la mise sous probation, les rapports de l'agent de probation lui son remis. Il peut modifier les conditions imposées ou décider, le Ministère public, l'adolescent et son conseil entendus, la révocation de la mise à l'épreuve et son remplacement par un emprisonnement ou un internement dans une prison-école.

» 14. Wanneer de jeugdrechter een boete met onder toezichtstelling heeft uitgesproken, worden hem de verslagen van de voogd afgegeven. In geval van niet-betaling uit reden van slechte wil vanwege de veroordeelde, kan hij tot de uitvoering van de subsidiaire straf besluiten. »

* * *

Een volledig nieuw algemeen reglement voor de gevangenen wordt uitgewerkt en is thans onderworpen aan het syndikaal advies, om daarna voorgedragen te worden aan de Raad van State.

Dit is een belangrijk en ten volle verantwoord initiatief : Het huidig reglement dateert van 1905. Het is erg verouderd en heeft talrijke wijzigingen ondergaan, zodanig dat weinige ambtenaren een volledig bijgewerkte tekst bezitten.

De uitgave is reeds sinds enkele tijd niet meer verkrijgbaar. De beroepsopleiding van het personeel en zijn voorbereiding tot de bevorderingsexamens worden erdoor geremd. Een nieuwe uitgave werd niet overwogen, daar een hervorming noodzakelijk is.

Sinds een halve eeuw hebben de opvatting, de organisatie en de werking van onze strafinrichtingen belangrijke wijzigingen ondergaan. Het is nodig dat de reglementen met de huidige toestand overeenstemmen. De nieuwe tekst wordt als een basiswet die de voornaamste waarborgen opsomt, de beginselen vastlegt en de geest bepaalt waarin zij moet worden toegepast. De bijzonderheden zullen worden geregeld door omzendbrieven of krachtens het algemeen reglement genomen ministeriële besluiten, wat een onmisbare soepelheid in de werking zal waarborgen.

Een nieuwe geest bezielt het ontwerp : terwijl de tekst van 1905 de nadruk legde op alles wat de veroordeelde van de overige wereld scheidde, overbrugt het huidige ontwerp enigszins de kloof tussen vrijheid en gevangenzitting.

De talrijke nieuwe instellingen, die sinds 1905 het licht zagen werden geïntegreerd, hetzij voorzien of vermeld in het ontwerp : Raad van State, statuut van het Rijkspersoneel, de Hoge Raad voor de Gevangenen, de anthropologische dienst bij de strafinrichting, dienst voor maatschappelijk dienstbetoon in de gevangenen, nieuwe graden, beroepsopleiding van het personeel, enz.

De terminologie van het ontwerp wordt aan de sociale, administratieve en technische werkelijkheid van onze tijd aangepast.

* * *

In verband met het deelachtig maken van de gedetineerden aan bepaalde voorzieningen van sociale aard welk vraagstuk eveneens herhaaldelijk tijdens de bespreking van de begroting werd aangesneden, werden hiernavolgende studies ondernomen :

» 14. Lorsque le juge des adolescents a infligé une amende avec mise sous surveillance, les rapports du tuteur lui sont remis. En cas de non-paiement par mauvaise volonté du condamné, il peut décider l'exécution de l'emprisonnement subsidiaire. »

* * *

Un règlement général des prisons complètement nouveau est en élaboration. Il est soumis actuellement à l'avis syndical pour l'être ensuite au Conseil d'Etat.

Cette initiative est importante et pleinement justifiée :

Le règlement actuel date de 1905. Il a beaucoup vieilli et a fait l'objet de nombreuses modifications partielles, au point que peu d'agents possèdent un texte à jour.

Son édition est épuisée depuis un certain temps déjà. La formation professionnelle du personnel et sa préparation aux examens de promotion en est contrariée. Sa réédition n'a pas été envisagée parce qu'une refonte est indispensable.

Depuis un demi-siècle, la conception, l'organisation et le fonctionnement de nos institutions pénitentiaires ont subi de profondes modifications. Il est nécessaire que le texte réglementaire soit en harmonie avec la situation actuelle. Le nouveau texte est conçu comme une loi de base qui énonce les garanties essentielles, pose les principes et définit l'esprit qui doit inspirer leur application. Les détails seront réglés par voie de circulaires ou d'arrêtés ministériels pris en vertu du règlement général, ce qui garantira une indispensable souplesse de fonctionnement.

Un esprit nouveau anime le projet : si le texte de 1905 insistait sur tout ce qui séparait le condamné du reste du monde, le projet, au contraire, atténue le fossé qui sépare la vie libre de l'existence en prison.

Quantités d'institutions nouvelles apparues depuis 1905 sont intégrées, prévues ou citées dans le projet : Conseil d'Etat, statut des agents de l'Etat, Conseil supérieur des Prisons, service d'anthropologie pénitentiaire, service social pénitentiaire, grades nouveaux, formation professionnelle du personnel, etc.

La terminologie du projet a été adaptée aux réalités sociales, administratives et techniques de notre époque.

* * *

En ce qui concerne la participation des détenus à certains avantages d'ordre social, problème qui a été soulevé à diverses reprises au cours de la discussion du budget, les études ci-après ont été entreprises :

Ontwerp van wet betreffende de toekenning van kinderbijslag aan de gedetineerden.

Op grond van deze nieuwe regeling kan aan de families van de gedetineerden kinderbijslagen toegekend worden, wat thans wegens de hechtenis niet het geval is.

Ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 15 en 27 van het Wetboek van strafrecht.

Dit ontwerp, dat slechts een beperkte strekking heeft, zou het mogelijk maken het gedeelte van de arbeidsopbrengst dat aan de gedetineerden of aan hun familie kan worden uitgekeerd, op soepeler wijze te bepalen.

Ontwerp van wet betreffende schadeloosstelling voor de arbeidsongevallen overkomen tijdens de gevangenzitting.

De wet van 1903 is niet toepasselijk op de gedetineerden bij gebreke van een arbeidsovereenkomst. Om humanitaire redenen zal zij nu met de noodzakelijke aanpassing analogisch toegepast worden. Het slachtoffer van een ongeval kan echter geen recht doen gelden en heeft geen verhaal. Het ontwerp heeft tot doel de huidige praktijk te legaliseren en een recht toe te kennen aan de gedetineerden.

* *

Verder is in voorbereiding :

Ontwerp van wet betreffende de landloperij en de bedelarij.

De wet van 27 november 1891 beantwoordt niet meer aan de tegenwoordige behoeften. Hoewel het ontwerp de structuur van de thans van kracht zijnde wet behoudt, brengt het een hernieuwing op vele gebieden. Zijn goedkeuring zou een meer afdoende bestrijding van de moderne bedelarij en landloperij mogelijk maken.

4. EREDIENSTEN.

Klaar om te worden ingediend bij het Parlement is :

Ontwerp van wet houdende een verhoging van de sommen bepaald bij de artikelen 11 en 42 van het decreet van 30 december 1809 tot reglementering van de kerkfabrieken.

Advies van de Raad van State van 3 maart 1952 :

Het ontwerp van wet, houdende een verhoging met 50 frank, 100 frank en 200 frank, van de sommen bepaald bij de artikelen 11 en 42 van het decreet van 30 december 1809, heeft tot doel deze cijfers aan de huidige economische omstandigheden aan te passen door toepassing van de coëfficiënt 60.

Projet de loi relatif à l'octroi des allocations familiales aux détenus.

Cette innovation permettrait d'allouer aux familles des détenus les allocations familiales dont elles sont actuellement privées par suite de la détention.

Projet de loi modifiant les articles 15 et 27 du Code pénal.

Ce projet, qui n'a qu'une portée limitée, permettrait de fixer d'une manière moins rigide la portion du produit du travail qui peut être remis aux détenus ou à leur famille.

Projet de loi relatif à la réparation des dommages résultant des accidents du travail survenus en cours de détention.

La loi de 1903 n'est pas applicable aux détenus à défaut d'un contrat de louage de service. Pour des motifs d'humanité, il en est fait une application analogique moyennant un indispensable adaptation. La victime d'un accident ne peut cependant prétendre à un droit et ne dispose pas de recours. Le projet a pour but de légaliser la pratique actuelle et de reconnaître un droit aux détenus.

* *

Est encore en cours d'élaboration :

Projet de loi relatif au vagabondage et à la mendicité.

La loi du 27 novembre 1891 ne répond plus aux besoins actuels. Le projet, tout en gardant la structure de la loi en vigueur, innove dans de nombreux domaines. Son adoption permettrait de mieux combattre la mendicité et le vagabondage modernes.

4. CULTES.

Est prêt à être déposé sur le Bureau des Chambres législatives :

Projet de loi ayant pour objet une majoration des sommes prévues aux articles 11 et 42 du décret du 30 décembre 1809 sur les fabriques d'églises.

Avis du Conseil d'Etat du 3 mars 1952.

Le projet de loi ayant pour objet une majoration des sommes de 50 francs, 100 francs et 200 francs, prévues aux articles 11 et 42 du décret du 30 décembre 1809, tend à adapter ces nombres aux circonstances économiques actuelles par l'application du coefficient 60.

In een reeds ver gevorderde staat van voorbereiding zijn :

Ontwerp van wet houdende toevoeging van de term « bouw » aan artikel 37, 4º, van het decreet van 30 december 1809 tot reglementering van de kerkfabrieken.

Dit ontwerp van wet heeft tot doel het decreet van 30 december 1809 in overeenstemming te brengen met de constante rechtspraak, volgens welke de bouwkosten der kerken hoofdzakelijk ten laste zijn van de kerkfabrieken en subsidiair, d.w.z. wanneer deze openbare besturen over geen of onvoldoende geldmiddelen beschikken, ten laste van de gemeenten.

Aldus zal een einde worden gemaakt aan alle betwistingen terzake.

Ontwerp van wet tot wijziging van artikel 16 van de wet van 27 juni 1921 tot instelling der verenigingen zonder winstoogmerken.

Het betreft de afschaffing van de administratieve machtiging voor het aanvaarden door de verenigingen zonder winstoogmerken van weinig belangrijke giften.

Deze machtiging, zonder het minste belang overigens, bezwaart in aanzienlijke mate de administratieve controle en vertraagt zonder geldige reden de vereffening van talrijke erfenissen.

5. DIENST DER WETGEVING.

a) Burgerlijke en handelswetgeving.

Ontwerp van wet ter vervanging van Boek III, Titel V, van het Burgerlijk Wetboek « Huwelijkscontract en wederzijdse rechten van de echtgenoten ».

Zoals men weet heeft dit ontwerp hoofdzakelijk tot doel het statuut der huwelijksgoederen grondig te wijzigen.

Met inachtneming van de opmerkingen van de Raad van State werd dit ontwerp definitief vastgesteld.

Het betreft een belangrijk ontwerp vermits het meer dan 200 artikelen van het Burgerlijk Wetboek wijzigt.

De Commissie voor de Justitie heeft eenparig de wens geuit dat, spijs de hoge kosten, het advies van de Raad van State zou worden gedrukt en bij de tekst van het ontwerp gevoegd.

De hervorming van de huwelijksstelsels is zo belangrijk dat het ondenkbaar zou zijn het zeer omstandig advies van de Raad van State niet te publiceren.

Voorontwerp van wet tot wijziging en aanvulling van de wet van 30 april 1958 waarbij voor spaargeldinleg de handelingsbekwaamheid van de gehuwde vrouw en van de minderjarige wordt uitgebreid.

Dit ontwerp streeft ernaar de minder strakke regeling die van kracht is in de openbare en semi-openbare spaarkassen uit te breiden tot de spaargelddeposito's in de banken.

Sont déjà à un stade avancé de préparation :

Projet de loi ayant pour objet de compléter l'article 37-4º du décret du 30 décembre 1809 sur les fabriques d'église par le terme « construction » :

Ce projet de loi a pour objet de mettre le décret du 30 décembre 1809 en concordance avec la jurisprudence constante suivant laquelle le coût de la construction des églises est principalement à charge des fabriques d'église et, subsidiairement, c'est-à-dire en cas d'absence ou d'insuffisance de revenus disponibles dans le chef de ces administrations publiques, à charge des communes.

Ainsi il sera mis fin, à l'avenir, à toute controverse à ce sujet.

Projet de loi ayant pour objet de modifier l'article 16 de la loi du 27 juin 1921, organique des associations sans but lucratif :

Il s'agit de supprimer l'autorisation administrative pour l'acceptation par les associations sans but lucratif de libéralités peu importantes.

Cette autorisation, qui ne présente d'ailleurs aucun intérêt, alourdit considérablement le contrôle administratif et ralentit, sans motif valable, la liquidation de nombreuses successions.

5. SERVICE DE LÉGISLATION.

a) Législation civile et commerciale.

Projet de loi remplaçant le titre V du livre III du Code civil « Du contrat de mariage et les droits respectifs des époux ».

Comme on sait, ce projet vise essentiellement à un remaniement profond du statut des biens dans le mariage.

Ce projet a été définitivement mis au point, en tenant compte des observations du Conseil d'Etat.

Il s'agit d'un projet important, puisqu'il bouleverse plus de 200 articles du Code civil.

La Commission de la Justice a émis le vœu unanime que, malgré les frais élevés, l'avis du Conseil d'Etat soit imprimé et annexé au texte du projet.

La réforme des régimes matrimoniaux est d'une importance telle qu'il serait impensable qu'il ne soit pas donné de publicité à l'avis très circonstancié du Conseil d'Etat.

Avant-projet de loi modifiant et complétant la loi du 30 avril 1958, en étendant la capacité de la femme mariée et du mineur à certains dépôts d'épargne.

Ce projet veut étendre aux dépôts d'épargne faits dans les banques le régime plus libéral en vigueur dans les caisses d'épargne à caractère public ou semi-public.

Dit ontwerp gaf, nadat het in de Ministerraad was onderzocht, aanleiding tot verscheidene opmerkingen, vooral in verband met het Ministerie van Financiën.

Deze opmerkingen werden einde augustus 1959 aan dit departement ter kennis gebracht, dat ze nog steeds in onderzoek heeft.

Ontwerp van wet houdende wijziging van sommige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende de duur van de huurovereenkomsten en de opzeggingstermijnen die er betrekking op hebben.

Dit ontwerp van wet, dat reeds aan de Raad van State werd voorgelegd, heeft hoofdzakelijk tot doel de verwijzing naar het plaatselijk gebruik in de artikelen 1736, 1738, 1742, 1745, 1747, 1757, 1758 en 1762 van het Burgerlijk Wetboek te vervangen door de wettelijke opzeggingstermijnen inzake huurovereenkomsten. Ook het onderscheid tussen de schriftelijke en de mondelinge huurovereenkomsten, zoals die voorkomt in de artikelen 1936, 1937 en 1938, valt eveneens weg. Opzegging zal voortaan vereist zijn.

Ontwerp van wet houdende wijziging van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

Dit ontwerp, waarmee een interdepartementale commissie bijna klaar is, strekt ertoe die wijzigingen aan te brengen in de wet van 1 juli 1956, welke in de praktijk nodig zijn gebleken.

Ontwerp van wet op de in aandelen converteerbare obligaties of op de obligaties met voorkeurrecht.

Dit ontwerp omvat een volledig statuut die obligaties en bepaalt met name dat de aandelen verkregen ingevolge de omzetting onmiddellijk kunnen worden verhandeld, zonder dat evenwel de rechten van de vroegere aandeelhouders in het gedrang komen.

Het zal weldra klaar zijn.

Ontwerp van wet op de aandelen van inbrengen in natura.

Dit ontwerp beoogt de regels in verband met de verhandelbaarheid van de aandelen van inbrengen in natura te versoepelen en tevens bepalingen in te voeren om de waarde van de inbrengen te controleren.

Dit ontwerp zal eerlang een definitieve vorm krijgen.

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 3 juli 1956 op het handelsregister.

De wetgeving op het handelsregister zal in overeenstemming worden gebracht met de wetgeving inzake wederzijdse rechten van de echtgenoten (afschaffing van de uitdrukkelijke machtiging van de man voor het uitoefenen van een beroep — verbod handel te drijven).

Practische uitwerking van de bepaling die de referendaris en de griffier van de rechtbank ver-

Après avoir été examiné en Conseil des Ministres, il a fait l'objet de diverses observations qui intéressaient particulièrement le Ministère des Finances.

Ces observations ont été communiquées à ce département (fin août 1959), qui en poursuit toujours l'examen.

Projet de loi modifiant certaines dispositions du Code civil relatives à la durée des baux à loyer ainsi qu'aux délais de congé s'y rapportant.

Le but principal du projet de loi qui a déjà été soumis au Conseil d'Etat est de substituer à la référence aux usages des lieux contenus dans les articles 1736, 1738, 1742, 1745, 1747, 1757, 1758 et 1762 du Code civil, des durées légales de préavis en matière de baux à loyer. Il supprime également la distinction faite par les articles 1736, 1737 et 1738 entre les baux écrits et les baux non écrits. Il établit la nécessité d'un préavis.

Projet de loi modifiant la loi du 1er juillet 1956, relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité civile en matière de véhicules automoteurs.

Ce projet, dont une commission interdépartementale achève la mise au point, tend à apporter à la loi du 1er juillet 1956 certains aménagements que la pratique a fait apparaître comme nécessaires.

Projet de loi sur les obligations convertibles en actions ou avec droit de souscription.

Ce projet fixe un statut complet de ces obligations en permettant notamment la négociabilité immédiate des actions nées de la conversion tout en sauvegardant les droits des anciens actionnaires.

Ce projet sera bientôt au point.

Projet de loi sur les actes d'apport en nature.

Ce projet tend à assouplir le régime de la négociabilité des actions d'apport en nature tout en prévoyant des dispositions destinées à contrôler la valeur de ces apports.

Il sera prochainement mis au point dans sa forme définitive.

Projet de loi modifiant la loi du 3 juillet 1956 sur le registre du commerce.

La législation sur le registre du commerce sera mise en concordance avec la législation en matière de droits respectifs des époux (suppression de l'autorisation maritale expresse pour l'exercice d'une profession — défense d'exercer un commerce).

Mise au point pratique de la disposition qui prévoit que le référendaire et le greffier de la juri-

plicht het Centraal Handelsregister op de hoogte te brengen van bepaalde vonnissen en arresten en waarbij het Centraal Handelsregister een afschrift van het advies moet verzenden aan de referendaris of aan de griffier van elk der andere rechtbanken in het handelsregister waarvan de handelaar is ingeschreven.

Ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 496, 510, 524, lid 2, 583, 595, lid 2, 601 en 607 van het Wetboek van Koophandel en van de artikelen 25, 27, 28, lid 2, van de op 25 februari 1946 geordende wetten op het gerechtelijk akkoord.

De wet van 18 mei 1956 heeft artikel 472 van het Wetboek van Koophandel gewijzigd. Dit artikel regelt de bekendmaking van het vonnis van faillietverklaring en van het vonnis dat later de ophouding van de betaling zal bepalen. De aanplakking van het vonnis in de gehoorzaal van de rechtbank van koophandel werd afgeschaft, daar deze formaliteit weinig doelmatig is gebleken, maar daarentegen werd bepaald dat, naast de bekendmaking in de dagbladen, ook een uittreksel in het *Belgisch Staatsblad* zou verschijnen.

Tengevolge van die wijzigingen moeten sommige bepalingen in verband met de publiciteit inzake bankbreuk, gerechtelijk akkoord en uitstel van betaling aangepast worden. Daartoe wordt o.a. elke bekendmaking bij aanplakbrief afgeschaft en wordt in sommige gevallen de inhoud van het bekend te maken uittreksel nader bepaald, aangezien de eenvoudige verwijzing naar artikel 472 onvoldoende is.

Dat is het doel van het ontwerp van wet. De tekst werd door de Ministerraad goedgekeurd en vervolgens voorgelegd aan de Raad van State, die sommige wijzigingen heeft voorgesteld.

Het ontwerp werd overeenkomstig het advies van de Raad van State gewijzigd en daarna medegedeeld aan de procureurs-generaal, die zopas hun advies hebben uitgebracht. Met inachtneming van dit advies heeft de Dienst van Wetgeving een nieuwe tekst opgesteld die binnen enkele dagen aan de Minister zal worden toegezonden en daarna bij het Parlement zal kunnen worden ingediend.

Ontwerp van wet betreffende het gebruik der talen in wetgevingszaken, het opmaken, bekendmaken en in werking treden van wetten en verordeningen.

Dit ontwerp beoogt hoofdzakelijk het opstellen van een nieuwe Nederlandse tekst voor de wet van 18 april 1898 betreffende het gebruik van het Nederlands in de officiële bekendmakingen en het aanvullen van de wettelijke bepalingen inzake de bekendmaking der verdragen.

Het ontwerp werd onlangs bij de Senaat ingediend.

Ontwerp van wet tot vaststelling van de Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek.

Dit ontwerp voorziet in zijn enig artikel dat de bepalingen die er zijn in opgenomen de Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek zullen vormen, zoals deze op 21 maart 1804 werd bekendgemaakt, met de wijzigingen en de aanvullingen die er sedertdien werden in aangebracht.

diction qui les a prononcés, avise le Registre central du commerce de certains jugements et arrêts, et que le Registre central du commerce transmet copie de l'avis au référendaire ou au greffier de chacun des autres tribunaux au registre du commerce desquels le commerçant est immatriculé.

Projet de loi modifiant les articles 496, 510, 524, al. 2, 583, 595, al. 2, 601 et 607 du Code de commerce et les articles 25, 27, 28, al. 2, des lois sur le concordat judiciaire, coordonnées le 25 février 1946.

La loi du 18 mai 1956 a modifié l'article 472 du Code de commerce réglant la publicité du jugement déclaratif de faillite et de celui qui aura fixé ultérieurement la cessation des paiements. Elle a supprimé l'affichage du jugement dans l'auditoire du tribunal de commerce, formalité peu efficace, et a par contre ajouté à la publicité dans les journaux, celle au *Moniteur belge*.

Ces modifications entraînent la nécessité d'adapter certaines dispositions relatives à la publicité en matière de banqueroute, concordat et sursis de paiement, en supprimant notamment toute publicité par affiche, et en précisant, dans certains cas, le contenu des extraits à publier, une simple référence à l'article 472 étant insuffisante.

Ceci est le but du projet de loi. Celui-ci a été approuvé par le Conseil des Ministres, puis soumis au Conseil d'Etat qui a proposé certaines modifications.

Ce projet, modifié conformément à l'avis du Conseil d'Etat a été communiqué aux procureurs généraux qui viennent de donner leur avis. Compte tenu de celui-ci, une nouvelle rédaction du projet est élaborée par le Service de Législation, et d'ici quelques jours, celle-ci parviendra au Ministre et pourra être déposée au Parlement.

Projet de loi relatif à l'emploi des langues en matière législative, à la présentation, à la publication et à l'entrée en vigueur des textes légaux et réglementaires.

En ordre principal, le projet tend à réaliser une nouvelle rédaction du texte néerlandais de la loi du 18 avril 1898 relative à l'emploi de la langue néerlandaise dans les publications officielles et à compléter les dispositions législatives en matière de publication de traités.

Le projet vient d'être déposé au Sénat.

Projet de loi portant établissement du texte néerlandais du Code civil.

Ce projet prévoit en son article unique que les dispositions qui le composent formeront le texte néerlandais du Code civil tel qu'il a été promulgué le 21 mars 1804 avec les modifications et les compléments qui y ont été apportés depuis.

De Nederlandse tekst van het Burgerlijk Wetboek werd uitgewerkt door een Commissie onder het voorzitterschap van Professor G. van Dievoet.

b) *Strafwetgeving.*

Ontwerp van wet tot wijziging van artikel 391bis van het Strafwetboek betreffende de verlating van familie.

Het ontwerp strekt tot verscherping van de beteugeling van de misdrijven op het gebied van de verlating van familie.

Het verhoogt het maximum van de gevangenisstraf bepaald bij de huidige wetgeving, het voorziet in een bijzondere herhaling en stelt een nieuw misdrijf in bestaande in het feit dat de schuldenaar van onderhoudsgeld verzuimt de bij de sociale wetgeving voorgeschreven formaliteiten te vervullen en aldus aan zijn echtgenoot of zijn kinderen de voordelen onthoudt waarop zij aanspraak hebben.

Deze hervorming wordt gevraagd in parlementaire en gerechtelijke kringen.

Ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 184, 185, 186, 187 en 188 van het Strafwetboek.

Dit ontwerp heeft hoofdzakelijk tot doel :

1° het embleem, de naam en de afkorting van de Verenigde Naties en van de andere volkenrechtelijke organisaties te beschermen; 2° het gebruik te verhinderen van woorden, uitdrukkingen of herkenningstekens die erop wijzen of kunnen doen geloven dat de activiteit van degene die ze gebruikt of van een andere persoon geheel of gedeeltelijk ingesteld of beschermd is door een nationale of vreemde autoriteit of door een volkenrechtelijke organisatie.

Wat het tweede punt betreft is er een gemeenschappelijke tekst voor de drie Beneluxlanden.

Ontwerp van eenvormige wet betreffende de oplichterij en sommige bedrogsdelikten.

Het ontwerp heeft tot doel in onze wetgeving een eenvormige tekst voor de drie Beneluxlanden op te nemen betreffende sommige bedrogsdelikten : oplichterij, flessentrekkerij en afzetterij.

Het doel ervan is de wetgeving in de drie landen aan te passen aan de tegenwoordige maatschappelijke ontwikkeling en het optreden tegen de internationale misdadigers door de eenmaking van de wetgevingen te vergemakkelijken.

Ontwerp van wet tot reglementering van de handel in oude, versleten, minderwaardige of gebruikte voorwerpen.

Dit ontwerp strekt ertoe degenen die tot beroep hebben gebruikte voorwerpen te kopen met het oog op hun verkoop, te verplichten een dagboek te houden betreffende de aankoop van deze voorwerpen.

Het heeft tot doel diefstal en heling doelmatiger te beteugelen.

Le texte néerlandais du Code civil a été élaboré par une Commission présidée par M. le Professeur G. Van Dievoet.

b) *Législation pénale.*

Projet de loi modifiant l'article 391bis du Code Pénal concernant l'abandon de famille.

Le projet tend à renforcer la répression des infractions en matière d'abandon de famille.

A cet effet, il augmente le maximum de la peine d'emprisonnement comminée par la législation actuelle, prévoit une récidive spéciale et crée une infraction nouvelle, celle pour le débiteur d'aliments de s'abstenir de remplir les formalités prescrites par la législation sociale et de priver ainsi son conjoint ou ses enfants des avantages auxquels ils pouvaient prétendre.

Il s'agit d'une réforme qui a déjà été demandée par les milieux parlementaires et judiciaires.

Projet de loi modifiant les articles 184, 185, 186, 187 et 188 du Code pénal.

Ce projet a essentiellement pour objet 1° de protéger l'emblème, le nom et l'abréviation des Nations-Unies et des autres organisations entre Etats; 2° d'empêcher l'usage de mots, d'expressions ou de signes distinctifs indiquant ou étant de nature à faire croire que l'activité de celui qui les emploie ou d'une autre personne, est instituée, patronnée ou reconnue, en tout ou en partie, par une autorité nationale ou étrangère ou par une organisation entre Etats.

Sur ce second point, le texte est commun aux trois pays Benelux.

Projet de loi uniforme relative à l'escroquerie et à certains délits de fraude.

Ce projet a pour objet d'introduire dans notre législation des textes communs aux trois pays Benelux concernant certains délits de fraude : l'escroquerie, la grivèlerie et le carambouillage.

Le but poursuivi est d'adapter la législation des trois pays au développement social actuel et de faciliter, par l'unification des législations, l'action contre les malfaiteurs internationaux.

Projet de loi portant réglementation du commerce de brocanteur.

Ce projet tend à obliger toute personne qui fait profession d'acheter des objets usagés en vue de leur vente, à tenir un journal concernant les achats de ces objets.

Il vise à assurer une répression plus adéquate des vols et des recels.

Ontwerp van wet betreffende de beteugeling van de inbreuken op de verdragen van Genève van 12 augustus 1849 tot bescherming van de oorlogsslachtoffers.

Deze overeenkomsten die een aantal misdrijven vaststellen, hebben aan de ondertekenende landen de verplichting opgelegd deze misdrijven naar hun intern recht te beteugelen.

Een commissie onder het voorzitterschap van de heer Ridder Braas bereidt thans een voorontwerp van wet voor, dat in de door België opgenomen verplichtingen voorziet.

Dit is een belangrijk werk.

Ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 10, 41 en 43 van de wet van 15 mei 1912 op de kinderbescherming.

Dit ontwerp strekt tot uitschakeling van sommige begrotingsmoeilijkheden die voortvloeien uit de toepassing van de wet op de kinderbescherming.

Krachtens de artikelen 10 en 11 is de rechterlijke overheid die over de opnemings van een minderjarige beslist, bevoegd om voor het onderhoud en de opvoeding van het kind een toelage te verlenen waarvan zij het bedrag vrij bepaalt.

Deze toelagen verschillen al naar de gerechtelijke overheden die ze vaststellen.

Om hierin eenheid te brengen, bepaalt het ontwerp dat de aldus verleende toelagen niet groter mogen zijn dan een bedrag dat de Minister van Justitie zal vaststellen.

Ontwerp van wet betreffende de open psychiatrische diensten.

Een Commissie werd belast met de voorbereiding van een voorontwerp van wet strekkende tot vaststelling van het statuut van de open psychiatrische diensten waar de zieken in beginsel vrij in- en uitgaan.

Het voorontwerp, waarvan de tekst klaar is, valt evenwel wezenlijk onder de bevoegdheid van het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin en is derhalve door dit departement opnieuw ter hand genomen.

De beoogde hervorming is belangrijk.

Ontwerp van wet op de bescherming van de gewapende strijdkrachten.

Het ontwerp streeft naar een betere strafrechtelijke bescherming van al het materieel van en alle leveranties voor de strijdkrachten, welke bescherming door het strafwetboek van 1867 niet genoegzaam wordt verzekerd.

Het brengt bovendien sommige wijzigingen aan in verscheidene artikelen van Boek II, Titel I, Hoofdstuk II, en van Titel V, Hoofdstuk V, van het Strafwetboek ten einde deze bepalingen aan te passen aan de beginselen waarop het ontwerp berust.

Deze hervorming is belangrijk.

Projet de loi relatif à la répression des infractions aux conventions de Genève du 12 août 1949 pour la protection des victimes de la guerre.

Ces conventions qui ont prévu un certain nombre d'infractions, ont imposé à leurs signataires l'obligation d'en assurer, en droit interne, la répression.

Une commission, présidée par M. le Chevalier Braas, élabore actuellement un avant-projet de loi répondant aux obligations souscrites par la Belgique.

Il s'agit d'un travail important.

Projet de loi modifiant les articles 10, 41 et 43 de la loi du 15 mai 1912 sur la protection de l'enfance.

Ce projet tend à supprimer certaines difficultés budgétaires qui résultent de l'application de la loi sur la protection de l'enfance.

En effet, les articles 10 et 11 attribuent à l'autorité judiciaire qui statue sur le placement d'un mineur, le pouvoir d'allouer pour l'entretien et l'éducation de l'enfant, un subside dont il fixe librement le montant.

Ces subsides sont différents selon les autorités judiciaires qui les fixent.

Pour éviter cette divergence, le projet prévoit que les subsides ainsi alloués ne peuvent dépasser la limite qui sera fixée par le Ministre de la Justice.

Projet de loi relatif aux services psychiatriques ouverts.

Une Commission a été chargée de rédiger un avant-projet de loi tendant à organiser le statut des services psychiatriques ouverts où, en principe, les malades entrent librement et dont ils sortent librement.

L'avant-projet qui a été rédigé et qui ressortit essentiellement de la compétence du Ministère de la Santé publique et de la Famille, a été remis sur le chantier par ce dernier.

La réforme envisagée est importante.

Projet de loi sur la protection de l'Armée.

Ce projet a pour but de renforcer la protection pénale de tout le matériel et de toutes les fournitures des forces armées que le Code pénal de 1867 n'assure pas à suffisance.

Il apporte, en outre, certaines modifications à divers articles du Livre II, Titre 1er, Chapitre II et Titre V, Chapitre V du Code pénal afin d'adapter ces dispositions aux principes qui ont inspiré le projet.

Il s'agit d'une réforme importante.

Ontwerp van wet betreffende het regime van wapens en munitie.

Op initiatief van Procureur-generaal Bekaert werd een Commissie ingesteld die belast is met het voorbereiden van een voorontwerp van wet betreffende het regime van wapens en munitie.

Dit voorontwerp zal het probleem in zijn geheel bekijken ten einde een doeltreffender controle op het onder zich hebben en het dragen van wapens mogelijk te maken en de wapens logischer in te delen.

De Commissie zal eerlang met haar werkzaamheden beginnen.

Ontwerp van wet betreffende de pers.

Op verzoek van sommige groepen journalisten, had Minister Lilar een commissie ingesteld belast met het uitwerken van een statuut van de journalisten, en eventueel met de studie van het vraagstuk van het beroepsgeheim der journalisten.

Deze commissie heeft haar werkzaamheden niet kunnen beginnen tijdens de voorgaande zittingstijd. Het dossier werd tot beschikking aan het Ondervoorzitterschap van de Raad overgezonden.

Ontwerp van wet tot inrichting van de controle van de reizigers in de logementhuizen.

Dit ontwerp strekt ertoe de besluitwet van 31 januari 1946 betreffende de controle van reizigers en de logementhuizen te wijzigen door de vereiste formaliteiten te vereenvoudigen teneinde de taak van de hotelhouders te vergemakkelijken.

Het zal kortelings aan de Kabinetsraad worden voorgelegd.

Ontwerp van wet tot wijziging van artikel 3 van de wet van 29 augustus 1919 op het regime van de alcohol.

Dit ontwerp geeft een nieuwe bepaling van de sterke dranken, uitsluitend gebaseerd op het alcoholgehalte van het product.

Het onderscheid dat het huidig artikel 3 maakt tussen de dranken die gedistilleerde alcohol en die welke gegiste alcohol bevatten, heeft tot gevolg dat de verkoop van buitenlandse producten in de hand wordt gewerkt, gezien de onmogelijkheid om in deze producten de aanwezigheid van gedistilleerde alcohol vast te stellen.

Het ontwerp is bij de Senaat ingediend.

Ontwerp van wet waarbij voor de bestuurders van een ander motorrijtuig dan een rijwiel met hulpmotor een rijbewijs wordt ingevoerd.

Dit ontwerp streeft ernaar het rijbewijs in België in te voeren; de aflevering ervan zal worden onderworpen aan voorwaarden die o.m. betrekking hebben op de fysieke toestand van de bestuurder en op zijn kennis omtrent de verkeersreglementen.

Deze maatregel heeft tot doel de verkeersveiligheid te verbeteren door de gevaarlijke bestuurders uit te schakelen.

Projet de loi sur le régime des armes et munitions.

A l'initiative de M. le Procureur Général Bekaert, une commission a été constituée en vue de rédiger un avant-projet de loi sur le régime des armes et munitions.

Cet avant-projet reprendrait l'ensemble de la question, en vue d'assurer un contrôle plus efficace sur la détention et le port d'armes ainsi qu'une classification plus logique de celles-ci.

La Commission doit commencer ses travaux incessamment.

Projet de loi sur la presse.

A la demande de certains groupes de journalistes, M. le Ministre Lilar avait constitué une commission chargée de créer un statut des journalistes et, éventuellement, d'étudier la question du secret professionnel des journalistes.

La commission n'a pu commencer ses travaux avant la fin de la législature précédente. Le dossier a été transmis pour disposition à la Vice-Présidence du conseil.

Projet de loi organisant le contrôle des voyageurs dans les maisons d'hébergement.

Ce projet tend à modifier l'arrêté-loi du 31 janvier 1946 concernant le contrôle des voyageurs dans les maisons d'hébergement en simplifiant les formalités requises de façon à faciliter la tâche des hôteliers.

Il sera prochainement soumis au Conseil de Cabinet.

Projet de loi modifiant l'article 3 de la loi du 29 août 1919 sur le régime de l'alcool.

Ce projet donne une nouvelle définition des boissons spiritueuses qui est uniquement fondée sur la force alcoolique du produit.

La distinction faite par l'article 3 actuel entre les boissons contenant de l'alcool de distillation et celle ne renfermant que de l'alcool de fermentation a pour résultat de favoriser la vente des produits étrangers, vu l'impossibilité de déceler dans ces produits la présence d'alcool de distillation.

Le projet a été déposé au Sénat.

Projet de loi instituant un permis de conduire pour les conducteurs de véhicules automoteurs autres que les cyclomoteurs.

Ce projet tend à l'instauration en Belgique d'un permis de conduire dont la délivrance sera soumise à des conditions concernant notamment l'état physique du conducteur et sa connaissance des règlements sur le roulage.

Cette mesure est destinée à augmenter la sécurité en éliminant de la circulation les conducteurs dangereux.

Ontwerp van wet op de dierenbescherming.

De opwerpingen die, na lange beraadslagingen, door de Koninklijke Academie voor Geneeskunde werden naar voren gebracht hoofdzakelijk in verband met het artikel van het ontwerp omtrent de vivisectie, hebben de gehele omwerking van de tekst vereist.

De dierenbescherming is ongetwijfeld een belangrijk probleem. Maar de draagwijdte van de wijzigingen, die het ontwerp in de bestaande wetgeving invoert is zo beperkt dat wij ze niet van groot praktisch belang kunnen beschouwen.

Het ontwerp werd bij de Senaat ingediend.

Ontwerp van wet tot wijziging van het Strafwetboek en van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel voor het Wetboek van rechtspleging in strafzaken.

Dit ontwerp heeft tot doel in ons Strafwetboek de gemeenschappelijke tekst op te nemen, die door de Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Commissie is voorbereid en waarin de valse verklaringen van getuigen, deskundigen of geïnterpelleerden voor een internationaal rechtscollege strafbaar worden gesteld.

Ontwerp van hervorming van het Wetboek van militaire strafvordering.

Op initiatief van enkele leden van het Auditoraat-Generaal werd een werkgroep samengesteld om de mogelijkheid te onderzoeken sommige bepalingen om het Militair Strafwetboek te coördineren en te wijzigen.

Het betreft hier een zeer belangrijke studie die echter nog niet heeft geleid tot het opstellen van een ontwerp dat zou kunnen worden ingediend.

*c) Rechterlijke organisatie en notariaat.**Ontwerp van wet houdende verlenging van de wet van 20 maart 1954 tot wijziging van artikel 232 van de wet van 18 juni 1869 op de rechterlijke inrichting.*

Behoud van de afwijking, waarbij presentiegeld en vergoedingen kunnen worden toegekend aan magistraten die deel uitmaken van commissies, comités, jury's, totdat het probleem van de deelneming van alle door de Staat bezoldigde, personen aan de commissies, raden, comités, jury's, alsmede aan het onderwyzend personeel van de scholen, definitief zal zijn geregeld, een probleem dat in het kader ligt van de algemene hervorming van de administratie waarop een ander ontwerp van wet betrekking heeft.

Ontwerp van wet betreffende het personeel van het hof van cassatie, van de hoven van beroep, van de rechtbanken van eerste aanleg en van de rechtbanken van koophandel.

Dit ontwerp brengt de huidige kaders voorlopig op hun volle getalsterkte; deze kaders dateren echter van 1953 en zijn onvoldoende voor een goede rechtsbedeling.

Projet de loi sur la protection des animaux.

Les objections formulées, après de longues délibérations, par l'Académie Royale de Médecine, au sujet principalement de l'article du projet qui concerne la vivisection, ont exigé la refonte du texte.

La protection des animaux est, sans doute, un problème important. Mais la portée des modifications que le projet apporte à la législation existante est si réduite qu'on ne peut lui reconnaître une importance pratique considérable.

Le projet a été déposé au Sénat.

Projet de loi modifiant le Code pénal et la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale.

Ce projet a pour objet, d'introduire dans notre Code pénal le texte commun, élaboré par la Commission belgo-néerlando-luxembourgeoise, qui assure la répression des fausses déclarations de témoins, d'experts ou d'interpelés faites devant une juridiction internationale.

Projet de réforme du Code de procédure pénale militaire.

Un groupe de travail s'est réuni à l'initiative de membres de l'Auditorat général en vue d'étudier la possibilité de coordonner et de modifier certaines dispositions du Code pénal militaire.

Il s'agit là d'un travail d'étude très important, qui n'a pas encore abouti à la rédaction d'aucun projet dont le dépôt pourrait être envisagé.

*c) Organisation judiciaire et notariat.**Projet de loi prorogeant la loi du 20 mars 1954 modifiant l'article 232 de la loi du 18 juin 1869 sur l'organisation judiciaire.*

Maintien de la dérogation permettant d'accorder des jetons de présence et des indemnités aux magistrats faisant partie de commissions, comités, jurys, jusqu'au moment où sera réglé de manière définitive le problème de la participation de toutes les personnes rétribuées par l'Etat aux commissions, conseils, comités, jurys ainsi qu'au corps enseignant d'écoles, question rentrant dans le cadre de la réforme générale de l'administration et faisant l'objet d'un autre projet de loi.

Projet de loi relatif au personnel de la cour de cassation, des cours d'appel, des tribunaux de première instance et des tribunaux de commerce.

Ce projet met temporairement à jour les cadres actuels, ceux-ci datant de 1953 et étant insuffisants pour assurer le bon fonctionnement de l'administration de la justice.

Ontwerp van wet houdende aanhechting van een gedeelte van het gebied van het rechterlijk arrondissement Dendermonde bij het rechterlijk arrondissement Antwerpen.

Het betreft de overtredingen en de ongevallen die zich op de Schelde kunnen voordoen en waarvan het onderzoek — of de vervolging — zal worden vergemakkelijkt indien het grondgebied waarop ze plaats hebben, bij het rechterlijk arrondissement Antwerpen wordt gevoegd dat over heel wat meer gespecialiseerde diensten beschikt.

Dit ontwerp biedt dus een reëel voordeel zodat het als relatief belangrijk kan worden beschouwd.

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet houdende inrichting van het notariaat.

Dit ontwerp wil een einde maken aan het misbruik dat erin bestaat voor de afgifte van de minuten en de repertoria van een notariskantoor zulk een hoog bedrag te eisen dat in feite deze afgifte kan worden gelijkgesteld met de « verkoop » van een openbaar ambt. Het voert daarbij een strengere controle in van de boekhouding der notarissen.

Zeër belangrijk ontwerp.

d) *Burgerlijke stand. — Burgerschap.*

Ontwerp van wet waarbij de Koning gemachtigd wordt het grondgebied van de gemeenten in twee of meer districten in te delen voor het houden van de akten van de burgerlijke stand.

Dit ontwerp wil een einde maken aan de moeilijkheden die de inwoners van de ver van de dorpskom verwijderde gehuchten van de uitgestrekte gemeenten ondervinden.

Terzelfder tijd zal dit ontwerp de in sommige steden bestaande toestand kunnen regulariseren, waar de wet van 18 floréal jaar X werd toegepast, die als niet meer bestaande moet worden beschouwd.

De voorgenomen hervorming benadert die van de wetten van 30 maart 1921, 22 maart 1929 en 22 maart 1958 betreffende de uitbreiding van de steden Brussel en Antwerpen.

Tenslotte zal het ontwerp slechts in een beperkt aantal gemeenten worden toegepast.

Ontwerp van wet betreffende de naturalisatie (art. 13 der wetten op het verwerven, het verlies en de herkrijging van de nationaliteit).

Dit ontwerp wil het verwerven vergemakkelijken van de Belgische nationaliteit door jonge buitenlanders, die hun vorming in België hebben ontvangen en niet de vereiste voorwaarden inzake geboorte (plaats) en afstamming vervullen om een keuzeverklaring te doen.

Deze hervorming is zo belangrijk omdat ze voor de eerste maal de minderjarigen in de gelegenheid stelt de naturalisatie aan te vragen.

Projet de loi portant annexion d'une partie du territoire de l'arrondissement judiciaire de Termonde à celui de l'arrondissement judiciaire d'Anvers.

Il s'agit des délits et des accidents qui peuvent se produire sur l'Escaut et dont l'examen — ou la poursuite — sera rendu plus aisé si le territoire sur lequel ils se produisent est annexé à l'arrondissement judiciaire d'Anvers dont les services sont nettement plus spécialisés.

Ce projet présente donc un avantage réel qui permet de le considérer comme relativement important.

Projet de loi modifiant la loi organique du notariat.

Ce projet tend à mettre fin à l'abus qui consiste à demander pour la remise des minutes et répertoires d'une étude notariale une somme tellement élevée qu'elle constitue, en fait, la « vente » d'une charge publique. Il renforce, en outre, le contrôle de la comptabilité des notaires.

Projet très important.

d) *Etat civil. — Indigénat.*

Projet de loi autorisant le Roi à diviser le territoire des communes en deux ou plusieurs districts pour la tenue des actes de l'Etat civil.

Ce projet tend à remédier aux difficultés rencontrées dans les localités étendues, par les habitants des hameaux éloignés du centre de la commune.

En même temps il permet de régulariser la situation existante dans certaines villes où il a été fait application de la loi du 18 floréal an X laquelle doit être considérée comme abrogée.

La réforme projetée se rapproche de celles introduites par les lois des 30 mars 1921, 22 mars 1929 et 22 mars 1958 relatives à l'agrandissement des villes de Bruxelles et d'Anvers.

Enfin, le projet ne sera appliqué que dans un nombre restreint de communes.

Projet de loi relatif à la naturalisation (art. 13 des lois sur l'acquisition, la perte et le recouvrement de la nationalité).

Ce projet tend à faciliter l'accès à la nationalité belge des jeunes étrangers qui ont reçu leur formation en Belgique et ne se trouvent pas dans les conditions de naissance (lieu) et de filiation, requises pour souscrire une déclaration d'option.

L'importance de cette réforme réside dans le fait que, pour la première fois, des mineurs d'âge seront admis à la naturalisation.

Ontwerp van wet betreffende het verval van nationaliteit ten gevolge van de besluitwet van 20 juni 1945.

Dit ontwerp heeft hoofdzakelijk tot doel de personen die in de Oostkantons met toepassing van de besluitwet van 20 juni 1945 van de Belgische nationaliteit werden vervallen verklaard, de mogelijkheid te bieden om de Belgische nationaliteit te herkrijgen.

Dit ontwerp regelt bovendien verschillende, nog bestaande mogelijkheden van beroep.

Het is een belangrijk ontwerp in het kader van de opruiming van de gevolgen van de repressie.

B. Voorontwerpen van wet waarvan het onderzoek aan de gang is voor Commissies die afhangen van het departement van Justitie.

I. DE COMMISSIE VOOR DE VENNOOTSCHAPPEN.

- a) Voorontwerp betreffende de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid;
- b) Voorontwerp betreffende de vennootschappen in gemeenschappelijke naam;
- c) Voorontwerp betreffende de commanditaire vennootschappen;
- d) Voorontwerp betreffende de tijdelijke vennootschappen;
- e) Voorontwerp betreffende de coöperatieve vennootschappen;
- f) Voorontwerp betreffende de inbreng in natura;
- g) Voorontwerp betreffende de obligaties die in acties kunnen omgezet worden of met het recht van inschrijving.

* * *

De volgende voorontwerpen werden in de sectie beëindigd :

betreffende de coöperatieve vennootschappen, de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, de vennootschappen in gemeenschappelijke naam en de commanditaire vennootschappen.

Deze voorontwerpen bepalen het nieuw statuut van deze types van vennootschappen.

Zij moeten nog worden goedgekeurd door de plenaire vergadering van de Commissie der vennootschappen.

Er kan nog niet worden bepaald wanneer zij zullen worden ingediend wegens de interferentie van deze stof en die van de naamloze vennootschappen, waarvan de werkzaamheden nog verre van voltooid zijn, hoewel zij zeer actief worden voortgezet.

2. INTERNATIONALE COMMISSIES VAN DE BURGERLIJKE STAND.

- a) Overeenkomst betreffende verandering van naam en van voornaam;

Projet de loi relatif à la déchéance de nationalité résultant de l'arrêté-loi du 20 juin 1945.

Ce projet tend essentiellement à offrir la possibilité d'être réintégrés dans la nationalité belge aux personnes qui, dans les cantons de l'Est, ont été déchues de cette nationalité en application de l'arrêté-loi du 20 juin 1945.

Ce projet aménage, en outre, diverses possibilités de recours qui sont encore ouvertes.

Il est important dans le domaine de la liquidation des séquelles de la répression de l'incivisme.

B. Avant-projets de loi dont l'examen est en cours devant des Commissions ressortissant au Département de la Justice.

I. LA COMMISSION DES SOCIÉTÉS.

- a) Avant-projet relatif aux sociétés de personnes à responsabilité limitée;
- b) Avant-projet relatif aux sociétés en nom collectif;
- c) Avant-projet relatif aux sociétés en commandite simple;
- d) Avant-projet relatif aux sociétés temporaires;
- e) Avant-projet relatif aux sociétés coopératives;
- f) Avant-projet relatif aux apports en nature;
- g) Avant-projet relatif aux obligations qui peuvent être converties en actions ou avec droit de souscription.

* * *

Les avant-projets suivants sont terminés en section :

sur les sociétés coopératives, sur les sociétés de personnes à responsabilité limitée et sur les sociétés en nom collectif et en commandite simple.

Ces avant-projets fixent le nouveau statut de ces catégories de sociétés.

Ils doivent encore être approuvés par l'assemblée plénière de la Commission des sociétés.

Aucun délai ne peut être fixé quant à leur dépôt, en raison de l'interférence que présentent ces matières avec celle des sociétés anonymes dont les travaux, bien que très activement menés, sont encore loin d'être terminés.

2. COMMISSIONS INTERNATIONALES DE L'ÉTAT CIVIL.

- a) Convention relative aux changements de nom et de prénom;

b) Overeenkomst betreffende de internationale uitwisseling van inlichtingen ter zake van Burgerlijke stand;

c) Overeenkomst betreffende de aflevering van zekere uittreksels van akten van Burgerlijke stand;

d) Overeenkomst betreffende de gratis aflevering en de ontheffing van legalisatie van uitgifte van akten van Burgerlijke stand.

3. DE COMMISSIES VOOR REHABILITATIE.

De hervorming van de rehabilitatie in strafzaken.

4. DE BENELUX-STUDIE-COMMISSIE.

a) De internationale koop;

b) Het Benelux gerechtshof;

c) De verplichte aansprakelijkheidsverzekering;

d) Het statuut van de handelsagenten;

e) De arbitrage;

f) De volmacht en de vertegenwoordiging;

g) De uitlevering;

h) De bedrogsdelicten;

i) De territoriale bevoegdheid van het strafgerecht;

j) De vrijwillige uitvoering van de boeten;

k) De bescherming van de naam en het embleem van de Verenigde Naties;

l) De meened voor internationale gerechten;

m) De proportionele boete;

n) De familieverlating;

o) De alimentatiegelden.

b) Convention relative aux échanges internationaux de renseignements en matière d'état civil;

c) Convention relative à la délivrance de certains extraits d'actes d'état civil;

d) Convention relative à la délivrance gratuite et à l'exonération de la législation de la délivrance d'actes d'état civil.

3. LA COMMISSION DE RÉHABILITATION.

La réforme de la réhabilitation en matière pénale.

4. LA COMMISSION D'ÉTUDES DE BENELUX.

a) Le marché international;

b) La cour de justice de Benelux;

c) L'assurance obligatoire en matière de véhicules à moteur;

d) Le statut des agents commerciaux;

e) L'arbitrage;

f) La procuration et la représentation;

g) L'extradition;

h) Les délits de fraude;

i) La compétence territoriale des juridictions pénales;

j) L'exécution volontaire des amendes;

k) La protection du nom et de l'emblème des Nations-Unies;

l) Le parjure devant les juridictions internationales;

m) L'amende proportionnelle;

n) L'abandon de famille;

o) Les pensions alimentaires.

IV.

**VERSLAG
OVER DE VERDERE BESPREKING
IN COMMISSIE.**

Onder deze rubriek wordt melding gemaakt van een aantal losse punten die ter bespreking zijn gekomen in de schoot van uw Commissie van Justitie naast en buiten de vraagstukken waaromtrent verslag werd uitgebracht in de drie voorafgaande hoofdstukken.

1. Incidenten te Leuven en optreden van de Rijkswacht.

Een commissaris vraagt de zeer bijzondere aandacht van de Minister van Justitie voor bepaalde incidenten waarvan de pers heeft gewag gemaakt en welke zich hebben voorgedaan te Leuven op 2 en 3 december 1959 naar aanleiding van een Sint-Niklaasmanifestatie van de studenten.

Het *Journal des Tribunaux* van 20 december 1959 n° 4258 laakt in zijn rubriek « Echos » onder de hoofding « Brutalité » op scherpe wijze het optreden van de Rijkswacht en geeft daarbij uiting aan de niet te miskennen beroering welke de aangeklaagde praktijken verwekt hebben bij de publieke opinie en bij name in de gerechtelijke wereld.

Het steunt hierbij op het verhaal van een ooggetuige dat luidt als volgt :

« Ik bevond mij op donderdag 3 december met enkele vrienden in een herberg aan de Parijsstraat te Leuven...

» Omstreeks 1 uur in de morgen (natuurlijk) kwamen er rijkswachters binnengestormd en, hoewel ik vreedzaam een biertje dronk, heeft een van hun mij zonder enige reden met geweld een matraslag op het hoofd toegebracht... Enige ogenblikken later, was de drankgelegenheid leeg...

» Na hardhandig te zijn aangepakt en na een oppervlakkige fouillering, werden wij met vrachtwagens naar de Leuvense rijkswachtkazerne, meen ik, overgebracht. Onze groep werd er in een soort schuur opgesloten. »

« Wij waren er ongeveer met 200. Daar hebben de rijkswachters ons op verschillende manieren gesard : verplicht opstaan, verplicht neerzitten op bevel en, willekeurige toelating om gedurende een bepaald aantal seconden te roken, verplicht opstellen op drie gelederen...

» Dit alles was nog niets, maar ik heb met mijn eigen ogen gezien dat een student, die ernstig aan het been was gewond, op grond bleef liggen zonder verzorging, ondanks zijn gekreun en ondanks ons aller protest.

Op het ogenblik van onze aankomst in de kazerne, heb ik ook een student gezien die, onder de bewaking van een rijkswachter, geknield zat voor een muur.

» Er is mij zelf verteld, dat de weerbarstigen verplicht waren niet alleen op hun knieën te zitten, maar ook de armen op te heffen, met twee bakstenen in elke hand, en dat zij, zonder een woord, deze ondraaglijke vernedering moesten ondergaan. »

IV.

**RAPPORT CONCERNANT
LA DISCUSSION ULTERIEURE.
EN COMMISSION.**

Sous cette rubrique, nous mentionnerons divers points qui ont été discutés au sein de votre Commission de la Justice en marge des questions qui font l'objet des trois chapitres précédents.

1. Incidents à Louvain et intervention de la gendarmerie.

Un commissaire attire l'attention toute particulière du Ministre de la Justice sur certains incidents dont la presse a fait état et qui se sont produits à Louvain les 2 et 3 décembre 1959 à l'occasion de la manifestation estudiantine de la Saint-Nicolas.

Le *Journal des Tribunaux* du 20 décembre 1959 (n° 4.258) stigmatise dans sa rubrique « Echos », sous le titre « Brutalité », l'intervention de la gendarmerie et exprime à cette occasion l'émotion que les pratiques incriminées ont suscité dans l'opinion publique et notamment dans le monde judiciaire.

Ce membre se réfère au récit suivant, qui émane d'un témoin oculaire :

« ... Je me trouvais ce jeudi 3 décembre dans un café de la rue de Paris à Louvain avec quelques amis...

» Des gendarmes, vers une heure du matin (évidemment) y ont fait irruption et, alors que je consommait paisiblement une bière, l'un d'entre eux, sans aucune raison, m'a sauvagement matraqué sur la tête... Quelques instants après, l'établissement était vidé...

» ... Après avoir été malmenés et sommairement fouillés, des camions nous ont emmenés à la caserne de la gendarmerie de Louvain, je crois, où notre groupe a été enfermé dans une espèce de garage.

» Nous y étions environ deux cents. Là, les gendarmes nous ont fait subir différentes brimades : obligation de se lever au commandement, obligation de s'asseoir au commandement, autorisation arbitraire de fumer pendant un nombre de secondes déterminé, obligation de s'aligner sur trois files...

» Tout cela n'était rien, mais j'ai vu, de mes yeux vu, un étudiant sérieusement blessé à la jambe, gisant à terre et laissé sans soins, malgré ses gémissements et nos protestations à tous.

» J'ai également vu, au moment de mon arrivée dans la caserne, un étudiant agenouillé devant un mur, sous la surveillance d'un gendarme.

» On m'a même affirmé que les récalcitrants devaient non seulement s'agenouiller, mais encore, les bras levés et deux briques dans les mains, subir en silence cette insupportable humiliation. »

Kamerlid Jeunehomme heeft intussen over deze incidenten in het *Bulletin van Vragen en Antwoorden* n° 5 van 29 december 1959 van de Kamer van Volksvertegenwoordigers een vraag om opheldering gericht tot de Minister van Justitie.

Het antwoord luidt dat «er rechtstreeks aan het achtbaar lid geantwoord is geworden».

Intussen verscheen er in de Pers van 8 januari ll. een officiële mededeling volgens dewelke de Minister van Justitie, in overeenstemming met zijn Collega's van Binnenlandse Zaken en van Landsverdediging, de Prokureur Generaal bij het Hof van Beroep te Brussel opdracht heeft gegeven hem verslag over die feiten uit te brengen.

Uwe Commissie van Justitie deelt eensgezind en onomwonden de beroering welke deze incidenten hebben teweeggebracht en verzocht de Minister van Justitie haar zo spoedig mogelijk in kennis te stellen met de resultaten van het onderzoek dat hij bevolen heeft en dat zij zo grondig mogelijk wenst. Indien er verantwoordelijken en schuldigen zijn moet er met een voorbeeldige gestrengheid opgetreden worden om de herhaling van dergelijke praktijken op definitieve wijze te verhinderen en tevens de verwerpelijke geest en opvatting inzake handhaving van de orde welke aan de oorsprong ervan ligt eens en voor goed uit te schakelen.

De Minister deelde omtrent het besproken punt hiernavolgende nota mede aan Uw verslaggever :

« De Minister verklaart dat hij ten volle de misnoegdheid begrijpt waarvan de Commissie heeft blijk gegeven. Hij is volledig akkoord om het optreden van de Rijkswacht af te keuren indien de feiten met de werkelijkheid overeenstemmen. Nochtans schijnt de tussenkomst van de Rijkswacht geen opdracht van rechterlijke aard te zijn en komt het hem voor dat deze alleen verband hield met de handhaving van de openbare orde. Hij heeft dan ook onmiddellijk contact genomen met zijn Collega's van Binnenlandse Zaken en van Landsverdediging en een grondig onderzoek werd ter zake bevolen.

» Uit de elementen van het onderzoek, dat thans aan gang is en waarvan de eerste gegevens aan het departement van Justitie werden overgemaakt, blijkt dat inderdaad het optreden van de Rijkswacht alleen verband houdt met haar administratieve bevoegdheid. Nochtans is het onderzoek geenszins beëindigd. Door de studenten werden verschillende klachten tegen de Rijkswacht ingediend waarmede het parket te Leuven zich thans onledig houdt. Anderzijds werd door het Departement van Landsverdediging een disciplinair onderzoek ingesteld.

» De Minister wil nochtans de Commissie de verzekering geven dat zijn Collega's en hijzelf zullen ingrijpen om de herhaling van dergelijke spijtige voorvallen te voorkomen en dat zij niet zullen nalaten de sancties te nemen die zich zouden opdringen. »

* * *

Dans l'intervalle, le député Jeunehomme a posé dans le *Bulletin des Questions et Réponses* n° 5 du 29 décembre 1959 de la Chambre au Ministre de la Justice une question concernant ces incidents, question qui a été publiée.

La réponse se borne à dire «qu'il a été répondu directement à l'honorable membre».

D'autre part, la presse a publié le 8 janvier dernier un communiqué officiel annonçant que de commun accord avec ses collègues de l'Intérieur et de la Défense nationale, le Ministre de la Justice avait chargé le Procureur général près de la Cour d'Appel de Bruxelles de lui faire rapport sur ces faits.

Votre Commission de la Justice est unanime à partager sans réserve l'émotion provoquée par les incidents en question; elle a prié le Ministre de la Justice de lui communiquer dès que possible les résultats de l'enquête qu'il a ordonnée et qu'elle souhaite aussi approfondie que possible. S'il y a des responsables et des coupables, il importe de les punir de façon exemplaire, afin d'éviter la répétition de pratiques de ce genre et d'éliminer, une fois pour toutes, l'esprit et les conceptions répréhensibles qui animent les responsables du maintien de l'ordre et sont à l'origine de ces procédés regrettables.

Au sujet du point en discussion, le Ministre a communiqué à votre rapporteur la note suivante :

« Le Ministre déclare qu'il comprend parfaitement le mécontentement dont la Commission s'est faite l'écho. Il est entièrement d'accord pour désapprouver l'attitude de la Gendarmerie si les fait allégués correspondent à la réalité. Cependant, l'intervention de la Gendarmerie ne semble pas pouvoir être considérée comme une mission d'ordre judiciaire et le Ministre estime qu'elle visait uniquement à maintenir l'ordre public. Aussi a-t-il immédiatement pris contact avec ses collègues de l'Intérieur et de la Défense Nationale, à la suite de quoi une enquête approfondie a été ordonnée.

» Cette enquête est actuellement en cours; les premiers résultats transmis au Département de la Justice font apparaître, en effet, que l'intervention de la Gendarmerie relève uniquement de sa compétence administrative. Cependant, l'enquête n'est nullement terminée. Plusieurs étudiants ont porté plainte contre la Gendarmerie; ces plaintes sont actuellement examinées par le Parquet de Louvain. Par ailleurs, le Département de la Défense Nationale a ordonné une enquête disciplinaire.

» Pour sa part, le Ministre entend donner à la Commission l'assurance que ses Collègues et lui-même interviendront afin d'éviter le renouvellement d'incidents aussi regrettables et qu'ils ne manqueront pas de prendre, le cas échéant, les sanctions qui s'imposent. »

* * *

2. Het gerechtelijk onderzoek inzake Riga.

Dezelfde Commissaris geeft uiting aan het gevoel van onbehagen dat over hem gekomen is wanneer hij kennis genomen heeft van bepaalde persberichten in verband met het gerechtelijk onderzoek dat gevoerd wordt tegen de genaamde Riga, verdacht van moord op de persoon van de jonge Rigaux. Volgens deze berichten, welke blijkbaar geïnspireerd zijn door de betrokken diensten van de gerechtelijke politie is de verdachte Riga onderworpen geworden aan een soort marathon-ondervraging uren achter elkaar zonder onderbreking, door politieofficieren die elkaar aflosten, zonder dat aan de verdachte enig respijt schijnt te zijn gegund geworden.

De Liga van de Rechten van de Mens heeft in verband met de besproken praktijken een krachtig protest laten horen.

Zonder hierbij ook maar in het minst standpunt te willen nemen ten aanzien van de op te lossen schuldvraag in verband met deze afschuwelijke moordzaak, bevestigt de Commissie van Justitie hierbij haar mening dat de wijze van behandeling van de verdachten — zoals trouwens die van de erkende misdadigers — de grenzen van de redelijkheid en van de menselijkheid nooit zou mogen te buiten gaan.

Vanzelfsprekend strekt het de gerechtelijke diensten tot eer dat in de loop van een onderzoek, — zeker wanneer dit slaat op een weerzinwekkende moord zoals die waarvan de jonge Rigaux het slachtoffer werd, — niets onverlet wordt gelaten om de waarheid te achterhalen en de hand te leggen op de schuldige.

Doch dit gezegd, zou het aanbeveling verdienen dat de ondervragingen van de verdachte zouden plaats vinden in een serene atmosfeer, zoveel mogelijk met uitschakeling van de haast onvermijdelijke druk van de verdenking die op hem weegt en met inachtneming van de elementaire vereisten van menselijkheid bij het vervullen van de uiteraard kiese gerechtelijke opdracht.

Het zou aanbeveling verdienen dat de Minister van Justitie bij middel van een rondschrjven opnieuw de aandacht zou vestigen van de gerechtelijke diensten op dit aspekt van de uitoefening van hun functie.

Onderstaande nota werd, na de discussie in de Commissie, aan Uw verslaggever verstrekt door de Minister :

« De Minister verklaart dat hij onmiddellijk bereid was dergelijke omzendbrief te doen opstellen, maar hij wenst er nochtans op te wijzen dat uit een verslag van 2 januari 1960 van de Procureur-generaal te Luik blijkt dat Stafhouder Collignon, raadsman van Riga, protest aangetekend heeft tijdens de zitting van de Kamer van Inbeschuldigingstelling tegen de mededeling van de Liga van de Rechten van de Mens en formeel bevestigd heeft dat zijn cliënt nooit van zijn normale rust noch van zijn eetmalen verstoken bleef tijdens de ondervragingen die hij onderging door de gerechtelijke politie.

2. L'enquête judiciaire contre Riga.

Ce même commissaire a exprimé le sentiment de malaise qu'il a ressenti en prenant connaissance de certains articles de presse concernant l'enquête judiciaire menée à charge du dénommé Riga, qui est suspecté de meurtre sur la personne du jeune Rigaux. Suivant ces commentaires, qui ont été inspirés manifestement par les services intéressés de la police judiciaire, le suspect Riga a été soumis à un interrogatoire du genre marathon, qui s'est prolongé sans interruption durant plusieurs heures et pour lequel les officiers de police se sont relayés sans accorder, semble-t-il, aucun répit à l'intéressé.

La Ligue des Droits de l'Homme a protesté avec énergie contre de telles pratiques.

Tout en s'abstenant de prendre attitude à l'égard de la question de savoir si le suspect est coupable ou non de ce meurtre abominable, la Commission de la Justice réaffirme que le traitement infligé aux suspects — ainsi d'ailleurs qu'aux criminels reconnus — ne devrait jamais dépasser les bornes de ce qui est raisonnable et humain.

Il est évidemment tout à l'honneur des services judiciaires de ne rien négliger au cours d'une enquête — surtout lorsqu'il s'agit d'un meurtre répugnant comme celui dont le jeune Rigaux a été la victime —, qui pourrait amener la découverte de la vérité et l'arrestation du coupable.

Ceci dit, il serait recommandable d'organiser les interrogatoires des suspects dans une atmosphère de sérénité, en faisant abstraction, autant que possible, des soupçons qui pèsent sur eux et en se conformant aux devoirs élémentaires d'humanité dans l'exercice d'une mission judiciaire délicate par essence.

Il serait opportun que, par voie de circulaire, le Ministre de la Justice attire une fois de plus l'attention des services judiciaires sur cet aspect des fonctions qui leur sont confiées.

Après les débats de la Commission, le Ministre a remis à votre rapporteur une note dont le texte suit :

« Le Ministre se déclare disposé à faire rédiger immédiatement une circulaire en ce sens, mais il tient cependant à souligner que, après un rapport du Procureur général de Liège en date du 2 janvier 1960, le bâtonnier Collignon, conseil de Riga, a protesté en séance de la Chambre des mises en accusation, contre le communiqué de la Ligue des Droits de l'Homme et qu'il a formellement affirmé que son client n'avait jamais été privé de son repos normal ni de ses repas pendant les interrogatoires que la police judiciaire lui a fait subir.

» De Minister wenst dan ook dit incident als gesloten te aanzien omdat het van aard is de autoriteit van de gerechtelijke diensten aan te tasten. »

* * *

3. Voorlopige hechtenis.

In aansluiting op deze bespreking vestigt een Commissaris de aandacht op het misbruik dat maar al te dikwijls gemaakt wordt van het handhaven van de voorlopige hechtenis tijdens het onderzoek, ook wanneer zulks vanwege de noodwendigheden van dit onderzoek klaarblijkelijk niet geboden is. Hij haalt het recent geval aan van een gedetineerde die tweemaal achtereenvolgens door de Raadkamer zijn aanhoudingsmandaat zag opheffen toch tweemaal op beroep van het Openbaar Ministerie de bekrachtiging van het aanhoudingsmandaat hoorde uitspreken door de Kamer van inbeschuldigingstelling op grond van de beschouwing dat de openbare orde zulks vereiste.

De Commissie is van oordeel dat dergelijke motivering al te vaag is en minstens de ingeroepen vereiste van openbare orde hierbij zou geconcretiseerd moeten worden. Bovendien komt zij op tegen de principieel verwerpelijke opvatting als zou de voorlopige hechtenis mogen beschouwd worden als een soort afkorting op de later aan de gedetineerde vermoedelijk opgelegde straf.

Een commissaris stelt hierbij de vraag of, gelet op het feit dat de desbetreffende aanwijzingen steeds dode letter schijnen te blijven, men niet in overweging moet nemen de wet op dit stuk te verduidelijken.

* * *

4. Rechten van de verdediging.

Enigzins in hetzelfde verband laat een Commissaris nog opmerken dat in bepaalde ingewikkelde strafzaken waar een deskundig verslag van financiële of boekhoudkundige aard bij te pas komt, de verdediging zich over het algemeen in een minderwaardige toestand bevindt. Dit is meer bepaald het geval wanneer de zaak behandeld wordt voor de Raadkamer waar het deskundig verslag bijna automatisch geldt als een voldoende bezwaar om de verdachte naar de Rechter ten gronde te verwijzen gezien de verdediging materiëel niet in de mogelijkheid is geweest in dit stadium het bewust verslag door een ander deskundige kritisch te laten onderzoeken en eventueel te doen weerleggen.

Uw verslaggever heeft het volgende schriftelijk antwoord van de Minister ontvangen :

« Het onderzoek van het deskundig verslag door een expert aangesteld door de verdediging stelt het hele probleem van de voorlopige hechtenis en van de periodieke controle. Het stelsel van de periodieke controle op de voorlopige hechtenis

» En conséquence, le Ministre entend considérer cet incident comme clos, car il est de nature à porter atteinte à l'autorité des services judiciaires. »

* * *

3. Détention provisoire.

A la suite de cette discussion, un membre attire l'attention de la Commission sur les abus trop fréquents qui se produisent en matière de détention provisoire, en ce sens que l'on maintient celle-ci au cours de l'instruction alors qu'elle n'est manifestement plus requise par les nécessités de cette dernière. Il cite le cas récent d'un détenu dont le mandat d'arrêt a été levé à deux reprises par la Chambre du conseil, mais qui, sur appel du Ministère public, a entendu confirmer ce mandat parce que, selon les attendus, l'ordre public l'exigeait.

La Commission estime que ce motif est trop vague et qu'il faudrait, pour le moins, concrétiser l'argument de l'ordre public invoqué en l'occurrence. D'autre part, elle est adverse de la conception, d'ailleurs répréhensible en son principe, selon laquelle la détention provisoire serait à considérer comme une sorte d'acompte sur la peine qui sera probablement infligée aux détenus.

Un commissaire pose la question de savoir si, eu égard au fait que les recommandations formulées en la matière semblent rester lettre morte, il ne faudrait pas envisager de préciser la loi sur ce point ?

* * *

4. Droits de la défense.

Sensiblement dans le même ordre d'idées, un membre fait observer que, dans certaines affaires pénales très compliquées où intervient un rapport d'expertise financière ou comptable, la défense se trouve en général déforcée. C'est le cas notamment lorsque l'affaire est soumise à la Chambre du Conseil où le rapport d'expertise est considéré presque automatiquement comme un motif suffisant pour renvoyer l'accusé devant le juge du fond, la défense s'étant trouvée, à ce stade, dans l'impossibilité matérielle de faire examiner ce rapport par un autre expert et, éventuellement, de le faire réfuter.

Votre rapporteur a reçu du Ministre la réponse écrite suivante :

« L'examen du rapport d'expertise par un expert désigné par la défense pose tout le problème de la détention préventive et de son contrôle périodique. Le système du contrôle périodique de la détention préventive, instauré par la loi du 20 avril 1874,

werd ingesteld bij de wet van 20 april 1874 en heeft ongetwijfeld zekere hoedanigheden. Een ernstig bezwaar is echter dat het stelsel te log is, wat het onderzoek vertraagt en belemmert. De Minister meent te weten dat de procureurs-generaal gekant zijn tegen een nieuwe verzwaring van deze regeling door het invoeren van nieuwe formaliteiten en door het verlengen van de termijnen.

» De Minister zal deze hoge magistraten andermaal in dit verband raadplegen ».

* *

5. *Antisemitische agitatie.*

Uw Commissie van Justitie heeft uiting gegeven aan haar verontwaardiging in verband met de antisemitische agitatie welke onder de gedaante van een werkelijke « hakenkruisepidemie » in haast alle Europese landen en zelfs in andere werelddelen systematisch georganiseerd wordt.

Ten overstaan van deze verachtelijke opflakering van rassenhaat, waarvan ook in ons land in de laatste weken uitingen te betreuren zijn past een scherpe waakzaamheid en een afdoende beteugeling.

De vraag is hierbij gerezen of in de huidige stand van de wetgeving de Parketten voldoende gewapend zijn om met de vereiste krachtadigheid en doeltreffendheid te kunnen optreden.

Volgens inlichtingen door het Departement verstrekt « kunnen die daden met de gepaste gestrengheid worden beteugeld krachtens artikel 526 van het Strafwetboek en krachtens de besluitwet van 29 december 1945 houdende verbod tot het aanbrengen van opschriften op de openbare weg. De voormelde bepalingen stellen op die feiten straffen gaande tot één jaar gevangenisstraf. »

Een commissaris laat hierbij opmerken dat het inrichten en openhouden van een lokaal waar openlijk antisemitische propaganda zou gehouden worden, niet onder toepassing valt van de aangehaalde wetteksten.

Intussen werd er op initiatief van de heer Rolin, Voorzitter van Uw Commissie voor de Justitie, een wetsvoorstel bij de Senaat ingediend waarbij de opwekking en aanhitsing van rassenhaat of godsdienstige onverdraagzaamheid als een afzonderlijk misdrijf in ons Strafwetboek wordt ingelast (Doc. S. 99, zitting 1959-1960).

* *

6. *Toepassing van de wet Lejeune op de nog gedetineerde incivieken.*

Het vraagstuk van de toepassing van de wet Lejeune op de nog gedetineerde incivieken gaf aanleiding tot een vrij uitvoerig debat.

Herinnerd werd aan het feit dat de Minister voor het eerst in verband met dit vraagstuk door Uw Commissie gehoord werd, in januari van het vorig jaar.

De Minister deelde toen mede dat hij besloten had alle dossiers van de alsdan nog gedetineerde incivieken globaal te onderwerpen aan een onder-

a certes d'indéniables qualités. Il a cependant le grave inconvénient de constituer un appareil très lourd qui ralentit et paralyse parfois l'instruction. Il croit savoir que les Procureurs Généraux sont hostiles à un nouvel alourdissement du système en créant des formalités nouvelles et en prolongeant les délais.

» M. le Ministre consultera de nouveau ces hauts magistrats à ce sujet ».

* *

5. *Agitation antisémitique.*

Votre Commission de la Justice a exprimé son indignation au sujet de l'agitation antisémitique qui s'est manifestée dans presque tous les pays d'Europe et même dans d'autres continents sous forme d'une véritable « épidémie de croix gammées ».

Devant cette méprisable flambée de la haine de races, qui s'est également allumée dans notre pays au cours de ces dernières semaines, il importe de se montrer vigilant à l'extrême et d'assurer une répression efficace.

A cet égard, on s'est demandé si, dans l'état actuel de notre législation, les Parquets sont suffisamment armés pour intervenir avec la décision et l'efficacité requises.

Suivant les renseignements fournis par le Département, « ces actes peuvent être réprimés, avec la sévérité qui convient, en vertu de l'article 526 du Code pénal et de l'arrêté-loi du 29 décembre 1945 portant interdiction des inscriptions sur la voie publique. Les dispositions précitées prévoient pour ces faits des peines allant jusqu'à un an d'emprisonnement.

Un commissaire fait observer que le fait d'organiser et de tenir un local pour y faire ouvertement de la politique antisémitique, ne tombe pas sous le coup des textes cités.

Dans l'entretemps M. Rolin, Président de la Commission de la Justice a pris l'initiative de déposer au Sénat une proposition de loi tendant à réprimer la provocation et les excitations à la haine raciale ou à l'intolérance religieuse et à insérer ce délit particulier dans notre Code pénal. (Doc. S. 99, session de 1959-1960).

* *

6. *Application de la loi Lejeune aux inciviques encore détenus.*

Le problème que soulève l'application de la loi Lejeune aux inciviques encore détenus a suscité un débat assez prolongé.

On a rappelé que votre Commission avait entendu le Ministre pour la première fois au sujet de ce problème en janvier de l'année précédente.

A l'époque, le Ministre a déclaré qu'il avait décidé de soumettre en bloc tous les dossiers des inciviques encore détenus aux sections néerlandaise et fran-

zoek door de verenigde nederlandstalige en fransstalige afdelingen van de Consultatieve Commissie welke destijds bij het Ministerie van Justitie werd opgericht teneinde een bijkomend advies uit te lokken terzake genadeverleningen aan of voorwaardelijke invrijheidstellingen van incivieken.

Onder de dossiers die aan de verenigde commissies zouden voorgelegd worden bevinden er zich een vijftigtal die betrekking hebben op incivieken aan wie genade verleend werd bij zgn. « gemotiveerd besluit ».

Reeds in 1954 werd tijdens een openbaar debat in de Senaat met klem betoogd door gezaghebbende sprekers uit verschillende partijen dat deze naoorlogse innovatie in geen geval mocht opgevat worden als een soort « vergeethoek » in ons penitentiair stelsel, met als gevolg dat aan de betrokken incivieken elke aanspraak op toepassing van de wet Lejeune zou ontzegd zijn en elk uitzicht op het herwinnen van hun vrijheid definitief zou zijn afgegrendeld.

Wel werd het beeld gebruikt van het « rode lichtsein » dat als waarschuwing moest gelden voor de Minister van Justitie, die geroepen zijn zou om zich uit te spreken over de toepassing van de wet Lejeune op die categorie van incivieken wier geval door het gemotiveerd besluit als bijzonder zwaar was aangemerkt geworden.

Intussen schijnt een nader onderzoek te hebben uitgewezen dat bepaalde van deze gevallen zeker niet zwaarder wegen dan bepaalde andere gevallen waarin destijds geen gemotiveerd besluit werd getroffen en die reeds lang een oplossing verkregen hebben bij toepassing van de wet Lejeune.

Wat er ook van zij, het staat thans vast aan de hand van hetgeen de Minister van Justitie daarentrent heeft medegedeeld, dat de verenigde commissies principieel geweigerd hebben de gevallen met gemotiveerd besluit ook maar te onderzoeken.

Op twee verschillende tijdstippen in de eerste helft van 1959 werden zij door de Minister uitgenodigd de hun toevertrouwde opdracht te vervullen. Tweemaal stuitte de Minister op een afwijzend antwoord onder voorwendsel dat destijds door de Minister van Justitie zou verklaard zijn geworden dat men deze dossiers verder onberoerd zou laten. Een verwijzing naar het debat in de Senaat in 1954 en naar de verklaring van de toenmalige Minister van Justitie, de heer Lilar, was niet van aard om de verenigde commissies op het ingenomen standpunt te doen terugkomen.

Intussen werd tijdens het jongste parlementair reces op initiatief van de Eerste Minister een werkgroep opgericht onder voorzitterschap van een rechtstreeks medewerker van de Eerste Minister teneinde uit het stop te geraken en een aanvaardbare oplossing te vinden.

Deze werkgroep schijnt in december 11. een verslag te hebben opgesteld waaruit zou blijken dat de verenigde commissies een nieuwe publieke verklaring wensen van de huidige Minister van Justitie

çaise réunies de la Commission consultative, qui a été créée naguère au Ministère de la Justice en vue de provoquer un avis supplémentaire en ce qui concerne la grâce ou la libération conditionnelle d'inciviques détenus.

Parmi les dossiers à soumettre aux commissions réunies, il y en a une cinquantaine qui concernent les inciviques ayant obtenu leur grâce en vertu d'un arrêt dit « motivé ».

Déjà en 1954, au cours d'un débat public au Sénat, des orateurs autorisés des différents partis ont laissé entendre que cette innovation d'après-guerre ne pouvait en aucun cas être conçue comme une sorte d'« oubliette » de notre système pénitentiaire, qui priverait les inciviques de toute possibilité d'invoquer la loi Lejeune et de tout espoir de recouvrer définitivement leur liberté.

Certes, on a, à cette occasion, employé l'image du « feu rouge » qui devait servir d'avertissement au Ministre de la Justice, appelé à se prononcer sur l'application de la loi Lejeune à l'égard de cette catégorie d'inciviques, dont le cas était qualifié de particulièrement grave par l'arrêté motivé.

Mais, dans l'entretemps, un nouvel examen semble avoir prouvé que certains de ces cas n'étaient pas plus graves que d'autres qui, dans le passé, n'ont pas fait l'objet d'un arrêté motivé et qui ont reçu, depuis longtemps, une solution grâce à l'application de la loi Lejeune.

Quoi qu'il en soit, il est établi par les déclarations du Ministre de la Justice que les commissions réunies se sont, par principe, refusées même à examiner les cas frappés d'un arrêté motivé.

Au cours de la première moitié de l'année 1959, elles ont été invitées à deux reprises par le Ministre à s'acquitter de la tâche qui leur a été confiée. Chaque fois, il s'est heurté à un refus, sous prétexte que son prédécesseur aurait déclaré qu'il ne fallait pas toucher à ces dossiers. Malgré qu'il eût rappelé le débat qui s'est déroulé au Sénat en 1954, et la déclaration faite par M. Lilar, Ministre de la Justice de l'époque, le Ministre actuel n'a pas réussi à faire revenir les commissions réunies sur le point de vue qu'elles avaient adopté.

Au cours des dernières vacances parlementaires, un groupe de travail a été créé à l'initiative du Premier Ministre. Sous la présidence d'un collaborateur immédiat du Premier Ministre, il s'efforcera de sortir ce problème de l'impasse et de lui trouver une solution acceptable.

Ce groupe de travail a, paraît-il, rédigé en décembre dernier un rapport, d'où il ressort que les commissions réunies souhaitent que le Ministre actuel de la Justice fasse une nouvelle déclaration publique

in verband met de betekenis en draagwijdte van de zgn. gemotiveerde besluiten.

De Minister is van oordeel dat hij aan de wens van de verenigde commissies voldaan heeft door het antwoord dat hij gegeven heeft op een parlementaire vraag van Kamerlid Van der Elst dat verschenen is in het *Bulletin van Vragen en Antwoorden* van de Kamer van Volksvertegenwoordigers dd. 29 december 1959.

De Minister heeft dan ook de verenigde commissies opnieuw bijeengeroepen voor de eerste week van februari. Anderzijds heeft hij de administratie aangezocht de staten 78, voorzien voor de eventuele toepassing van de wet Lejeune, onmiddellijk in omloop te brengen.

Een commissaris brengt in herinnering dat bij de bespreking van de vorige begroting in openbare zitting in juli 11. heftige kritiek geuit werd tegen de Minister wegens het niet inlossen van de toezeggingen welke door hem in januari 1959 gedaan werden in verband met het besproken vraagstuk. Van diverse zijde werd toen aangedrongen opdat de Minister zijn gezag zou doen gelden eventueel door de onwillige leden van de verenigde commissies te ontslaan en te vervangen door andere.

In plaats daarvan legt de Minister zich neer bij de eis van de verenigde commissies in verband met een nieuwe verklaring omtrent zin en draagwijdte van de gemotiveerde besluiten, legt hij die verklaring af in het *Bulletin van Vragen en Antwoorden* en vraagt hij daarna een nieuwe staat 78 op.

Dit betekent dat de Minister de volledige procedure herbegint met dezelfde onwillige verenigde commissies nadat er gedurende een gans jaar niets gebeurde. Bovendien heeft de Minister niet medegedeeld welke conclusie hij haalt uit de voorstellen van de werkgroep welke op initiatief van de Eerste Minister werd ingesteld.

Hij betreurt de zwakke houding van de Minister en is van oordeel dat de Commissie van Justitie en het Parlement met een verregaande onachtzaamheid bejegend werd.

Een ander commissaris spreekt zich uit in dezelfde zin. Hij stelt hierbij uitdrukkelijk de vraag welke houding de Minister zal aannemen indien de verenigde commissies een derde maal weigeren de dossiers van gevallen met gemotiveerde besluit te onderzoeken. Hij verklaart de begroting niet te zullen goedkeuren indien het antwoord van de Minister hem niet bevredigt.

De Minister brengt in het midden dat hij niet kan vooruitlopen op het standpunt dat de verenigde commissies zullen innemen. Indien zij opnieuw moesten weigeren hun opdracht te vervullen zal de Minister de logische gevolgtrekking daaruit halen, in deze zin dat hij zou afzien van hun medewerking als verenigde commissies.

Een ander commissaris onderlijnt dat de toepassing van de wet Lejeune een gunstmaatregel is en dat de Minister op dit stuk zijn verantwoordelijkheid moet opnemen door een normale procedure te verzekeren voor de toepassing van de wet ook voor de incivieken.

au sujet de la signification et de la portée des arrêtés motivés.

Le Ministre estime qu'il a répondu au vœu des commissions réunies par la réponse qu'il a donnée à une question parlementaire posée par le député Vanderelst, réponse publiée au *Bulletin des Questions et Réponses*, de la Chambre des Représentants en date du 29 décembre 1959.

Le Ministre a reconvoqué les commissions réunies pour la première semaine de février. D'autre part, il a enjoint à l'administration de mettre sur le champ en circulation les états 78, prévus pour l'application de la loi Lejeune.

Un commissaire rappelle qu'au cours de la discussion du budget précédent, en juillet dernier, des critiques violentes ont été adressées en séance publique au Ministre parce qu'il n'avait pas respecté les promesses qu'il avait faites en janvier 1959 concernant le problème à l'examen. De divers côtés, le Ministre fut pressé de faire valoir son autorité, éventuellement en congédiant les membres récalcitrants des commissions réunies et en les remplaçant par d'autres.

Mais au lieu de cela, le Ministre s'est incliné devant les objections des Commissions réunies qui exigèrent de sa part une nouvelle déclaration sur le sens et la portée des arrêtés motivés, il a fait la déclaration souhaitée dans le *Bulletin des Questions et Réponses* pour réclamer ensuite de nouveaux états 78.

Cela signifie que le Ministre recommence toute la procédure avec les mêmes commissions réunies, qui, récalcitrantes, s'étaient dérobées durant un an. Au surplus, le Ministre n'a pas communiqué les conclusions qu'il a tirées des propositions faites par les groupes de travail installés à l'initiative du Premier Ministre.

Le membre regrette l'attitude de faiblesse du Ministre et il estime que la Commission de la Justice et le Parlement ont été traités avec beaucoup de désinvolture.

Un autre commissaire abonde dans le même sens. Il demande, en termes exprès, quelle sera l'attitude du Ministre si les commissions réunies refusent, une troisième fois, d'examiner les dossiers concernant les cas qui ont fait l'objet d'un arrêté motivé. L'intervenant ne votera pas le budget si le réponse du Ministre ne lui donne pas tous ses apaisements.

Le Ministre répond qu'il lui est impossible de préjuger du point de vue qu'adopteront les commissions réunies. Si elles refusaient une nouvelle fois de remplir leur mission, le Ministre en tirerait les conclusions et il renoncerait à leur collaboration en tant que commissions réunies.

Un autre commissaire souligne que l'application de la loi Lejeune est une mesure de faveur et que le Ministre est tenu de prendre ses responsabilités sur ce point en organisant une procédure normale pour l'application de la loi aux inciviques.

Als slot van deze bespreking verzoekt de Commissie haar verslaggever uitdrukkelijk in het verslag te vermelden dat Uw Commissie van Justitie oordeelt dat, indien de afdelingen van de consultatieve commissie, afzonderlijk of gemeenschappelijk, zouden blijven weigeren de dossiers over gevallen met gemotiveerd besluit te onderzoeken, de Minister van Justitie van hun verdere medewerking moet afzien en zijn verantwoordelijkheid moet opnemen.

In verband hiermede werd aan uw verslaggever nog hiernavolgende nota verstrekt door de Minister :

« Op de jongste vergadering van 2 februari 1960 hebben de leden van de Consultatieve Commissie van de Gevangenen hun principiële toestemming gegeven om het algemeen overzicht aan te vatten van al de gevallen die op dit ogenblik nog te behandelen blijven, wat dus onomwonden inhoudt dat zowel de niet gemotiveerde als de gemotiveerde genadebesluiten voor onderzoek in aanmerking komen.

» De laatste hand wordt thans gelegd aan het bijeen brengen van de nodige documentatie, in beide landstalen, opdat de Commissie zonder verwijl haar onderzoek zou kunnen doorzetten. »

* *

7. Advies van de Europese Commissie van de Rechten van de Mens omtrent artikel 123sexies SWB.

De pers heeft gewag gemaakt van een advies dat onlangs uitgebracht werd dooreen Subcommissie van de Commissie voor de Rechten van de Mens bij de Raad van Europa omtrent een verzoekschrift ingediend door een Belg die veroordeeld is wegens misdrijf tegen de uitwendige veiligheid van de Staat (art. 113 tot 123 *quinquies* van het Strafwetboek) en die in zijn verzoekschrift de stelling zou hebben vooruitgezet dat artikel 123 sexies van het Strafwetboek dat de beroving voorziet van bepaalde burgerlijke en politieke rechten, geheel of ten dele zou indruisen tegen de Verklaring over de Rechten van de Mens.

Verscheidene Commissarissen hebben de Minister van Justitie aangezocht opheldering te verstrekken over de al of niet gegrondheid van dit persbericht.

De Minister deelt mede dat hij vruchteloos getracht heeft inlichtingen in te winnen langs zijn Collega van Buitenlandse Zaken om. Noch hij noch de Regering hebben kennis van het advies van de meervernoemde Subcommissie.

Naar verluidt zou dit advies nog moeten voorgelegd worden aan het oordeel van de pleno-Commissie alvorens een officieel karakter te verkrijgen. Dit advies zou overigens niet openbaar worden gemaakt en niet eens officieel ter kennis worden gebracht van de betrokken Regering.

Op welke wijze de pers op de hoogte werd gesteld van het door de Subcommissie uitgebracht advies is al evenmin bekend.

* *

Au terme de cette discussion, la Commission de la Justice prie son rapporteur de signaler de façon formelle dans le rapport, qu'à son estime, si les sections de la Commission consultative ou l'une d'elles continuaient à refuser d'examiner les dossiers relatifs aux cas de détenus faisant l'objet d'un arrêté motivé, le Ministre de la Justice devrait renoncer à leur collaboration et assumer ses responsabilités.

A ce sujet, le Ministre a encore fait tenir à votre rapporteur la note suivante :

« Lors de leur dernière réunion, qui s'est tenue le 2 février 1960, les membres de la Commission consultatives des Prisons ont marqué leur accord de principe pour aborder le relevé général des cas encore pendants, ce qui implique, à l'évidence, que les arrêtés de grâce motivés pourront être examinés aussi bien que les arrêtés non motivés.

» Pour l'instant, on achève de réunir la documentation nécessaire, dans les deux langues nationales, de manière à permettre à la Commission de procéder immédiatement à son enquête. »

* *

7. Avis de la Commission européenne des Droits de l'Homme concernant l'article 123sexies du Code pénal.

La presse a fait mention de l'avis émis récemment par une Sous-commission de la Commission des Droits de l'Homme du Conseil de l'Europe, concernant une requête introduite par un Belge condamné pour crime contre la sûreté extérieure de l'Etat (art. 113 à 123 *quinquies* du Code pénal). Dans sa requête, l'intéressé aurait défendu la thèse que l'article 123 *sexies* du Code pénal, qui prévoit la privation de certains droits civils et politiques, serait, en tout ou en partie, contraire à la Déclaration des Droits de l'Homme.

Plusieurs commissaires ont prié le Ministre de la Justice de les renseigner sur le bien-fondé de cet article de presse.

Le Ministre déclare qu'il a vainement essayé de recueillir des informations par l'intermédiaire de son collègue des Affaires Etrangères. Ni lui, ni le Gouvernement, ne sont au courant de l'avis émis par la Sous-commission précitée.

D'après certains bruits, cet avis devrait encore être soumis à la Commission plénière avant de recevoir un caractère officiel. Il ne serait d'ailleurs pas publié, ni porté officiellement à la connaissance du gouvernement intéressé.

On ignore, d'autre part, comment la presse a eu connaissance de l'avis émis par la Sous-commission.

* *

8. Benoemingen in het Parket Generaal van Brussel.

De Minister van Justitie wordt door bepaalde Commissarissen ter verantwoording geroepen in verband met een der jongste benoemingen in het Parket Generaal te Brussel. Hem wordt in herinnering gebracht dat, tijdens de bespreking in openbare zitting van een wetsvoorstel tijdens het afgelopen jaar, door verschillende leden het feit gehekeld werd dat de magistratuur uit de Parketten van de provincies die ressorteren onder het Hof van Beroep te Brussel onvoldoende kansen krijgen op bevordering in het Parket Generaal te Brussel, doordat de benoemingen in dat Parket Generaal meestal voorbehouden schijnen te zijn aan magistraten uit het Parket te Brussel.

Meer bepaald werd erop gewezen dat er sinds tientallen jaren geen Henegouws magistraat meer in het Parket Generaal was benoemd geworden.

De gehekeldde benoeming van een magistraat die weliswaar uit Henegouwen afkomstig is en zelfs theoretisch van een Henegouwse rechtbank deel uitmaakte doch er nooit gezeteld heeft gezien hij onmiddellijk na zijn benoeming overgeheveld werd naar het Auditoraat Generaal, kan bezwaarlijk beschouwd worden als een tegemoetkoming aan de wensen van de Henegouwse Magistratuur waarvan zich verschillende collega's verleden jaar de tolk hebben gemaakt en waarvan de principiële gegrondheid destijds door de Minister van Justitie erkend werd.

De Minister heeft laten gelden dat die magistraat geboren is in Henegouwen, steeds zijn woonplaats in Henegouwen heeft gehad en overigens onlangs tegelijkertijd door het Hof van Beroep en door de Provincieraad van Henegouwen voorgesteld werd als eerste kandidaat raadsheer bij het Hof van Beroep te Brussel.

Ofschoon de Minister meent dat de besproken benoeming inderdaad rekening heeft gehouden met de destijds geuite wensen, treden verschillende leden het standpunt van hun collega's bij.

* * *

9. Benoemingen van Substituten van de Krijgsauditeur te velde.

Aan de Minister wordt gevraagd hoe groot het aantal benoemingen is welke hij gedaan heeft voor het ambt van *Substituut van de Krijgsauditeur te velde* sinds 1958.

De Minister geeft volgende bijzonderheden : twaalf benoemingen werden gedaan; twee substituten werden ter beschikking gesteld van het Parket van de Procureur des Konings te Brussel; drie werden gedelegeerd bij het Parket te Antwerpen; drie bij het Parket te Gent; één bij het Parket te Brugge en één bij het Parket te Charleroi.

Slechts twee substituten nemen hun opdracht waar te velde.

Een commissaris merkt hierbij op dat deze praktijk erop gericht is langs een omweg het kader van de gewone Parketten aan te vullen.

8. Nominations au Parquet général de Bruxelles.

Le Ministre de la Justice a été interpellé par certains membres au sujet d'une des nominations qu'il a faites récemment au Parquet général de Bruxelles. Il lui ont rappelé que l'an dernier, au cours de la discussion en séance publique d'une proposition de loi, plusieurs sénateurs ont critiqué le fait que les magistrats appartenant aux Parquets des provinces qui relèvent de la Cour d'appel de Bruxelles, n'ont pas de chances d'avancement suffisantes au Parquet général de Bruxelles, les nominations y étant apparemment réservées dans la plupart des cas aux magistrats du Parquet de Bruxelles.

Il a été rappelé, en particulier, que depuis des dizaines d'années aucun magistrat du Hainaut n'a plus été nommé au Parquet général.

On peut difficilement considérer la nomination d'un magistrat, originaire, il est vrai du Hainaut et ayant appartenu, en théorie, à un tribunal de cette province, mais qui n'y a jamais siégé puisqu'il a été, immédiatement après sa nomination, transféré à l'Auditorat général, comme une satisfaction accordée aux desiderata exprimés par la magistrature du Hainaut, dont plusieurs collègues se sont, l'an dernier, fait les interprètes et dont le Ministre de la Justice avait d'ailleurs reconnu qu'ils étaient fondés en principe.

Le Ministre a fait valoir que ce magistrat était né dans le Hainaut, qu'il y avait été constamment domicilié et que, d'ailleurs, il avait été présenté récemment, à la fois par la Cour d'Appel et par le Conseil provincial du Hainaut, comme premier candidat-conseiller à la Cour d'Appel de Bruxelles.

Quoique le Ministre ait déclaré qu'à son estime, la nomination critiquée répondait aux vœux qui avaient été émis jadis dans ce domaine, plusieurs membres se rallient au point de vue défendu par leurs collègues.

* * *

9. Nominations de substituts de l'Auditeur militaire en campagne.

Il a été demandé au Ministre de communiquer le nombre de nominations aux fonctions de *substitut de l'auditeur militaire en campagne* qu'il a faites depuis 1958.

Le Ministre donne les précisions suivantes : il a procédé, au total, à douze nominations; deux substituts ont été mis à la disposition du Parquet du Procureur du Roi à Bruxelles, trois substituts ont été délégués auprès du Parquet d'Anvers et trois auprès du Parquet de Gand, un substitut auprès du Parquet de Bruxelles et un autre auprès du Parquet de Charleroi.

Seuls deux substituts assument leurs fonctions en campagne.

Un commissaire fait observer que cette pratique vise à compléter par un détour, le cadre des Parquets ordinaires.

De Minister antwoordt dat hij genoodzaakt is tot dit middel zijn toevlucht te nemen teneinde tijdelijk te voorzien in de meest dringende behoeften.

Een ontwerp waarbij het definitief kader van de magistratuur wordt vastgesteld werd uitgewerkt door een Commissie van drie Advokaten-Generaal. De korpsoversten van de Magistratuur die daaromtrent advies moesten uitbrengen waren van oordeel dat de voorgestelde benoemingen onvoldoende ruim zijn.

Het ontwerp zal trouwens maar kunnen verwezenlijkt worden in het kader van de algemene hervorming van de rechterlijke inrichting nadat de Koninklijke Commissaris zijn verslag zal hebben ingediend. Intussen is het volstrekt onvermijdelijk de besproken noodoplossingen te handhaven, met het oog op een normale werking van de gewone Parketten, tenzij het Parlement van oordeel zijn zou dat het verkieslijker is een wetsontwerp betreffende het kader van de Magistratuur nu reeds in te dienen.

Verschillende commissarissen laten hierbij gelden dat de bekende neiging om alsmaardoor uitbreiding te geven aan het kader van de Magistratuur zeker niet aan een werkelijke behoefte beantwoordt. Overigens zijn zij de mening toegedaan dat de hervormingen die zullen voorgedragen worden door de Koninklijke Commissaris ongetwijfeld een sterke weerslag zullen hebben op de spreiding van het af te doen werk.

Een commissaris dringt aan dat men zich zou houden aan de voorstellen van de Commissie van Advokaten-Generaal en geen acht zou slaan op het bijvoegsel dat, onder invloed van zekere kritiek, aan de oorspronkelijke voorstellen werd toegevoegd.

* * *

10. *Veiligheid van de Staat en Gerechtelijke Politie.*

Een commissaris verwijst naar de kritische beschouwingen welke in het verslag over de begroting van het afgelopen dienstjaar gewijd werden aan de aktiviteit van de Veiligheid van de Staat. Hij stelt hierbij de vraag of het niet aangewezen zijn zou deze dienst geleidelijk op te heffen daar hij voor het vervullen van zijn opdracht in feite meestal toch moet beroep doen op de Gerechtelijke Politie en deze omweg hem vrijwel ondoelmatig en zinloos voorkomt.

De vertegenwoordiger van de Minister kan deze opvatting volstrekt niet delen. Staatsveiligheid en gerechtelijke politie hebben volgens hem volkomen onderscheiden opdrachten te vervullen — ook de werkwijze van beide organismen is totaal verschillend.

Er bestaat misschien tussen hen een zekere wedijver die wel eens de gestalte kan aannemen van een zeker wantrouwen: doch dat is een gezonde democratische waarborg, meent hij.

Kortom, het komt hem allerminst wenselijk voor de taak welke weggelegd is voor de Staatsveiligheid (toezicht over subversieve bewegingen — controle op de vreemdelingen) en welke een eerder

Le Ministre répond qu'il est obligé de recourir à ce moyen afin de pourvoir, à titre temporaire, aux nécessités les plus urgents.

Un projet fixant le cadre définitif de la magistrature a été élaboré par une Commission de trois Avocats généraux. Les chefs de corps de la magistrature, qui devaient donner leur avis sur ce point, ont estimé que les nominations proposées étaient insuffisantes.

Le projet ne pourra d'ailleurs être réalisé que dans le cadre de la réforme générale de l'organisation judiciaire, après le dépôt du rapport du Commissaire royal. Dans l'entretemps, il est absolument indispensable de maintenir les solutions de fortune, afin d'assurer le fonctionnement normal des parquets ordinaires, à moins que le Parlement n'estime qu'il serait préférable de déposer, dès à présent, un projet de loi concernant le cadre de la magistrature.

Certains membres affirment toutefois que la tendance bien connue, qui pousse à l'extension continuelle du cadre de la magistrature, ne répond pas à un besoin réel. Ils estiment d'ailleurs que les réformes que proposera le Commissaire royal, auront une répercussion importante sur la répartition du travail judiciaire.

Un membre insiste pour qu'on s'en tienne aux propositions émanant de la Commission des Avocats généraux et qu'on néglige l'appendice, qui sous l'influence d'une certaine critique est venu compléter les propositions initiales.

* * *

10. *Sûreté de l'Etat et Police judiciaire.*

Un commissaire rappelle les considérations et les critiques qui ont été développées au sujet de l'activité de la Sûreté de l'Etat, dans le rapport sur le budget de l'année écoulée. Il se demande s'il ne serait pas indiqué de supprimer petit à petit ce service, étant donné qu'il est obligé, dans la plupart des cas, de faire appel à la Police judiciaire pour l'accomplissement de sa mission, détour qui paraît pour le moins inefficace et dénué de sens.

Le représentant du Ministre ne partage pas du tout ce point de vue. La sûreté de l'Etat et la Police judiciaire ont à remplir des missions parfaitement distinctes; au surplus, la méthode de travail de ces deux organismes est totalement différente.

Peut-être existe-t-il entre eux une certaine rivalité, qui, dans certaines circonstances, peut ressembler à de la méfiance: c'est là, estime-t-il, une garantie de saine démocratie.

Bref, il ne lui paraît absolument pas souhaitable de transférer la mission qui est réservée à la Sûreté de l'Etat (contrôle des mouvements subversifs et contrôle des étrangers) et qui a un caractère plutôt

politiek karakter heeft, over te dragen op de gerechtelijke politie die essentieel tot opdracht heeft het opsporen van misdadigers.

Dat de Staatsveiligheid beroep doet op een zekere medewerking van de gerechtelijke politie, zoals van de politie in het algemeen, is zonder enig bezwaar en zou zeker niet de opheffing van de Staatsveiligheid kunnen verantwoorden.

*
* *

11. *Zitpenningen van Magistraten.*

Een commissaris wenst te weten welke de juiste stand is van het vraagstuk der zitpenningen van magistraten. Hij herinnert eraan dat een voorontwerp van wet destijds werd uitgewerkt door een Commissie waarbij voor dit vraagstuk een algemene regeling getroffen werd die gold zowel voor magistraten als voor ambtenaren.

Intussen werd een voorlopige wet gestemd teneinde het mogelijk te maken de zitpenningen welke verschuldigd zijn aan magistraten belast met het voorzitterschap van diverse administratieve Commissies uit te keren.

Deze wet werd reeds tweemaal verlengd; bij de laatste bespreking heeft Uw Commissie van Justitie uitdrukkelijk de Minister ervoor gewaarschuwd dat zij geen nieuwe verlenging meer in overweging zou nemen.

Intussen werd het ontwerp van definitieve wet nog steeds niet ingediend en konden de magistraten voor het afgelopen jaar niet betaald worden.

De Minister antwoordt dat het algemeen voorstel klaar ligt en binnenkort zal ingediend worden bij het Parlement in gemeenzaam overleg met hem door de Minister die het algemeen bestuur in zijn bevoegdheid heeft. Dit voorstel maakt immers deel uit van de administratieve hervorming.

*
* *

12. *Onafstaanbaarheid en onbeslagbaarheid van de bezoldigingen, pensioenen en sociale uitkeringen.*

Een lid heeft inlichtingen gevraagd omtrent de stand van het probleem betreffende de beslagbaarheid en de afstaanbaarheid van de wedden van de ambtenaren en het loon van de arbeiders (Gedr. St. Senaat, zitting 1955-1956, n° 339).

Hem werd het volgende antwoord verstrekt :

Dit probleem werd oorspronkelijk gesteld bij een voorstel van wet van de heer Ancot, Senator, (Gedr. St. Senaat, zitting 1954-1955, n° 159) dat de Senaat op 6 december 1955 heeft aangenomen. De Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft de door de Senaat overgezonden tekst gewijzigd door de toepassing van de wet o.m. uit te breiden tot de arbeiders en bedienden van de burgerlijke of handelsmaatschappijen, de kooplieden en andere particulieren. De Kamer wenste immers niet af te wijken van artikel 3bis van de wet van 18 au-

politique, à la Police judiciaire dont la tâche essentielle consiste à rechercher les criminels.

Que la Sûreté de l'Etat fasse appel à une certaine collaboration de la Police judiciaire et de la police en général, ne soulève aucune objection et ne justifierait certainement pas la suppression de la Sûreté de l'Etat.

*
* *

11. *Jetons de présence des magistrats.*

Un membre voudrait connaître l'état actuel du problème posé par les jetons de présence alloués aux magistrats. Il rappelle qu'une commission spéciale avait élaboré un avant-projet de loi préconisant une réglementation générale qui s'appliquerait aussi bien aux magistrats qu'aux fonctionnaires.

Dans l'entretemps, une loi provisoire a été votée afin de permettre la liquidation des jetons de présence dus aux magistrats chargés de la présidence de diverses commissions administratives.

Cette loi a été prorogée à deux reprises; au cours de la dernière discussion, votre Commission de la Justice a, en présence du Ministre, marqué formellement son opposition à toute nouvelle prorogation.

Le projet concernant la loi définitive n'ayant malheureusement pas encore été déposé, il a été impossible de payer les magistrats pour l'année écoulée.

Le Ministre répond que le projet général est prêt et sera déposé bientôt au Parlement, de concert avec le Ministre qui a l'administration générale dans ses attributions. Ce projet fait, en effet, partie de la réforme administrative.

*
* *

12. *Incessibilité et insaisissabilité des rémunérations, pensions et prestations sociales.*

Un commissaire a sollicité des renseignements concernant l'état du problème de la saisissabilité et de la cessibilité des traitements des fonctionnaires et des salaires des ouvriers (Doc. Sénat, session de 1955-1956, n° 339).

Il lui a été répondu ce qui suit :

Il s'agit initialement d'une proposition de loi déposée par M. le Sénateur Ancot (Doc. Sénat, session de 1954-1955, n° 159) et votée par le Sénat le 6 décembre 1955. La Chambre des Représentants a amendé le texte transmis par le Sénat, notamment en étendant l'application de la loi aux ouvriers et employés des entreprises civiles ou commerciales, aux marchands et autres particuliers. La Chambre n'a pas voulu déroger à l'article 3bis de la loi du 18 août 1887, réglant la saisissabilité et la cessibilité des pensions attribuées aux employés des sociétés

gustus 1887 betreffende de onoverdraagbaarheid en de onbeslagbaarheid van de pensioenen verleend aan de bedienden van de burgerlijke of handelsmaatschappijen en aan andere in dat artikel opgesomde categorieën van personen.

In hetzelfde verband werd door de heer Deruelles bij de Kamer een ander voorstel van wet ingediend tot wijziging van de wet van 18 augustus 1887 inzake de onafstaanbaarheid en de onaantastbaarheid van het loon der werklieden (Gedr. St. Kamer, zitting 1956-1957, n° 637). Het doel ervan was talrijke misbruiken tegen te gaan die thans worden gepleegd en waarvan de arbeiders het slachtoffer zijn.

Dit voorstel werd, na verruiming en wijziging, door de Kamer aangenomen en is aldus het ontwerp geworden dat thans aanhangig is bij de Commissie voor de Arbeid en de Sociale Voorzorg, waar de behandeling ervan werd geschorst teneinde zo mogelijk tot een allesomvattende oplossing te komen en dubbel werk uit te sluiten.

De Senaatscommissie voor de Justitie heeft bij het nieuw onderzoek van deze aangelegenheid als haar mening te kennen gegeven dat ook de regelen betreffende de vaststelling van het beslagbaar en afstaanbaar gedeelte van de pensioenen dienen te worden eengemaakt. Gebleken was immers dat deze regelen, die in talrijke wetten zijn neergelegd, verschillen alnaar de categorie van gepensioneerden.

Aangezien dit vraagstuk buitengewoon ingewikkeld was heeft de heer Voorzitter van de Senaat, op verzoek van de Commissie voor de Justitie, het advies van de Raad van State, afdeling Wetgeving, gevraagd nopens de eenmaking van de wettelijke bepalingen betreffende het beslag op en de afstand van de pensioenen en gevraagd de Commissie voor de Justitie in te lichten omtrent de verschillende wetteksten die deze aangelegenheid regelen. De Raad van State heeft zijn advies op 28 juni 1957 verstrekt.

Op initiatief van de Minister van Justitie werd, met het oog op de coördinatie van de werkzaamheden, een interdepartementale commissie ingesteld voor de studie van het probleem in zijn geheel; deze Commissie omvat afgevaardigden van de diensten van de Eerste-Minister, van het Ministerie van Financiën (Bestuur der Pensioenen), van Arbeid, van Landsverdediging, van Volksgezondheid en het Gezin, van Verkeerswezen, van Binnenlandse Zaken, van Openbaar Onderwijs en van Justitie.

Deze Commissie heeft driemaal vergaderd en een voorontwerp van wet aangeboden dat de Minister van Justitie op 30 december 1959 heeft medegedeeld aan de Voorzitter van de Commissie voor de Justitie, die het ter hand gesteld heeft aan de heer Orban, Verslaggever van het ontwerp.

Aan de andere kant is het probleem van de onafstaanbaarheid en de onbeslagbaarheid van de uitkeringen bepaald bij de wetten betreffende de maatschappelijke zekerheid en de sociale voorzorg ter sprake gekomen in de Kamercommissie voor de Arbeid en de Sociale Voorzorg, bij de behandeling van de begroting van het Ministerie van Sociale Voorzorg voor het dienstjaar 1959.

civiles ou commerciales et à d'autres catégories de personnes, énumérées à cet article.

Dans le même ordre d'idées, un autre proposition de la loi a été introduite à la Chambre à l'initiative de M. le Député Deruelles tendant à modifier la loi du 18 août 1887 relative à l'incessibilité et l'insaisissabilité des salaires des ouvriers (Doc. Chambre des Représentants, session de 1956-1957, n° 637) Le but en est de supprimer les nombreux abus qui se produisent actuellement et dont sont victimes les travailleurs.

Cette proposition, après avoir été élargie et amendée, a été votée par la Chambre et est ainsi devenu le projet qui est actuellement pendant devant la Commission du Travail et de la Prévoyance Sociale où l'examen en a été suspendu dans le but d'en arriver si possible à une solution d'ensemble et d'éviter un double emploi.

Lors du réexamen de la question, la Commission de la Justice du Sénat a émis, l'opinion qu'il faudrait également uniformiser les règles déterminant la portion saisissable et cessible des pensions. Il est apparu, en effet, que ces règles qui font l'objet de lois multiples, diffèrent selon les différentes catégories de pensionnés.

Etant donné l'extrême complexité de cette question, M. le Président du Sénat, à la demande de la Commission de la Justice, sollicita l'avis du Conseil d'Etat, Section de Législation, concernant l'uniformisation des dispositions légales sur la saisie et la cession des pensions et invita ce haut collège à renseigner la Commission de la Justice sur les différents textes légaux qui régissent cette matière. Le Conseil d'Etat a émis son avis le 28 juin 1957.

A l'initiative du Ministre de la Justice et en vue de coordonner le travail, une Commission interdépartementale a été constituée pour l'étude du problème d'ensemble; cette commission comprend des délégués des Services du Premier Ministre ainsi que des Ministères des Finances (Administration des Pensions), du Travail, de la Défense Nationale, de la Santé Publique et de la Famille, des Communications, de l'Intérieur, de l'Instruction Publique et de la Justice.

La Commission a consacré trois séances à ces travaux et a présenté un avant-projet de loi que le Ministre de la Justice a communiqué, le 30 décembre 1959, au Président de la Commission de la Justice, qui l'a transmis au rapporteur du projet, M. Orban.

D'un autre côté, la question de l'incessibilité et de l'insaisissabilité des prestations prévues par les lois de sécurité et de la prévoyance sociales fut soulevée au sein de la Commission du Travail et de la Prévoyance Sociale de la Chambre des Représentants lors de l'examen du budget du Ministère de la Prévoyance Sociale pour l'exercice 1959.

De Minister van Sociale Voorzorg heeft toen verklaard dat dit probleem in studie genomen zou worden in het kader van de coördinatie van de sociale zekerheid.

Uit de inlichtingen die het Ministerie van Sociale Voorzorg heeft verstrekt blijkt dat de technische commissie voor coördinatie der sociale zekerheid, ingesteld bij het koninklijk besluit van 4 februari 1959 (*Belgisch Staatsblad* 12 februari 1959) zeer binnenkort het verslag zal onderzoeken van de heer W. Leen, opdrachthouder, betreffende de onafstaanbaarheid en de onbeslagbaarheid van de uitkeringen bepaald in de wetten betreffende de maatschappelijke zekerheid en de sociale voorzorg.

* * *

13. *Burgerlijk register en repertorium van de onbekwaamheden.*

Op 1 juli 1959 gaf de Minister van Justitie in de Senaatscommissie voor de Justitie uiting aan zijn verlangen dat de behandeling van het voorstel van wet tot invoering van het burgerlijke register, dat in de openbare vergadering van dezelfde dag aan de orde was, uitgesteld zou worden.

Hij gaf daarvoor twee redenen op : de financiële last en de al te zware verantwoordelijkheid die het voorstel aan de betrokken ambtenaren oplegt.

De Minister vroeg zes maanden uitstel om een repertorium te doen aanleggen met alle inlichtingen inzake onbekwaamheid waarover zijn Departement nu reeds beschikt. Na deze termijn zou men de mogelijkheid kunnen onderzoeken om dit repertorium enigszins doch in beperkte mate uit te breiden.

De Commissie besloot dit vraagstuk opnieuw te behandelen in januari 1960 in het licht van de ervaring die de Minister inmiddels zou hebben opgedaan.

Een lid vraagt hoever het thans met het aanleggen van dit repertorium staat.

De Minister van Justitie heeft hieromtrent de volgende inlichtingen verstrekt.

Op 15 juni 1959 is de Dienst burgerlijke stand van het departement begonnen met het aanleggen van een register van de onbekwaamheden (burgerlijk register), beperkt tot de ontzettingen, de benoemingen van een raadsman en de opheffingen die sinds 1 mei 1936 (inwerkingtreding van het koninklijk besluit van 30 maart 1936 tot wijziging van artikel 897 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering) zijn uitgesproken.

Dit werk wordt in drie fasen uitgevoerd.

Eerste fase.

Aan de hand van de uittreksels van vonnissen opgenomen in het *Staatsblad* en van de verzamelijsten die telkens in januari worden gepubliceerd, zijn ongeveer 2.750 steekkaarten opgemaakt ten name van personen omtrent wie tussen 1 mei 1936 en 31 december 1958 een van de vorengenoemde beslissingen werd genomen.

Le Ministre de la Prévoyance Sociale déclara à cette occasion que ce problème ferait l'objet d'une étude dans le cadre de la mission de coordination de la sécurité sociale.

Des renseignements fournis par le Ministère de la Prévoyance Sociale il résulte que la Commission technique de coordination en matière de sécurité sociale, instituée par l'arrêté royal du 4 février 1959 (*Moniteur belge* 12 février 1959) examinera très bientôt le rapport de M. W. Leen, chargé de mission, sur l'incessibilité et l'insaisissabilité des prestations prévues par les lois de sécurité et de prévoyance sociale.

* * *

13. *Casier civil et répertoire des incapacités.*

A la séance de la Commission de la Justice du Sénat du 1er juillet 1959, le Ministre de la Justice a fait part de son désir de voir ajourner la discussion de la proposition de loi créant le casier civil, qui figurait à l'ordre du jour de la séance publique du même jour.

Il invoquait deux motifs : la charge financière et les responsabilités trop lourdes dont la proposition charge les fonctionnaires intéressés.

Le Ministre demandait un délai de six mois pendant lequel il ferait constituer un répertoire de tous les renseignements en matière d'incapacités dont son Département dispose déjà actuellement. Après ce délai, on pourrait examiner la possibilité de donner à ce répertoire certaines extensions limitées.

La Commission décida de réexaminer cette question au mois de janvier 1960 sur base de l'expérience à laquelle le Ministre s'était engagé de procéder entretemps.

Un commissaire demande où en est actuellement l'établissement de ce répertoire.

Le Ministre de la Justice a fourni à ce sujet les renseignements suivants :

Le 15 juin 1959, le Service de l'état civil du Département a entrepris la réalisation d'un casier des incapacités (casier civil), limité aux interdictions, mises sous conseil et mainlevées intervenues depuis le 1er mai 1936 (date d'entrée en vigueur de l'arrêté royal du 30 mars 1936, modifiant l'article 897 Code de procédure civile).

Ce travail est en voie de réalisation en trois phases.

Première phase.

Sur base des extraits de jugements insérés au *Moniteur* et à l'aide des listes récapitulatives publiées au mois de janvier de chaque année, environ 2.750 fiches ont été dressées au nom des personnes ayant fait l'objet d'une des mesures visées, entre le 1er mai 1936 et le 31 décembre 1958.

Dit werk zal voor het jaar 1959 geschieden wanneer de verzamellijst verschenen zal zijn. Verwacht mag worden dat de kaarten betreffende dat jaar (1959) vóór 10 februari 1960 opgemaakt zullen zijn.

Onmiddellijk daarna zal men beginnen met de kaarten voor het jaar 1960, die opgemaakt zullen worden naargelang de vonnissen in het *Staatsblad* worden bekendgemaakt.

Men mag aannemen dat deze eerste fase op 15 februari 1960 beëindigd zal zijn.

Op dat ogenblik zullen er ongeveer 3.000 kaarten zijn.

Het departement van Justitie zal dus met ingang van 15 februari 1960 kunnen zeggen of er sinds 1 mei 1960 omtrent een bepaald persoon al dan niet een beslissing is genomen, op voorwaarde evenwel dat deze in het *Staatsblad* werd bekendgemaakt.

Men heeft inderdaad geconstateerd dat sommige beslissingen niet werden gepubliceerd, niettegenstaande het bepaalde in artikel 897 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

Is de beslissing gepubliceerd, dan zal aan de hand van de steekkaarten gezegd kunnen worden welke beslissing (ontzetting, benoeming van een raadsman of opheffing) werd genomen, op welke datum, door welke rechtbank en op welke datum zij in het *Staatsblad* werd bekendbemaakt.

Tweede fase.

De kaarten moeten worden aangevuld met de nauwkeurige opgave van de identiteit van de betrokken personen.

In 65 % van de gevallen vermelden de in het *Staatsblad* opgenomen uittreksels niet de geboorteplaats en -datum van de betrokkenen. Deze inlichtingen zijn nochtans onontbeerlijk om uittreksels te kunnen afleveren.

Geconstateerd werd dat sommige vonnissen slecht gesteld zijn (bv. verwarring tussen gerechtelijk raadsman en voorlopig bewindvoerder) of het niet mogelijk maken de persoon omtrent wie de beslissing werd genomen met zekerheid te identificeren (bv. verkeerde of onvolledige opgave van de identiteit). In dit geval moeten nadere inlichtingen worden gevraagd.

Wat betreft deze tweede fase is het werk beëindigd voor de jaren 1936 en 1937.

Voor het jaar 1960 zal het geschieden naargelang van de bekendmakingen in het *Staatsblad*.

Gehoopt wordt dat de jaren 1938 tot 1959 beëindigd zullen zijn vóór 31 december 1960.

Derde fase.

Nadat de kaarten door het uitvoerend personeel van de dienst zijn opgemaakt, moeten ze worden nagezien door een doctor in de rechten en/of een wetgevingsadviseur.

Pour l'année 1959, ce travail sera effectué lorsque la liste récapitulative aura paru. On peut prévoir que les fiches relatives à cette année (1959) seront établies avant le 10 février prochain.

Immédiatement après on entreprendra la confection des fiches afférentes à l'année 1960 qui seront établies au fur et à mesure des publications des jugements au *Moniteur*.

Tout laisse prévoir qu'en ce qui concerne cette première phase, on sera à jour le 15 février 1960.

Environ 3.000 fiches auront alors été établies.

Le Département de la Justice sera donc à partir du 15 février 1960 à même de certifier si une personne a, ou non, fait, depuis le 1er mai 1936, l'objet d'une décision, à condition que celles-ci ait été publiée au *Moniteur*.

En effet il a été constaté que, malgré les dispositions de l'article 897 du Code procédure civile, certaines décisions n'ont pas été publiées.

Si la décision a été publiée, les fiches permettront d'indiquer leur objet (interdiction, mise sous conseil ou mainlevée), la date à laquelle elle est intervenue, le tribunal qui l'a rendue et la date de sa publication au *Moniteur*.

Deuxième phase.

Les fiches devront être complétées par l'indication exacte de l'identité des personnes visées.

Dans 65 % des cas, les extraits insérés au *Moniteur* n'indiquent pas les lieu et date de naissance des intéressés. Ces renseignements sont cependant indispensables pour qu'on puisse délivrer des extraits.

Il a été constaté que certains jugements sont mal libellés (par exemple confusion entre conseil judiciaire et administrateur provisoire) ou ne permettent pas d'identifier avec certitude la personne qui fait l'objet de la mesure (par exemple indication erronée ou incomplète de l'identité). Des précisions doivent être demandées dans ce cas.

En ce qui concerne cette deuxième phase, le travail est terminé pour les années 1936 et 1937.

Pour l'année 1960, il sera effectué au fur et à mesure des publications au *Moniteur*.

Pour les années 1938 à 1959, on espère pouvoir l'achever avant le 31 décembre 1960.

Troisième Phase.

Les fiches étant établies par le personnel exécutif du service, il conviendrait qu'elles soient vérifiées par un des docteurs en droit et/ou par un des conseillers de la Législation.

Zoals de zaken thans staan zal deze controle slechts worden uitgeoefend wanneer een afschrift of een uittreksel van een kaart moet worden afgeleverd.

In dat geval zal de kaart worden nagezien aan de hand van alle stukken waarover de dienst beschikt en die op het bijzondere geval betrekking hebben. Op de kaart zal de vermelding « Nagezien » met de datum en de paraaf gesteld worden.

Met betrekking tot *het fiscaal aspect* van de aflevering van uittreksels uit het register, heeft het departement van Financiën medegedeeld dat de afschriften of uittreksels onderworpen zijn aan een zegelrecht van 30 frank.

De attesten ten blijke dat een persoon niet in het register voorkomt, zijn niet aan het zegelrecht onderworpen.

Aan de andere kant heeft de Minister opdracht gegeven de drie procureurs-generaal te raadplegen om te weten af de administratie, wanneer zijn uittreksels uit het register aflevert, artikel 32 van de wet op het handelsregister moet naleven waarbij bepaald is dat de uittreksels uit dit register geen melding mogen maken van de ontzetting of de benoeming van een gerechtelijk raadsman wanneer een vonnis tot opheffing werd gewezen.

De Procureur-generaal te Brussel en te Luik zijn van oordeel dat artikel 32 van de wet op het handelsregister niet uitdrukkelijk van toepassing is op de uittreksels uit het burgerlijk register maar dat de Administratie zich toch naar dit artikel zou moeten gedragen. De Procureur-generaal te Brussel voegt hieraan zelfs toe dat de Administratie haar verantwoordelijkheid op het spel zou kunnen zetten wanneer ze anders handelt.

Uit wat voorafgaat blijkt dat met ingang van 15 februari 1960 uittreksels uit het register afgeleverd zullen kunnen worden.

Met het oog daarop zal het nuttig zijn in het *Staatsblad* een bericht op te nemen, houdende :

1° dat de aanvragen om een uittreksel de naam, voornamen, geboorteplaats en geboortedatum van de bedoelde persoon moeten vermelden;

2° dat bij de aanvragen een fiscale zegel van 30 frank moet worden gevoegd;

3° dat in de uittreksels geen melding gemaakt zal worden van de ontzettingen of benoemingen van een raadsman wanneer een vonnis tot opheffing werd gewezen;

4° dat de uittreksels, onder dit voorbehoud, melding zullen maken van de beslissingen die in het *Staatsblad* werden opgenomen, zonder dat het departement verantwoordelijk gesteld kan worden voor vergissingen of weglatingen in de berichten van het *Staatsblad*.

Ook aan de drie procureurs-generaal zal een circulaire in die zin worden gezonden met het verzoek om :

1° bij de rechters erop aan te dringen dat in het beschikkend gedeelte van ieder vonnis inzake ont-

Pour l'instant, ce contrôle ne sera effectué que lorsqu'une copie ou un extrait d'une fiche devra être délivré.

A ce moment, la fiche sera vérifiée à la lumière de tous les documents en possession du service et se rapportant au cas déterminé. Une mention « Vérifié » avec date et paraphe sera apportée sur la fiche.

En ce qui concerne *l'aspect fiscal* de la délivrance d'extraits du casier, le Département des Finances a fait savoir que les copies ou extraits doivent être soumis à un droit de timbre de 30 francs.

Les certificats attestant qu'une personne ne figure pas au casier ne sont pas assujettis au droit de timbre.

Par ailleurs, le Ministre a ordonné la consultation des trois Procureurs Généraux sur la question de savoir si, en délivrant des extraits du casier, l'Administration doit observer les dispositions de l'article 32 de la loi sur le registre de commerce qui prévoit que les extraits de ce registre ne peuvent mentionner l'interdiction ou la nomination d'un conseil judiciaire lorsqu'un jugement de mainlevée est intervenu.

Les Procureurs Généraux de Bruxelles et de Liège estiment que si l'article 32 de la loi sur le registre de commerce n'est pas expressément applicable aux extraits du casier civil, il convient cependant que l'Administration se conforme à cet article. M. le Procureur Général de Bruxelles ajoute même qu'en agissant autrement, l'Administration pourrait engager sa responsabilité.

Il résulte des considérations qui précèdent que l'on peut s'engager à délivrer des extraits du casier à partir du 15 février 1960.

A cette fin, il sera utile d'insérer un avis au *Moniteur* précisant les points suivants :

1° que les demandes d'extrait doivent mentionner les nom, prénoms lieu et date de naissance de la personne visée;

2° que les demandes doivent être accompagnées d'un timbre fiscal de 30 francs;

3° que dans les extraits, il ne sera pas fait mention des interdictions ou nominations de conseil lorsqu'un jugement de mainlevée est intervenu;

4° que, sous cette réserve, les extraits feront mention des décisions publiées au *Moniteur*, sans que le Département soit responsable des erreurs ou omissions qui se seraient glissées dans ces publications.

Une circulaire sera adressée également dans ce sens aux trois Procureurs Généraux en les invitant :

1° à insister auprès des juges pour que le dispositif de tout jugement en matière d'interdiction,

zetting, benoeming van een raadsman of opheffing van een van deze maatregelen, de volledige identiteit van de betrokken personen zal worden vermeld en nader zal worden bepaald welke wijzigingen in hun status zijn aangebracht;

2° de griffiers erop te wijzen dat zij de in het *Staatsblad* op te nemen uittreksels met de grootst mogelijke zorg zouden stellen.

* * *

14. *Wet betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen.*

Een lid wijst erop dat sommige uitvoeringsbesluiten van de wet betreffende de verplichte verzekering nog niet zijn bekendgemaakt. Hij meent te weten dat dit met name het geval is met het besluit betreffende de werking van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds ingesteld bij de wet, wat tot gevolg heeft dat sommige slachtoffers van ongevallen veroorzaakt door wagens zonder burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering grote moeilijkheden zouden hebben ondervonden om schade-loos gesteld te worden.

De Minister verstrekt hieromtrent de volgende inlichtingen.

« Artikel 26 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen machtigde de Koning de datum van inwerkingtreding van deze tekst te bepalen. Het koninklijk besluit van 22 december 1956 heeft de inwerkingtreding van de wet op 1 januari 1957 vastgesteld, met uitzondering van enkele bepalingen, o.a. de artikelen 13 en 17.

» Er is immers gebleken, eensdeels, dat de inschrijving in een repertorium, de kennisgeving en de verklaring betreffende de verzekering en, anderdeels, dat het uitreiken van het certificaat, dat het bestaan van een verzekeringscontract moet bewijzen en tevens op zichtbare wijze moet worden aangebracht op het rijtuig, een uitbreiding van de met deze opdracht belaste diensten zou tot gevolg hebben en dus grote kosten zou veroorzaken.

» De betrokken departementen hebben derhalve, in samenwerking met de verzekeraars, een eenvoudiger en doelmatiger oplossing gezocht. Een Interdepartementale Commissie, verbonden aan het Ministerie van Justitie, is met het onderzoek van deze problemen belast.

» Als oplossing wordt overwogen de afgifte van de nummerplaat afhankelijk te stellen van het bestaan van een verzekeringspolis welke het rijtuig dekt. Verder hebben de verslagen van de rechterlijke overheden en de adviezen van de verzekeraars over de toepassing van de wet aangetoond, dat verscheidene amendementen zouden moeten worden aangebracht. Sommige daarvan hebben een wijziging in de Beneluxovereenkomst betreffende de verplichte verzekering tot gevolg (de nodige contacten werden met de Beneluxpartners opgenomen).

de nomination de conseil ou de mainlevée d'une de ces mesures énonce l'identité complète des personnes visées et précise les changements apportés à leur statut;

2° à recommander aux greffiers le plus grand soin dans la rédaction des extraits à publier au *Moniteur*.

* * *

14. *La loi sur l'assurance obligatoire de la responsabilité civile en matière de véhicules automoteurs.*

Un commissaire signale que certains arrêtés d'exécution de la loi sur l'assurance obligatoire n'auraient pas encore été publiés. Il croit savoir que c'est le cas notamment avec l'arrêté concernant le fonctionnement du Fonds Commun de Garantie créé par la loi, ce qui aurait entraîné comme conséquence que certaines victimes d'accidents causés par des voitures non couvertes par une assurance en responsabilité civile auraient éprouvé de grosses difficultés à être indemnisées.

Le Ministre fournit à ce sujet les renseignements suivants :

« L'article 26 de la loi du 1 juillet 1956, relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité civile en matière de véhicules automoteurs, autorisant le Roi à en fixer la date d'entrée en vigueur, l'arrêté royal du 22 décembre 1956 a fixé au 1 janvier 1957 l'entrée en vigueur de la loi, à l'exception de quelques-unes de ces dispositions, notamment les articles 13 et 17.

» Il était apparu en effet, d'une part que l'inscription dans un registre matricule, la notification et déclaration relative à l'assurance et d'autre part que la délivrance du certificat justifiant l'existence d'un contrat d'assurance, et qui devait être apposé de manière apparente sur le véhicule, et son retrait étaient de nature à entraîner une extension des services chargés de cette tâche et par voie de conséquence des frais élevés.

» Les départements intéressés ont été ainsi amenés à rechercher avec la collaboration des assureurs, une solution plus simple et plus efficace, et, une Commission interdépartementale rattachée au Ministère de la Justice a été chargée d'examiner ces problèmes.

» La solution envisagée est de subordonner la possession d'une plaque d'immatriculation de véhicule à l'existence d'une police d'assurance couvrant le véhicule. Par ailleurs, les rapports des autorités judiciaires et les avis des assureurs sur l'application de la loi, ont fait apparaître que divers amendements devraient y être apportés. Parmi ceux-ci, certains entraînent une modification de la convention Benelux sur l'assurance obligatoire (les contacts nécessaires ont été pris avec les partenaires de Benelux).

» De Interdepartementale Commissie moest, aan de andere kant, rekening houden met de werkzaamheden van de Raad van Europa, die een Europese overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen heeft tot stand gebracht.

» De voornaamste punten, waarvan de Interdepartementale Commissie de wijziging voorstelt, hebben o.m. betrekking op het zeer netelige vraagstuk van de verzekering van de aanhangwagens, de gevolgen van de eigendomsoverdracht van het rijtuig op het verzekeringskontraat, de formaliteit in verband met de kennisgeving van het verstrijken van het kontraat, de vernietiging of de opzegging van het kontraat, de verzekeringsregeling voor de rijtuigen van de Staat, het in het verkeer brengen in België van rijtuigen van vreemde staten de verplichtingen van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds, de maatregelen inzake toelating van of controle op de verzekeraars, benevens de reglementering van de controle op hun bedrijvigheid.

» Voor al deze punten wordt naar praktische oplossingen gestreefd.

» De werkzaamheden van de Commissie zijn bijna ten einde en zullen binnenkort in een ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling van de wet van 1 juli 1956 verwerkt worden.

» De onvolkomenheden, die bij het onderzoek van de wet aan het licht zijn getreden, tasten geenszins de kern zelf van de wet aan. Deze wet heeft trouwens reeds zeer gelukkige gevolgen gehad, aangezien uit de inlichtingen verstrekt door het Waarborgfonds blijkt, dat dit betrekkelijk weinig heeft moeten bijspringen omdat er geen verzekering was afgesloten, wat toch niet belet dat het Fonds voor de drie verstreken dienstjaren 15 miljoen frank heeft moeten uitbetalen. »

Een lid vestigt de aandacht van de Minister op de moeilijkheden welke zich voordoen wanneer een buitenlandse wagen betrokken is bij een ongeval in België. In dit geval treedt het Belgisch Bureau van de Autoverzekeraars op voor de eventuele regeling van het schadegeval. Maar dit Bureau is slechts bevoegd indien het bewijs wordt geleverd dat de vreemde wagen in ons land is binnengekomen onder de dekking van een « groene kaart ». Dit kan soms moeilijk bewezen worden door de persoon die schade heeft geleden en die daarvoor een vergoeding eist van de buitenlandse autobestuurder. Verder is gebleken, dat de grenspolitie of de douane niet in staat zijn inlichtingen te verschaffen over het afsluiten van een tijdelijk verzekeringskontraat, ter vervanging van de groene kaart, bij het binnenrijden in België.

Tenslotte wordt zeer vaak verzuimd in de processen-verbaal van de politie betreffende ongevallen waarin vreemde autobestuurders zijn betrokken, te vermelden of de bestuurder een groene kaart dan wel een tijdelijk verzekeringskontraat bezit.

Nog andere moeilijkheden schijnen te ontstaan wanneer wordt overgegaan tot het in beslag nemen van het voertuig dat niet door een verzekeringspolis is gedekt; er zou duidelijk moeten worden bepaald

» La Commission interparlementaire a été amenée à tenir compte d'un autre côté, des travaux du Conseil de l'Europe où s'est élaborée une Convention européenne en matière d'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules automobiles.

» Les points principaux sur lesquels des modifications sont proposées à la loi par la Commission interdépartementale, ont trait notamment au problème épineux de l'assurance de la remorque, aux effets du transfert de propriété du véhicule sur le contrat d'assurance, aux formalités relatives à la notification concernant l'expiration, l'annulation ou la résiliation du contrat, au régime de l'assurance en ce qui concerne les véhicules de l'Etat, à la circulation des véhicules d'Etats étrangers en Belgique, aux obligations du Fonds Commun de Garantie, aux mesures d'agrément et au contrôle des assureurs et à la réglementation du contrôle de leurs activités.

» Sur tous ces points des solutions pratiques ont été recherchées.

» Les travaux de la Commission touchent à leur fin et pourront faire l'objet dans un délai rapproché d'un projet de loi modifiant et complétant la loi du 1 juillet 1956.

» Les imperfections apparues au cours de l'examen de cette loi n'entament nullement l'essentiel de celle-ci et ne l'ont pas empêché de produire de très heureux effets puisqu'il résulte des renseignements fournis que le Fonds de Garantie n'est appelé à intervenir, pour défaut d'assurance, que dans des cas relativement peu nombreux, ce qui n'empêche qu'il a décaissé pour les trois exercices expirés plus de 15.000.000 de francs. »

Un commissaire attire l'attention du Ministre sur les difficultés qui surgissent lorsqu'une automobile étrangère est impliquée dans un accident survenu en Belgique. En ce cas, c'est le Bureau Belge des Assureurs qui s'interpose en vue du règlement éventuel du sinistre. Mais ce bureau n'est compétent pour intervenir que si la preuve est fournie que l'automobile étrangère est entrée dans le pays sous le couvert de la « carte verte ». Cette preuve est parfois difficile à fournir par la personne qui a subi un préjudice, dont il réclame la réparation à charge de l'automobiliste étranger. D'autre part, il est apparu que la police frontalière ou la douane n'est pas en mesure de fournir des renseignements sur la conclusion d'un contrat d'assurance temporaire remplaçant la carte verte pour l'entrée en Belgique.

Enfin, dans les procès-verbaux, dressés par la Police du Royaume concernant les accidents dans lesquels sont impliqués des automobiles étrangères on omet très souvent de mentionner que le conducteur est porteur de la carte verte ou d'un contrat d'assurance temporaire qui en tient lieu.

D'autres difficultés semblent surgir lorsqu'on procède à la saisie du véhicule non couvert par une police d'assurance; il y aurait lieu de spécifier clairement quelle est la nature et la portée de cette

welke de aard en de draagwijdte zijn van dit beslag, wanneer het kan of moet gelicht worden, of de benadeelde partij het recht heeft dit beslag te handhaven totdat zij voor de geleden schade vergoed is, wat er gebeurt wanneer het een vreemde wagen betreft, enz.

De Minister belooft die vraagstukken voor te leggen aan de bovenvermelde Interdepartementale Commissie.

* *

15. *Reglementering van de bokssport.*

Een commissaris verwijst naar een artikel van de hand van de h. Philippart, gewezen Kamerlid, dat verschenen is in een Brussels dagblad en waarin wordt aangeklaagd dat de wet waarbij de bokssport gereguleerd wordt en welke door beide Wetgevende Kamers sinds 2 april 1948 werd aangenomen, tot dusverre niet verschenen is in het *Staatsblad*.

De Minister antwoordt dat de publicatie van de wet is uitgebleven omdat het koninklijk besluit waarbij de voorwaarden worden vastgesteld waaronder de bokssport mag beoefend worden, nog steeds niet de goedkeuring heeft verkregen van de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin, onder wiens bevoegdheid deze aangelegenheid valt.

De Minister heeft in dit verband nog de volgende inlichtingen verstrekt aan uw verslaggever :

« Na de afkondiging van de wet van 31 mei 1958 werd een Commissie ingesteld, belast met het opmaken van het koninklijk uitvoeringsbesluit. Deze Commissie was samengesteld uit ambtenaren van het Ministerie van Volksgezondheid en van Justitie.

» Zij besloot, en haar besluit werd door de twee bevoegde Ministers goedgekeurd, dat de uitvoering van de wet zou worden toevertrouwd aan het Ministerie van Volksgezondheid. Deze beslissing was ten volle verantwoord. Immers, het koninklijk besluit bevatte uitsluitend zuiver technische gegevens, om de bokkers te behoeden voor breuken, letsels, verwondingen, enz. Daarom moesten enkel de regelen worden bepaald betreffende het gewicht van de handschoenen, de dikte van het ringtapijt, de afstand tussen de koorden, alsmede alle maatregelen voor de bescherming van de bokkers. De Commissie heeft haar werkzaamheden beëindigd sinds december 1958.

Het departement van Justitie heeft niet nagelaten Volksgezondheid aan dit probleem te herinneren; het schreef zelfs onlangs dat de vertraging waarmede de publicatie gepaard gaat, tot resultaat heeft dat de wil van de wetgever wordt gedwarsboomd en dit omdat de uitvoerende macht zich onthoudt.

De Minister van Justitie heeft reeds bij herhaling bij zijn Collega aangedrongen op een beslissing.

* *

16. *Dierenbescherming.*

In verband met het onlangs bij de Senaat ingediend ontwerp van wet betreffende de dieren-

saisie, quant elle peut ou doit être levée, si la partie préjudiciée est en droit d'en réclamer le maintien jusqu'à réparation du préjudice qu'elle a subi, ce qui arrive s'il s'agit d'une voiture étrangère, etc.

Le Ministre promet de soumettre ces problèmes à l'examen de la Commission interdépartementale dont question ci-dessus.

* *

15. *Réglementation de la boxe.*

Un commissaire attire l'attention du Ministre sur un article de M. Philippart, ancien député, publié par un journal bruxellois et qui critique le fait que la loi réglementant la boxe, quoique adoptée depuis le 2 avril 1958 par les deux Chambres, n'a pas encore paru au *Moniteur*.

Le Ministre répond que la loi n'a pas encore été publiée parce que l'arrêté royal fixant les conditions dans lesquelles la boxe peut être pratiquée, n'a pas encore été approuvée par le Ministre de la Santé Publique et de la Famille, seul compétent en la matière.

A ce sujet, le Ministre a encore fourni à votre rapporteur les renseignements suivants :

« Après la promulgation de la loi du 31 mai 1958, une Commission fut instituée afin d'élaborer l'arrêté royal d'exécution. Cette Commission était composée de fonctionnaires du Ministère de la Santé Publique et de la Justice.

» La Commission décida, et sa décision fut approuvée par les deux Ministres compétents, que l'exécution de la loi serait confiée au Ministère de la Santé Publique. Cette décision se justifiait pleinement. En effet, l'arrêté royal comportait presque uniquement des éléments fort techniques tendant à épargner aux pugilistes toutes fractures, lésions, blessures, etc. Il fallait donc fixer uniquement des règles relatives au poids des gants, à l'épaisseur du tapis du ring, à la distance des cordes, ainsi que toutes les mesures relatives à la protection des boxeurs. La Commission a terminé ses travaux depuis décembre 1958.

Le département de la Justice n'a pas manqué de rappeler la question à l'attention du département de la Santé Publique et écrivait même dernièrement qu'il est en effet certain que le retard apporté à cette publication a pour résultat, par une abstention du pouvoir exécutif, de faire obstacle à la volonté du législateur.

A plusieurs reprises déjà le Ministre de la Justice a insisté auprès de son Collègue pour qu'il prenne une décision.

* *

16. *Protection des animaux.*

Par rapport au projet de loi récemment déposé sur le bureau du Sénat et relatif à la protection

bescherming, vragen verscheidene leden, dat zij bij de bespreking van dit ontwerp in de Commissie zouden kunnen beschikken over het verslag en de tekst die uitgewerkt is door de Commissie welke in het departement van Justitie is opgericht.

De Minister zegt dit toe.

Na de bespreking in de Commissie verstrekte de Minister aan de verslaggever de volgende nota :

« Het ontwerp van wet betreffende de dierenbescherming is hoofdzakelijk het werk van een commissie onder het voorzitterschap van Mevr. Ciselet. Na raadpleging van de betrokken departementen werd het ontwerp op 2 juli 1959 in de Kabineterraad onderzocht. Daar er nog enkele opmerkingen te doen waren, werden de betrokken ministers verzocht ze rechtstreeks aan de Minister van Justitie mede te delen. In de maand oktober werd het probleem weer op de agenda van de Kabineterraad geplaatst. Deze laatste besloot de artikelen betreffende het duivenschieten weg te laten daar dit vraagstuk in een voorstel van wet wordt behandeld.

» Op dat ogenblik deed de Academie voor Geneeskunde bij de Minister van Justitie stappen om te beletten dat de tekst zou worden ingediend. Deze opmerkingen werden eveneens onderworpen aan een grondig onderzoek waarvan de conclusies eerst onlangs aan de Minister werden bezorgd. Deze was echter van oordeel dat die conclusies niet doorslaggevend waren en dat het ontwerp van wet zonder verder dralen kon worden ingediend.

» De Academie voor Geneeskunde zal worden verzocht om haar antwoorden op de nota's, die tengevolge van haar tussenkomst werden opgesteld, te doen kennen. Begin januari werden de nodige richtlijnen gegeven met het oog op het indienen van het ontwerp van wet. Dit ontwerp werd op 26 januari 1960 bij de Senaat ingediend. »

17. Commissie voor de hervorming van het strafrecht en van de strafvordering.

Een lid merkt op dat bij het Ministerie van Justitie sinds jaren een commissie werd ingesteld om de hervorming van het strafrecht en van de strafvordering te bestuderen.

Deze commissie bestaat uit drie afdelingen : de eerste moet de dringende hervormingen voorbereiden, de tweede is belast met het maatschappelijk verweer en heeft zopas haar verslag ingediend en de derde moet de hervorming van de strafvordering onderzoeken. Laatsgenoemde afdeling staat onder het voorzitterschap van de heer L. Cornil, Procureur-generaal emeritus bij het Hof van Cassatie. Tengevolge van de ziekte van de voorzitter, kon de afdeling sinds jaren niet meer worden bijeengeroepen. Het ware wenselijk in de vervanging van de voorzitter te voorzien om de werkzaamheden, die trouwens ver gevorderd waren, te kunnen beëindigen.

des animaux, différents commissaires demandent que lors de la discussion en Commission, ils soient mis en possession du rapport et du texte élaborés par la Commission instituée au sein du Département de la Justice.

Le Ministre marque son accord.

La note suivante a été communiquée à votre rapporteur par le Ministre, après la discussion en commission :

« Le projet de loi relatif à la protection des animaux est principalement l'œuvre d'une Commission présidée par Madame Ciselet. Après la consultation des départements intéressés, le projet fut examiné en Conseil des Ministres le 2 juillet 1959. Certaines observations restant à faire, les Ministres intéressés furent invités à les communiquer directement au Ministre de la Justice. Au mois d'octobre, la question fut inscrite, à nouveau, à l'ordre du jour du Conseil de Cabinet. Le Conseil de Cabinet décida de supprimer les articles relatifs au tir aux pigeons, cette question étant visée dans une proposition de loi.

» A ce moment là l'Académie de Médecine intervenait auprès du Ministre de la Justice pour que le texte ne soit pas déposé. Ces nouvelles observations ont elles aussi fait l'objet d'une étude approfondie dont les conclusions ne furent transmises à M. le Ministre que tout récemment. Pourtant M. le Ministre a estimé que ces conclusions n'étaient pas absolument déterminantes et que le dépôt du projet de loi pouvait avoir lieu sans plus tarder.

» L'Académie de Médecine sera invitée à faire connaître ses réponses sur les notes rédigées suite à leur intervention. Au début du mois de janvier les instructions nécessaires ont été données en vue du dépôt du projet de loi. Ce projet a été déposé le 26 janvier 1960 au bureau du Sénat. »

17. Commission pour la réforme du droit pénal et de la procédure pénale.

Un commissaire fait observer que depuis des années une Commission a été instituée au Ministère de la Justice pour étudier la réforme du droit pénal et de la procédure pénale.

Cette Commission comprenait trois sections : une pour préparer les réformes urgentes, une autre pour la défense sociale — elle vient de déposer son rapport — et une troisième pour examiner la réforme de la procédure pénale. Cette troisième section était placée sous la présidence de M. L. Cornil, Procureur Général émérite à la Cour de Cassation. Par suite de maladie de son président, la section n'a pu être convoquée depuis plusieurs années. Il serait souhaitable qu'il soit pourvu au remplacement du Président, afin que les travaux, qui étaient avancés, puissent être terminés.

De Minister heeft schriftelijk aan uw verslaggever geantwoord dat hij het dossier van de Commissie in de loop van de maand november heeft onderzocht.

Hij hecht eraan hulde te brengen aan het werk dat de heer L. Cornil, ere-procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, in zijn hoedanigheid van voorzitter van die Commissie heeft gepresteerd. De heer Cornil heeft evenwel, om gezondheidsredenen gevraagd dat hij zou ontlast worden van zijn opdracht. De Minister verklaart, dat hij de nodige onderrichtingen heeft gegeven om een besluit voor te bereiden, waarbij de heer Hayoit de Termicourt, thans procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, als opvolger wordt aangewezen.

De Minister legt de nadruk op de buitengewone bekwaamheid van deze vooraanstaande magistraat en geeft tevens gevolg aan de wens uitgesproken door de heer Cornil, uittredend voorzitter.

* * *

18. *Afbakening van de respectieve bevoegdheid van de gewone rechtsmachten en de krijgsgerechten.*

Destijds is een Commissie opgericht met opdracht de respectieve bevoegdheid vast te stellen van de gewone rechtsmacht en de krijgsgerechten.

Gevraagd wordt of deze Commissie haar opdracht vervuld heeft en tot welke eindconclusie zij is gekomen.

De Minister heeft volgend schriftelijk antwoord aan uw verslaggever verstrekt :

« Een in 1948 en 1949 uitgewerkt ontwerp van wet tot herziening van de wet van 15 juni 1899, houdende Titel I van het Wetboek van militaire strafvordering, werd op 1 april 1952 bij de Senaat ingediend.

» Op 20 januari 1954 heeft het departement de Senaatcommissie voor de Justitie verzocht met het onderzoek van dit ontwerp te wachten.

» In de loop van 1954 is het ontwerp vervallen tengevolge van de Kamerontbinding.

» Het departement was van oordeel dat het ontwerp om verscheidene redenen niet van het verval moest worden ontheven.

» Intussen zijn immers nieuwe bepalingen in ons positief recht opgenomen, die de stand van de problemen aanzienlijk hebben gewijzigd of die oplossingen hebben ingevoerd welke soms afwijken van die welke het ontwerp bevat.

» Het scheen dan ook verkieslijk het ontwerp geheel te herzien in het kader van een ruimere hervorming.

Met dat doel werd een werkgroep aangesteld.

» De studie van de hervormingen, die in de militaire wetgeving in haar geheel zouden moeten worden aangebracht, is een werk van lange adem dat tot dusver niet is voltooid. »

* * *

Le Ministre a répondu par écrit à votre rapporteur qu'il s'est fait soumettre le dossier de la Commission au mois de novembre.

Il tient à rendre hommage au travail accompli par M. L. Cornil, Procureur général honoraire près la Cour de Cassation, en temps que Président de la dite Commission. Toutefois M. L. Cornil en raison de son état de santé a demandé à être déchargé des responsabilités qu'il assumait. Le Ministre déclare avoir donné les instructions nécessaires pour qu'un arrêté soit préparé désignant M. Hayoit de Termicourt, actuellement Procureur général à la Cour de Cassation, comme successeur.

Le Ministre, soulignant la compétence exceptionnelle de cet éminent magistrat, satisfait en même temps au vœu exprimé par M. Cornil, président sortant.

* * *

18. *Délimitation de la compétence respective des juridictions ordinaires et des tribunaux militaires.*

Une commission chargée de fixer la compétence respective des tribunaux ordinaires et des tribunaux militaires a été créée il y a quelques temps.

La question a été posée de savoir si cette commission a terminé ses travaux et à quelles conclusions elle a abouti ?

Le Ministre a remis à votre rapporteur la réponse écrite que voici :

« Un projet de loi élaboré en 1948 et 1949 et portant révision de la loi du 15 juin 1899 comprenant le Titre I du Code de procédure pénale militaire avait été déposé sur le Bureau du Sénat le 1er avril 1952.

Le 20 janvier 1954, le département a demandé à la Commission de la Justice du Sénat de surseoir à l'examen de ce projet.

Par ailleurs, en 1954, ce projet devint caduc par suite de la dissolution des Chambres.

Le département estima ne pas devoir le faire relever de la caducité pour diverses raisons.

Des dispositions nouvelles introduites dans notre droit positif ont soit modifié sensiblement la position des problèmes, soit apporté des solutions, parfois différentes de celles que contient le projet.

C'est dans ces conditions qu'il a paru préférable de revoir entièrement le projet dans le cadre d'une réforme plus vaste.

A cette fin un bureau de travail fut constitué.

L'étude des réformes qu'il conviendrait d'apporter à l'ensemble de la législation militaire est un travail de longue durée qui n'a pas encore abouti à ce jour. »

* * *

19. *Materiële uitrusting drukkerij Belgisch Staatsblad.*

Tijdens de bespreking van de begroting van het Ministerie van Justitie van het afgelopen jaar en meer bepaald van de kredietpost voorzien voor de vernieuwing van de materiële uitrusting van de drukkerij van het *Belgisch Staatsblad*, heeft een Commissaris de Minister van Justitie attent gemaakt op de wenselijkheid om de bestelling van zetmachines zo mogelijk toe te vertrouwen aan Belgische firma's.

Tijdens het openbaar debat werd hem geantwoord dat er geen Belgische firma's voorhanden zouden zijn die dergelijke zetmachines fabriceren.

Dezelfde commissaris laat thans opmerken aan de Minister dat die inlichtingen onjuist zijn gebleken daar hij op zijn minst een drietal Belgische firma's ontdekt heeft die voor de fabricage van dergelijk materieel kunnen instaan.

Hij hernieuwt dan ook zijn wens van vorig jaar.

De Minister deelt hierop mede dat hij, overeenkomstig de vigerende regelen op 29 november 1959 een openbare aanbesteding heeft uitgeschreven voor de levering van bedoelde machines. Geen enkel van de drie firma's wier naam door de Commissaris werd vooruitgezet heeft bij deze aanbesteding een aanbod ingediend.

* *

De ontwerp-begroting is met 9 tegen 7 stemmen bij één onthouding aangenomen.

Dit verslag is eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever,
J. CUSTERS.

De Voorzitter,
H. ROLIN.

19. *Equipement matériel de l'imprimerie du Moniteur belge.*

L'an dernier, au cours de la discussion du budget du Ministère de la Justice, et, en particulier, du crédit prévu pour le renouvellement du matériel de l'imprimerie du *Moniteur belge*, un membre de la Commission a attiré l'attention du Ministre de la Justice sur l'opportunité de confier la commande des linotypes à des firmes belges.

Au cours du débat public, le Ministre lui a répondu qu'aucune firme belge ne fabriquait des machines de ce genre.

Ce même commissaire fait observer que les renseignements dont le Ministre a fait état, se sont avérés inexacts, car il a découvert au moins trois firmes belges capables de fabriquer le matériel requis.

Aussi renouvelle-t-il le vœu qu'il a déjà exprimé l'année dernière.

Le Ministre signale dans sa réponse, qu'il a, conformément aux dispositions en vigueur le 29 novembre 1959, organisé une adjudication publique pour la fourniture des machines en question. Aucune des trois firmes dont le nom a été cité par le commissaire, n'a fait une offre lors de cette adjudication.

* *

Le projet de budget a été adopté par 9 voix contre 7 et une abstention.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité.

Le Rapporteur,
J. CUSTERS.

Le Président,
H. ROLIN.

V

STATISTIEKEN.

A. — Vergelijkende statistische uitslagen (jaren 1939 tot 1958) betreffende de toepassing van de wet van 15 mei 1912 op de Kinderbescherming.

HOOFDSTUK I. — ONTZETTING VAN DE OUDERLIJKE MACHT.

V

STATISTIQUES.

A. — Résultats statistiques comparatifs (années 1939 à 1958) concernant l'application de la loi du 15 mai 1912 sur la Protection de l'Enfance.

CHAPITRE Ier. — DÉCHÉANCE DE LA PUISSANCE PATERNELLE.

Jaren. — Années	1935	1939	1943	1945	1947	1949	1951	1953	1955	1956	1957	1958
Aantal ontzettingen. — <i>Nombre de déchéances</i>	204	263	336	219	275	318	331	439	454	582	539	594
Aantal personen weder in de rechten der ouderlijke macht hersteld. — <i>Nombre de réintégrations dans les droits de la puissance paternelle</i>	9	9	16	11	30	33	33	29	25	34	28	17
Maatregelen genomen ten aanzien van de minderjarigen. — Mesures prises à l'égard des enfants :												
Maatregelen tot bewaking genomen tijdens de rechtspleging. — <i>Mesures de garde prises pendant la procédure</i>	118	33	231	139	144	103	214	461	310	382	422	435
Definitieve beslissingen. — <i>Décisions définitives</i>	329	383	670	434	463	485	620	709	856	1.142	1.141	1.113
Beslissingen tot wijziging. — <i>Décisions modificatives</i>	209	360	195	322	275	358	310	434	545	556	624	619
AANTAL KINDEREN ONDER DE VERSCHILLENDE REGIMES GEPLAATST OP 31 DECEMBER OP GROND VAN DE BEPALINGEN VAN HOOFDSTUK I.						NOMBRE D'ENFANTS PLACÉS SOUS LES DIFFÉRENTS RÉGIMES AU 31 DÉCEMBRE EN VERTU DES DISPOSITIONS DU CHAPITRE I.						
Jaren. — Années	1935	1939	1943	1945	1947	1949	1951	1953	1955	1956	1957	1958
Kinderen toevertrouwd aan een particulier persoon. — <i>Enfants confiés à un particulier</i>	521	603	638	655	739	1.002	1.193	1.151	1.350	1.503	1.641	1.721
Kinderen toevertrouwd aan een maatschappij of een private opvoedingsinstelling. — <i>Enfants confiés à une société ou une institution d'éducation privée</i>	1.583	1.887	2.222	2.125	2.297	2.148	2.181	2.600	3.030	3.224	3.565	3.885
Kinderen geplaatst in een particulier bijzonder gesticht. — <i>Enfants placés dans un établissement spécial privé</i>	200	228	400	461	502	521	416	427	518	555	589	682
Kinderen geplaatst in een Rijksopvoedingsgesticht. — <i>Enfants placés dans un établissement d'éducation de l'Etat</i>	24	27	17	30	35	26	25	25	33	26	27	24
Kinderen geplaatst in een bijzonder Rijksgesticht. — <i>Enfants placés dans un établissement spécial de l'Etat</i>	15	23	19	20	42	11	10	13	11	14	18	7
Te zamen. — <i>Ensemble</i>	2.343	2.768	3.296	3.291	3.615	3.708	3.825	4.216	4.942	5.322	5.840	6.319
Kinderen geplaatst zonder kosten. — <i>Enfants placés sans frais</i>	665	765	743	758	937	1.148	1.389	1.309	1.485	1.520	1.575	1.526
Kinderen opgenomen door de beschermingscomité's. — <i>Enfants recueillis par les Comités de patronage</i>	771	571	542	523	502	488	376	341	305	364	373	406

HOOFDSTUK II. — KINDERRECHTBANKEN.

CHAPITRE II. — TRIBUNAUX POUR ENFANTS.

Jaren. — Années	1935	1939	1943	1945	1947	1949	1951	1953	1955	1956	1957	1958
Aan de parketten gedurende het jaar gesignaleerde minderjarigen. — <i>Mineurs signalés aux parquets pen-</i> <i>dant l'année</i>	12.626	14.550	26.324	24.472	20.205	19.228	19.256	18.695	19.199	23.076	22.925	26.686
Zaken beëindigd tijdens het jaar — Affaires terminées au cours de l'année :												
Minderjarigen die niet vervolgd werden dewijl de zaken zonder gevolg geklas- seerd werden. — <i>Mineurs non pour-</i> <i>suivis, les affaires ayant été classées</i> <i>sans suite</i>	9.943	11.347	19.685	16.041	14.615	14.205	14.002	14.087	15.515	19.126	18.829	21.967
Minderjarigen verwezen naar de onder- zoeksrechter. — <i>Mineurs renvoyés</i> <i>devant le juge d'instruction</i>	107	192	190	152	156	187	152	149	140	127	138	83
Minderjarigen verwezen naar de kinder- rechter. — <i>Mineurs renvoyés devant</i> <i>le juge des enfants.</i>	2.652	2.782	6.290	6.993	4.171	3.563	3.752	3.203	3.445	3.813	3.851	4.443
Totaal. — Total	12.702	14.321	26.165	23.186	18.942	17.955	17.906	17.439	19.100	23.066	22.818	26.493
Percentage van het getal der bij het parket ingekomen zaken in verhou- ding tot de cijfers over het jaar 1939. — <i>Pourcentage du nombre des affaires</i> <i>entrées au parquet, par rapport aux</i> <i>chiffres de l'année 1939</i>												
	80,9%	68,2%	38,8%	32,1%	31,6%	29%	32%	58,5%	57,5%	83,4%		
Tussenkomst van de onderzoeks- rechters. — Intervention des juges d'instruction :												
Minderjarigen ontslagen van rechts- vervolging. — <i>Mineurs renvoyés des</i> <i>poursuites</i>	18	29	53	25	38	46	44	21	15	27	9	30
Minderjarigen verwezen naar de kin- derrechter. — <i>Mineurs renvoyés</i> <i>devant le juge des enfants</i>	72	160	158	124	112	158	137	118	126	113	117	64
Totaal. — Total	90	189	211	149	150	204	181	139	141	140	126	94
Percentage van het getal der voor de kinderrechter gebrachte minderjari- gen in verhouding tot de cijfers over het jaar 1939. — <i>Pourcentage du</i> <i>nombre des mineurs déjérés aux tribu-</i> <i>naux des enfants, par rapport aux</i> <i>chiffres de l'année 1939</i>												
	119,2%	141,9%	45,5%	26,4%	31,8%	12,9%	21,4%	33,4%	34,8%	53,2%		
Maatregelen genomen door de kin- derrechters. — Mesures prises par les juges des enfants :												
Minderjarigen geplaatst in voorlopige bewaking. — <i>Mineurs placés en garde</i> <i>provisoire</i>	192	254	698	1.528	678	613	497	539	538	626	660	757
Minderjarigen geplaatst in observatie vóór de berechting. — <i>Mineurs</i> <i>placés en observation avant jugement</i>	349	439	556	701	389	310	272	282	304	311	269	324
Berechte minderjarigen. — Mi- neurs jugés :												
Buiten vervolging gestelde minderjari- gen. — <i>Mineurs renvoyés des pour-</i> <i>suites</i>	307	182	324	344	286	204	208	120	93	153	152	64
	13,3%	9%	6,6%	9%	8,1%	7,9%	8,8%	5,7%	4,5%	6%	6,2%	2,62%

Jaren. — Années	1935	1939	1943	1945	1947	1949	1951	1953	1955	1956	1957	1958
Berispte minderjarigen (vrijheid onder toezicht). — <i>Mineurs réprimandés (liberté surveillée)</i>	1.044 45,2%	669 33 %	2.057 41,9%	1.342 34,8%	1.294 36,6%	943 36,2%	942 39,4%	778 35,8%	794 38,6%	890 35,4%	826 39 %	899 36,78%
Minderjarigen toevertrouwd aan een privaat persoon. — <i>Mineurs confiés à un particulier</i>	24 1 %	30 1,5%	87 1,8%	108 2,8%	75 1,9%	48 1,8%	51 2,2%	51 2,5%	49 2,3%	76 3 %	49 2,4%	65 2,66%
Minderjarigen toevertrouwd aan een maatschappij of een private opvoedingsinstelling. — <i>Mineurs confiés à une société ou une institution privée d'éducation</i>	228 10 %	335 16,5%	636 13 %	436 11,3%	505 14,2%	455 17,4%	351 14,9%	417 18,4%	382 18,6%	534 21,3%	382 18 %	476 19,48%
Minderjarigen voorwaardelijk toevertrouwd aan de Rijksgestichten (vrijheid onder toezicht). — <i>Mineurs confiés aux établissements de l'Etat conditionnellement (liberté surveillée)</i>	441 19,1%	488 24 %	1.160 23,6%	1.127 29,2%	881 25,2%	646 24,8%	532 22,5%	511 23,7%	514 25 %	582 23,3%	541 25,5%	737 30,16%
Minderjarigen aan de Rijksgestichten toevertrouwd zonder uitstel. — <i>Mineurs confiés aux établissements de l'Etat sans sursis</i>	212 9,2%	289 14,2%	514 10,4%	422 10,9%	377 10,6%	243 9,3%	207 8,8%	268 12,6%	200 9,7%	228 9,1%	154 7,2%	163 6,67%
Minderjarigen geplaatst in een bijzonder gesticht. — <i>Mineurs placés dans un établissement spécial</i>	50 2,2%	36 1,8%	130 2,7%	73 2 %	119 3,4%	66 2,6%	79 3,4%	27 1,3%	28 1,3%	47 1,9%	35 1,7%	40 1,63%
Totaal. — Total	2.306	2.029	4.908	3.852	3.537	2.605	2.370	2.172	2.060	2.510	2.119	2.444
Percentage van de gevallen van internering en van plaatsing waar het de aan de parketten gesignaleerde minderjarigen betreft. — <i>Pourcentage des cas d'internement et de placement parmi les mineurs signalés aux parquets</i>	4,1%	4,7%	5,2%	4,2%	5,3%	4,2%	3,6%	4,1%	3,2%	3,4%	2,7%	2,78%

UITSLAGEN VAN DE VERVOLGINGEN IN VERBAND
MET DE LEEFTIJD.

RÉSULTATS DES POURSUITES EN RAPPORT AVEC
L'AGE.

Jaren. — Années	1935	1939	1943	1945	1947	1949	1951	1953	1955	1956	1957	1958
Tijdens het jaar gevonnisde minderjarigen minder dan 10 jaar oud. — <i>Mineurs jugés pendant l'année âgés de moins de 10 ans</i>	276 12 %	154 7,6%	465 9,5%	198 5,1%	310 8,8%	254 9,8%	194 8,2%	172 8 %	179 8,7%	206 8,2%	223 10,5%	190 7,77%
Tijdens het jaar gevonnisde minderjarigen van 10 tot minder dan 13 jaar oud. — <i>Mineurs jugés pendant l'année âgés de 10 à moins de 13 ans</i>	607 26,3%	485 23,9%	1.218 24,8%	831 21,6%	858 24,2%	579 22,2%	548 23%	511 23,5%	519 25 %	595 23,7%	551 26%	544 22,26%
Tijdens het jaar gevonnisde minderjarigen van 13 tot minder dan 16 jaar oud. — <i>Mineurs jugés pendant l'année âgés de 13 à moins de 16 ans</i>	1.245 54%	1.088 53,6%	2.583 52,6%	2.238 58,1%	1.697 48%	1.357 52%	1.251 52,8%	1.126 51,9%	984 48 %	1.247 49,8%	1.003 47,3%	1.233 50,45%
Tijdens het jaar gevonnisde minderjarigen van 16 tot minder dan 18 jaar oud. — <i>Mineurs jugés pendant l'année de 16 à moins de 18 ans</i>	178 7,7%	302 14,9%	642 13,1%	585 15,2%	672 19%	415 16%	377 16%	363 16,6%	378 18,3%	462 18,3%	342 16%	477 19,72%
Totaal. — Total	2.306	2.029	4.908	3.852	3.537	2.605	2.370	2.172	2.060	2.510	2.119	2.444

UITSLAGEN VAN DE VERVOLGINGEN IN VERBAND
 MET HET GEPLEEGDE FEIT.

 RÉSULTATS DES POURSUITES EN RAPPORT AVEC LES
 FAITS COMMIS.

Jaren. — <i>Années</i>	1935	1939	1943	1945	1947	1949	1951	1953	1955	1956	1957	1958
Minderjarigen tijdens het jaar gevonnis ter zake van: — Mineurs jugés au cours de l'année du chef de :												
Landloperij of bedelarij. — <i>Vagabondage ou mendicité</i>	170 7,4%	127 6,2%	378 7,7%	184 4,7%	230 6,5%	118 4,5%	91 3,7%	127 5,8%	130 6,4%	150 6 %	134 6,32%	163 6,67%
Wangedrag of onbuigzaamheid (klacht der ouders). — <i>Inconduite ou indiscipline (plainte des parents)</i>	339 14,7%	528 26%	1.183 24,1%	1.446 37,6%	1.113 31,5%	619 23,8%	528 26,5%	510 23,6%	536 26%	701 27,9 %	534 25,2%	680 27,82%
Prostitutie of ontucht, spel, bezigheden of handelingen die een gevaar voor de zedelijkheid zijn. — <i>Prostitution ou débauche, jeux, occupations ou trafics dangereux pour la moralité</i>	99 4,3%	125 6,2%	115 2,3%	72 1,9%	90 2,6%	53 2%	40 1,7%	124 5,7%	74 3,5%	146 5,81%	164 7,73%	114 4,66%
Feiten welke als misdrijven tegen het gezag omschreven zijn. — <i>Faits qualifiés infractions contre l'autorité</i>	12 0,5%	5 0,2%	28 0,6%	13 0,3%	25 0,7%	17 0,6%	7 0,3%	1 —	3 0,15%	1 0,04%	16 0,75%	1 0,04%
Feiten tegen de goede zeden. — <i>Contre les mœurs</i>	241 10,4%	255 12,6%	148 3 %	109 2,9%	225 6,4%	473 18,2%	389 16,4%	406 18,7%	342 16,6%	342 13,63%	260 12,3%	333 13,63%
Feiten tegen personen. — <i>Contre les personnes</i>	238 10,8%	143 7,1%	195 4 %	118 3 %	115 3,2%	146 5,6%	123 5,2%	148 6,8%	119 5,7%	137 5,46%	116 5,5%	113 4,62%
Brandstichting, vernieling, beschadiging. — <i>Incendies, destructions, dégradations</i>	144 6,2%	60 3 %	182 3,7%	99 2,5%	123 3,5%	93 3,6%	57 2,4%	43 2 %	50 2,25%	53 2,11%	26 1,2%	24 0,98%
Diefstal. — <i>Vols</i>	920 39,9%	667 32,9%	2.288 46,6%	1.643 42,7%	1.323 37,4%	827 31,8%	963 40,6%	675 31,1%	645 31,7%	738 29,4 %	648 30,6%	752 30,77%
Oplichting, misbruik van vertrouwen. — <i>Escroqueries, abus de confiance</i>	14 0,6%	11 0,5%	47 1 %	7 0,1%	19 0,5%	14 0,5%	3 0,1%	4 0,2%	6 0,2%	3 0,12%	4 0,2%	4 0,16%
Andere feiten welke als misdrijf omschreven zijn. — <i>Autres faits qualifiés infractions</i>	96 4,2%	69 3,4%	132 2,7%	97 2,6%	37 1 %	73 2,8%	55 2,3%	18 0,8%	42 2 %	82 3,27%	60 2,8%	75 3,07%
Schoolverzuim. — <i>Absentéisme scolaire</i>	33 1,4%	39 1,9%	212 4,3%	64 1,7%	237 6,7%	172 6,6%	114 4,8%	116 5,3%	113 5,5%	157 6,26%	157 7,4%	185 7,58%
Totaal. — <i>Total</i>	2.306	2.029	4.903	3.852	3.537	2.605	2.370	2.172	2.060	2.510	2.119	2.444
Aantal beschikkingen tot wijziging — <i>Nombre de décisions modificatives</i>	2.213	2.680	4.390	3.984	4.493	4.098	3.801	3.048	3.368	3.426	4.227	3.303

SPECIALE TOESTANDEN WAARGENOMEN BIJ DE ONDER OBSERVATIE GESTELDE MINDERJARIGEN.

	1935		1939		1943		1945		1947	
	jong. garç.	meisj. filles	jong. garç.	meisj. filles	jong. garç.	meisj. filles	jong. garç.	meisj. filles	jong. garç.	meisj. filles
Aantal onder observatie gestelde minderjarigen. — <i>Nombre de mineurs observés</i>	317	138	411	140	533	535	602	553	590	446
Drankzucht bij de ouders. — <i>Alcoolisme des parents</i>	18,90 %	52 %	26,30 %	43 %	11,80 %	23,25 %	7,24 %	20,54 %	25,70 %	7,70 %
Psychische stoornissen bij de ouders. — <i>Irrégularités psychiques des parents</i>	12,30 %	17 %	24,60 %	24 %	13 %	13,75 %	8,62 %	13,96 %	6,26 %	3,66 %
Wangedrag of veroordeling van de ouders. — <i>Inconduite ou condamnation des parents</i>	22,40 %	61 %	44 %	56 %	31 %	39,10 %	20,90 %	47,46 %	31,86 %	12,19 %
Ontwrichte huiselijke kring. — <i>Milieux familiaux désorganisés</i>	56,50 %	33 %	76,80 %	58 %	80 %	69,60 %	65,25 %	70,20 %	76,73 %	22,97 %
Psychische stoornissen bij de minderjarigen. — <i>Irrégularités psychiques des mineurs</i>	33,70 %	25 %	52,10 %	29 %	29,20 %	36,60 %	27,67 %	36,60 %	80,16 %	8,39 %
Verderfelijke invloed van de straat. — <i>Influence corruptrice de la rue</i>	46,40 %	72 %	63 %	65 %	49,30 %	74,50 %	58,97 %	45,70 %	60,50 %	19,80 %
Verderfelijke invloed van schuine lectuur. — <i>Influence corruptrice des lectures licencieuses</i>	9,80 %	4 %	11,40 %	7 %	9,30 %	26,75 %	7,40 %	17,72 %	12,86 %	4,14 %
Invloed van de bioscoop. — <i>Influence du cinéma</i>	19,80 %	31 %	21,20 %	10 %	10,60 %	37 %	9,70 %	53,55 %	16,77 %	17,12 %
Invloed van de danszalen. — <i>Influence des dancings</i>	7,30 %	29 %	20,70 %	24 %	5,75 %	40,50 %	1,28 %	40,76 %	2,88 %	11,56 %
Stelselmatig bederf door het huiselijk milieu en de onmiddellijke omgeving. — <i>Corruption systématique par la famille et par le milieu proche</i>	1,60 %	9 %	16,10 %	14 %	16,20 %	15,90 %	14,42 %	17,78 %	48,45 %	13,13 %
Ruwe bejegening of vrees-aanjaging. — <i>Brutalité ou terrorisme</i>	3,80 %	3 %	5,80 %	8 %	3,30 %	3,90 %	2,21 %	7,64 %	4,91 %	3,56 %

N.B. — Er dient opgemerkt dat in de meeste gevallen, eenzelfde minderjarige de invloed onderging van meerdere factoren van misdadigheid.

CIRCONSTANCES RELEVÉES DANS LES CAS DES MINEURS SOUMIS A UNE OBSERVATION.

1949		1951		1953		1955		1956		1957		1958	
jong. garç.	meisj. filles	jong. garç.	meisj. filles	jong. garç.	meisj. filles	jong. garç.	meisj. filles	jong. garç.	meisj. filles	jong. garç.	meisj. filles	jong. garç.	meisj. filles
428	333	370	312	502	194	486	299	507	325	493	368	510	328
17,28 %	14 %	10,81 %	24,30 %	12,94 %	14,40 %	15,22 %	23 %	8,48 %	21,30 %	7,55 %	25,20 %	6,66 %	14,75 %
9,57 %	13,33 %	10,27 %	13,90 %	10,75 %	13,90 %	14,40 %	19,90 %	8,87 %	19,55 %	6,89 %	17 %	3,13 %	5,52 %
9,11 %	21,33 %	40,54 %	36,20 %	29 %	59,70 %	28,39 %	49,50 %	20,12 %	51,82 %	13,38 %	53,76 %	13,52 %	50,61 %
74,06 %	27,80 %	73,78 %	45,30 %	48,29 %	68,50 %	75,10 %	56 %	69,03 %	52,37 %	62,88 %	51,61 %	64,51 %	44,83 %
35,74 %	22,50 %	49,18 %	17,50 %	44,42 %	14,90 %	70,98 %	19,87 %	41,42 %	22,12 %	29,41 %	25,10 %	26,86 %	16,48 %
58,41 %	23,36 %	53,54 %	34 %	67,72 %	58,20 %	70,98 %	58,50 %	67,85 %	69,40 %	69,49 %	64,12 %	77,84 %	61,85 %
2,10 %	7,06 %	4,32 %	7,30 %	5,57 %	1 %	7,61 %	33,10 %	5,91 %	34,30 %	2,63 %	55,10 %	5,09 %	31,11 %
10,04 %	18 %	13,20 %	25,50 %	13,14 %	9,70 %	11,11 %	42,25 %	18,93 %	43,30 %	15,41 %	48,07 %	21,76 %	37,88 %
2,80 %	18,13 %	6,48 %	23,30 %	8,56 %	18,50 %	10,90 %	46,60 %	12,62 %	48,50 %	16,43 %	51,58 %	28,43 %	39,66 %
76,16 %	15,53 %	5,94 %	26,20 %	18,92 %	8,70 %	8,64 %	39,90 %	10,25 %	46,60 %	6,28 %	41,80 %	7,45 %	32,71 %
3,27 %	8,20 %	2,16 %	8,70 %	4,78 %	2,50 %	4,73 %	11,06 %	4,53 %	11,25 %	2,83 %	16,39 %	1,17 %	5,85 %

N.B. — Il est à remarquer que, le plus souvent, plusieurs facteurs de délinquance ont influencé le même sujet.

AANTAL MINDERJARIGEN ONDER DE VERSCHILLENDE
REGIMES GEPLAATST OP 31 DECEMBER OP GROND
VAN HOOFDSTUK II.

NOMBRE DE MINEURS PLACÉS EN VERTU DU CHAPI-
TRE II SOUS LES DIFFÉRENTS RÉGIMES AU 31 DÉ-
CEMBRE DE CHACUNE DES ANNÉES.

Jaren. — Années	1935	1939	1943	1945	1947	1949	1951	1953	1955	1956	1957	1958
Minderjarigen in vrijheid onder toe- zicht. — <i>Mineurs en liberté sur- veillée</i>	8.798	9.929	16.166	17.469	17.998	15.113	12.545	10.602	9.756	9.703	9.632	9.583
Minderjarigen uitbesteed bij een pri- vaat persoon. — <i>Mineurs placés chez un particulier</i>	511	436	809	930	1.163	900	752	680	625	661	748	732
Minderjarigen geplaatst in een pri- vate opvoedingsinstelling. — <i>Mineurs placés dans une institution privée d'éducation</i>	857	989	1.358	1.506	1.504	1.496	1.378	1.502	1.460	1.519	1.479	1.660
Minderjarigen geplaatst in een bij- zonder privaat gesticht. — <i>Mineurs placés dans un établissement spécial privé</i>	425	419	557	463	481	547	373	256	241	235	261	342
Minderjarigen geplaatst in een Rijk- opvoedingsgesticht. — <i>Mineurs placés dans un établissement d'édu- cation de l'Etat</i>	471	451	856	973	940	887	701	639	495	432	450	421
Minderjarigen geplaatst in een bij- zonder Rijksgesticht. — <i>Mineurs placés dans un établissement spé- cial de l'Etat</i>	294	343	243	518	240	150	288	285	216	202	228	232
Totaal. — Total	11.356	12.567	19.989	21.859	22.326	19.093	16.037	13.964	12.793	12.752	12.798	12.970
Minderjarigen. — Mineurs :												
Geplaatst zonder kosten. — <i>Placés sans frais</i>	557	488	861	973	1.215	951	802	719	660	691	659	727
Geïnterneerd gedurende ten minste drie jaar in de Rijksoopvoedings- gestichten. — <i>Internés pendant trois ans au moins dans les établis- sements d'éducation de l'Etat</i>	11,3%	11,9%	2,2%	7,5%	4,8%	8,8%	8,6%	8,45%	8 %	5,2 %	3,2%	2,4%
Wedergeïnterneerd in de Rijksoopvoe- dingsgestichten na plaatsing of na vrijheid onder toezicht. — <i>Réinté- grés dans les établissements d'éduca- tion de l'Etat après placement ou liberté surveillée</i>	10%	11,9%	16,2%	20,3%	19,3%	16,3%	14,6%	18%	20%	23,83%	14%	10%

UITSLAGEN.

RÉSULTATS.

Jaren. — <i>Années</i>	1935	1939	1943	1945	1947	1949	1951	1953	1955	1956	1957	1958
Generlei veroordeling gedurende tien jaar na de meerderjarigheid (vijf jaar tot 1943). — <i>N'ayant encouru aucune condamnation en-deans les dix ans après la majorité (cinq ans jusque 1943).</i>	77,4%	76,4%	76,3%	59,7%	60,9%	57,9%	59,5%	57,2%	62,8%	56,1%	60 %	56,76%
Idem, zonder rekening te houden met de politieveroordelingen. — <i>Idem, sans tenir compte des condamnations de simple police</i>	83,4%	84,5%	79,8%	68 %	65,3%	62,9%	64,5%	60 %	68,3%	63 %	66,8%	62,58%

B. — Statistiek betreffende het aantal huwelijken (per provincie) in 1957, met opgave van het gekozen huwelijksvermogenstelsel.

B. — Statistiques concernant le nombre de mariages (par province) en 1957, avec indication des régimes matrimoniaux adoptés.

PROVINCIE — PROVINCE	Huwe- lijken — <i>Mariages</i>	Huwelijks- contracten — <i>Contrats de mariage</i>		Huwelijk zonder contract (wette- lijke gemeen- schap) — <i>Mariages sans contrat</i> (commu- nauté légale)	Vermogenstelsel gekozen in de huwelijkscontracten — <i>Régimes adoptés dans les contrats de mariage</i>					
	Aantal — <i>Nombre</i>	Aantal — <i>Nombre</i>	Ten opzichte van aantal huwelij- ken % — Par rapport au nombre de mariages %	Wette- lijke gemeen- schap — <i>Communi- auté légale</i>	Gemeen- schap van aan- winsten — <i>Communi- auté d'acquêts</i>	Alge- mene gemeen- schap — <i>Communi- auté univer- selle</i>	Zonder gemeen- schap — <i>Régime sans communi- auté</i>	Schei- ding van goe- deren — <i>Sépara- tion de biens</i>	Scheiding van goederen met gemeen- schap van aanwin- sten — <i>Sépara- tion de biens avec communi- auté d'acquêts</i>	
Antwerpen — <i>Anvers</i> . . .	10.959	4.196	38,29	6.763	353	1.269	1.417	—	984	173
Brabant — <i>Brabant</i>	13.872	7.142	51,49	6.730	1.325	2.489	704	—	1.802	821
West-Vl. — <i>Flandre occ.</i> . .	8.730	2.231	25,56	6.499	312	891	511	—	297	220
Oost-Vl. — <i>Flandre or.</i> . . .	10.054	3.406	33,88	6.648	1.315	935	322	1	414	419
Henegouwen. — <i>Hainaut</i> . .	8.492	3.079	36,26	5.413	734	1.767	57	—	364	157
Luik — <i>Liège</i>	7.102	1.310	18,45	5.792	48	263	58	—	799	142
Limburg — <i>Limbourg</i> . . .	4.800	634	13,21	4.166	242	61	144	—	130	57
Luxemburg — <i>Luxembourg</i> . .	1.566	209	13,35	1.357	31	72	2	—	71	33
Namen — <i>Namur</i>	2.536	505	19,91	2.031	21	250	4	2	174	54

Vergelijkende tabel over de jaren 1927, 1937, 1947, 1952 en 1957.

Tableau comparatif des années 1927, 1937, 1947, 1952 et 1957.

Totalen. — <i>Totaux :</i>										
1957	68.111	22.712	33,35	45.399	4.381	7.997	3.219	3	5.035	2.076
1952	67.340	20.528	30,48	46.812	4.028	6.977	3.083	1	4.589	1.850
1947	83.665	22.584	27,—	61.081	5.017	7.450	3.221	6	4.918	1.972
1937	63.435	14.537	22,92	48.898	3.556	4.448	2.690	4	2.958	879
1927	71.921	13.805	19,19	58.116	4.515	4.442	2.726	11	1.607	503

Dotaal stelsel. In 1957 : 1; in 1952 en in 1947 : 0; in 1937 : 2; in 1957 : 1. — *Régime dotal. En 1957 : 1; en 1952 et en 1947 : 0; en 1937 : 2; en 1927 : 1.*

C. — Evolutie van het personeel van het Cabinet der Ministers van Justitie sinds 1944.

C. — Evolution du personnel du Cabinet des Ministres de la Justice depuis 1944.

Minister — Ministre	Kabinets chef — Chef de Cabinet	Adj.- Kabinets chef — Chef de Cabinet adjoint	Kabinets secretaris — Secrét. de Cabinet	Part. secre. — Secrét. part.	Advi- seurs — Conseil- lers	Attaché of op- dracht gelas- tigde — Attaché ou chargé de Mission	Archief- personeel — Person- nel des Archives (1)	Totalen — Totaux
Delfosse (25-9-1944)	1	—	—	1	—	—	—	2
Verbaet (26-9-1944/11-2-1945)	1	1	1	1	—	1	—	5
du Bus de Warnaffe (12-2-1945/1-8-1945)	1	1	1	1	—	1	—	5
Grégoire (2-8-1945/12-3-1946)	1	1	1	1	—	1	—	5
Rolin (11-3-1946/30-3-1946)	1	—	—	—	—	—	—	1
Van Glabbeke (31-3-1946/2-8-1946)	1	1	1	1	—	1	—	5
Lilar (3-8-1946/29-3-1947)	—	1	—	—	—	1	—	2
Struye (30-3-1947/19-11-1948)	1	1	1	1	—	4	—	8
Wigny (19-11-1948/27-11-1948)	1	1	1	1	—	—	—	4
Moreau de Melen (27-11-1948/12-8-1949)	1	1	1	1	—	2	5	11
Lilar (12-8-1949/7-6-1950)	1	—	1	1	—	2	5	10
Carton de Wiart (7-6-1950/15-8-1950)	1	1	1	1	—	2	5	11
Moyersoen (16-8-1950/18-1-1952)	1	1	1	1	—	3	5	12
Pholien (18-1-1952/4-9-1952)	1	1	—	1	1	2	5	11
Lagae (5-9-1952/4-12-1952)	1	1	—	—	1	2	5	10
Heger (4-12-1952/13-12-1952)	1	1	1	—	—	2	5	10
du Bus de Warnaffe (13-12-1952/23-4-1954)	1	1	1	1	1	2	5	12
Lilar (24-4-1954/25-6-1958)	1	—	1	1	1	3	5	12
Harmel (26-6-1958/12-11-1958)	1	1	1	1	1	2	4	11
Merchiers (12-11-1958)	1	1	1	1	1	4 (2)	5	14 [2]

(1) Cijfers onbekend tot 27 november 1948. — *Chiffres inconnus jusqu'au 27 novembre 1948.*

(2) Waaronder 1 overgeplaatst van het Cabinet van de Eerste-Minister en 1 van het Cabinet van Binnenlandse Zaken. — *Dont 1 transféré du Cabinet du Premier Ministre et 1 du Cabinet de l'Intérieur.*